

AURORA

HAZAI ALMANACH

ALAPÍTA

KISFALUDY KÁROLY.

FOLYTATJA

BAJZA.

1834.

PESTEN

IFJABB KILLIÁN GYÖRGY

KÖLTSÉGÉN

NAGYMELTOSAGU

NAGYAPPONYI GROF APPONYI ANTAL
CS. X. KAMARÁS , VALÓS. BeLSŐ TITKOS
TANÁCSOS , SZ. ISTVÁN
MAGYAR S aZ. FeRDINAND NÁPOLYI
KIRÁLYI RENDEK NAGY
KeReSZTeSe , SZ. LeOPOLD CS. JeLes
KENDE PARANCSNOKA
A SZÁSZ KIR. POLGÁRI ÉRDEMREND , A
TOSCANAI SZ. JÓZSEF
s PARMAI CONsTANTINI SZ. OTOROT .
ReNDes vITÉZe , O CS.
KIR. FELSÉGÉNEK A FRANCZIÁK
KIRÁLYÁNAK KOveTe

HITVESÉNEK SZÜLETETT

GROF.NOGAROLIA TEREK

ASSZONYnAK . CS. K. - KS CS ILLAg
K ERESZT DÁMÁNAK ö.

EXCETiENTiÁjÁNAK

A U R O R A .

AZ OSZ BAJNOK.

Fenn Lajosnak
udvarában
A' hadjáték' pompájában
Két hős ifjú áll;
Országczímer
pajzsaikon,
Szíveikben a magas hon
'S kikre kar jók száll,
Úgy akarja jó szerencse,

Képe szörnyű a' csatának,
Mintha nem csak játszanának,
Délczeg harczfiak
Egymást mérő lángszemekkel,
Szívre szögzött fegyverekkel
Össze rontanak;
dárda zúg, pajzs , dárda ellen
A két ifjú még veretlen.

„Kérkedők ti, czímertekkel,
Könnyű győzödelmitekkel,
Büszke magyarok!
Sok nemzettel föltevétek,
Most olaszszal víjatok meg:
Én olasz vagyok.
'S merre föld és merre nap van ,
Nincs olasznak párja hadban."

Szól 's bevágtat egy merész hős,
'S mint beszéde, olly fellengőn
Járta 's kelete.
Szélvész fegyverforgatása,
Könnyű ménen ugratása
Villám szellete,
így bejárja gyorsan a tért.
Agg a nép a két vitézért.

'S képe szörnyű a csatának,
Mintha éltet váltanának,
A vetélkedők
Össze ütnek nyúlt dsidákkal,
Szívdöbbentő roppanással
Egymást rengetők.
Hull zörejjel dárda és vért:
A két hős még birja a 'tért.

Váltva , bátor elszánással,
Négy dsidát tört rohanással
Már a' két vitéz.
'S bár szívok még csüggedetlen
'S mint a' szikla, engedetlen;
Kar jók' súlya vész :
Meg egy verseny 's a' fővenyen
Diadalmas az idegen.

II.

Búsan, elfelejtve,
Sasként egyedül
Pusztá sátorában
A' vén Toldi ül.
Sátorán a szellő
Által lengedez;
Ősz szakálla mellén
Sűrűn rezgedez.

Csak busúl, csak őszül
Vég- 's határtalan;
Mert hajh! kedve nincsen
Élni bajtalan.
Lova rós szeméten
Teng erőtlennül.
Súlyos kardja 's vérté
Porban feketül.

„Mért e' néma Bánat
Agg magyar vitéz?
Sírj, üvölts, ha harcra
Gyenge már a' kéz.
Czímerét hazádnak.
Bírja hős olasz;
Nézd Budán , ha kétled,
Pajzsán díszük az.“

így szól át rohanva
Egy serény lovag.
Toldi agg szívében
Gyúl veszett harag ,
Vas buzgányt utána
Sújt halálosan
'S a' lovaggal a' ló
Többé nem rohan.

„Most beszélj te
rosszat
Hivtető madár,
El, tudom , híreddel
Nem repülsz te már:
Czímerét magyarnak,
Szójj , ki nyerte meg ,
Hogy fejét a' villám
'S Toldi csapja meg ?“

Mindent a' lesújtott
Bajnok elbeszél;
Mert a zord öreggel
Össze tűzni fél.
Messze tér. azonban
'S Vissza kurjogat:
„Toldi, hejh, vén Toldi
Kösd fel- magadat!“

„Hordja, él a', szélvész
Ősz szakálladat.
Tüske csiklandozza.
Lógó talpadat.
Az. tegyen sírodba,
A' ki nem szeret:
Mért ütötted tönkre
Jó pej ménemet.

így kiált amaz.; de.
Toldi nem ball már,
Harczok' gondolat ja
Mert fejében jár;
Mert felmenni'készl
Országczímerért,
Nagy bősze ját eskve
'S szomjuboza vért.

'S kezd vígan lakozni,
'S három hosszú nap
Szolgál él 'szomjának
Konyha és a, ' Csap.
Térdig széna, zab közit
Áll. fakó lova.
Fegyveréin kovácsnak
Izzadoz kóha.

Majd, hogy felidúl,
vesz
Szőrruhát mezül.
'S így beszél magában
Nagy kegye.tlenül
„Oh hívatlan vendég ,
Ősz fehér szakáll ,
Rajtad most nagy. átok

„Átok és szerencse!
Úgy viseld magád' ,
Gyöngybe foglaltalak
Ősz szakállamat ;
Gyöngybe és aranyba,
I iszt ha hozsz nekem;
Sárba és kitéplek
Szálanként ha nem! “

Szól 's felöl. Alatta
Vígán jár a' ló
Kardja cseng, dsidáján
Leng vérlobogó.
Jaj , neked ! kit ez.
most
Látogatni megy ,
Ádáz arczán nincsen
Irgalomra jegy.

III.

Púszta máp a vívó pálya,
Csak magában szálldogálja
Azt olasz vitéz.'
Meggyalázott czímerére.
A' magyar, bál' lázad vére,
Csak sóhajtva néz.
Hol sok bátor porba hullott,
Gyenge 's gyáva csak sóhajt ott.

S"most így szól a' diadalmas:
„Itt a' czímer! ki hatalmas
Vissza váltani ?
Fel fiúk! vagy messze honba
Elviendem hős lakomba
s rajt fog állani:
Merre föld és merre nap van,
Nincs olasznak párja hadban

Még alig szólt, hogy zajogva
Rettentően háborogva
A nép felzudúl.
Lelkelkben vészmozgásnak,
Kétes , ingó támadásnak
Vad haragja dúl.
ím azonban egy barát jön
Nagy robajjal a várkövön.

Szörcsuhával van befedve ,
Dombos mellén terjedezve
Ősz szakálla leng,
Lóg nyakában bús csuklója ,
De ijesztő nagy szálfája
Vas kezében reng.
Oldalára felcsatolva
Hosszu kardja lóg ragyogva..

Mint a re'zkürt' rivalása,
S megborzasztó felhívása:
Élet és halál.
Bámul a' nép és nevetne,
Ha dühétől nem remegne.
A nyerő kiáll
'S szól amint feléje vágat :
Hagyd kímélnm ősz szakállad' „.

Kíméld rós fiú , apádat' ,
Tólem várd el nyavalyádat. ”
Szól az ősz barát.
'S a nép rémes hallgatással
Két hőst villámroppanással
Össze menni lát:
A kábító zuhanatban ,
Egy nyögés és gúnykaczaj van.

Három öltre vissza vetve
Ön lovától eltetmetve
A' levante nyög.
Meg nem ütve lágy nyergében
A' barát ül nagy kedvében
'S fennen így dörög :
„Most, ha bírsz, menj címereddel!
Eztán érd be kevesebbel.”

'S Toldit a' nép haragjáról
'S harcza' pusztító voltáról
Most megismeri;
'S bámulat' csodái lesznek,
Mellyek oldalán bevernek,
Szörnyű fegyveri :
Ö az ország' címerével
Ifjú bajnokokhoz tér el :

„Másszor, úgymond, e' szent jelnek,
Ha erőtök nem felel meg,
Békét hagyjatok.
Küzdjön, a ki mer, czímére ,
'S törje, kit milly végzet éré:
Rám ne várjatok:
Engem a' mély sír partjára
A halál vár vég csatára."

A 'TÉTÉNYI ÉJSZAKA.

Kinek derültebb az ég, mint annak ki házasodik? Mint fürge madárka a' liget első tavaszi lombjában, vidoran hintázza magát sudár gallyán azon bokornak, melly fészket tartani fogja, 's öröm zszibong kis keblében , öröm mosolyg köröle : úgy a' boldog nősző szép varázs jelent szorít markába, 's szorítva véli kezességül benne a' jövendőt is,

Illy derülten ült festett új szánjában Szilvay Bálint. Az öröm , melly ereiben pezsgett, kiült piros arczaira, kiszökelt mosolygó szemeibe is. Nem vala azt képes visszaverni ön a' csikorgó téli fagy is, melly mosta' természetben minden élőt eldermesztett; minthogy Bálintnál a' nyájas környülményekhez ifjúi vidor erő is szövetkezvén, a' szigorú idő 's úti társai didergése , pajzán kedvének csak csiklandó ingerül szol-

gálának. Ki - kihajolt tekintetni mint repítnek szép lovai Tétény felé, szólítgatta egyikét másikat, 's elégedten járásokkal hajlott ismét ölé-

sebe vissza tréfát kezelni vagy folytatni utas szomszédjával, az öreg Orbayval.

Jó Bálint enyelghete. Ő maga ura vala , 's kedvező környülményeinek. Atyja szép falut hagyta neki, falu - közepén szép kastélyt, 's ebbe épen most készül a' legszebb bútort, a' deli Évikét, haza szállítani. A' kosarat nem remegi; mert bátor a szemérmes nevelésű lyányka szakban nem nyilatkozék is még , de a' szép szemek , ezen gondatlan árulóji a' szívnek , majd biztossággal rokon reményt nyújtának neki a felől, hogy nem fog rabul hagyatni epedéseinek, ha szinte nyájas ereklyéjét, a' kötött dohánzsacsót, atyafiság' rovására kellene is rónia. így jó Bálint enyelghete , árnyatlan fényben ragyogván néztei előtt minden tárgy, világ, 's az élet benne.

Nem így szomszédja jobbról, 's anyjáról rokona , az öreg Orbay. Kihűtvén ennek ereiből a' meleget az évek' sora , nem bírta didergő tagjainak még meghagyatott csekély melegit súlyegybenbe tenni a' tél' mái kegyetlen hidegével; bátor fejét alól háló- felette bársony sapka 's majd háromszegű súlyom - kalap fedezé , mellét ümegen felül téli al- és felmellény, felettök gyapotszövet, majdan rókával bélelt bekecs, 's végre tisztos farkas bunda védelmezé , gyomrá-

tói szőrös nyúl bőr tiltogató a hitleget, lábait pedig oly tetemes szőr-botosok takarák, mint egy-egy máktörő fa mozsár.

Az öreg morgani kezdte a' hideg ellen , s Bálint szíve után is kettőzött kötelességének ismerő hajtani. Parancsára megsuhant az ostor, 's szállt a' szán. De Orbayt szorongások vevék-elő; a bő abrakú 's hideg izgatta lovak rúgtak rugaszkodtak, 's el-elborították hóval a' szánban ülőket. Orbay duhogva rázta féltett farkas bundáját ; de. ismét riadva kapá azt öszve, a meg-megkapatott karcsú szánnak, melly borzasztón farolt jobbra balra a' síkos torjatokon, minden perczben dőlét remegtében. Kérelmére Bálint lassabban- parancsola hajtani, de —mint szokott

a'viczkándó ifjúság, hol veszélyt nem vél — oldalt szemébe vágott a kár-örülő kocsisnak, ki a' kiállandó hideg ellen már jó eleve bor-meleget szíva - be otthon , 's ez majd a' gyeplőt legyinté - meg a' jó vérű lovakon , majd útfélen labodázó pipíst vága ostorával, 's a vőlegényi tátosok meg-megkapák a szánt, hogy a súlyom kalap — mellyet már útközben néhányszor ránta előre az ostor — le-lemaradni vala kénytelen Orbáy' fejéről, 's ez nem tudá : utána kapjon e ? vagy az emelkedő szán' oldalába kapaszkodjék ?

kalapját megrágza , az én időmben másként fogadott szót a' cseléd ; de igaz , tudott az úr is parancsolni A' kocsis vagy elérté a' czéliást, vagy hogy pipára akara gyújtani, lassan ereszté ezentúl lovait, 's Bálint is, hogy megenyhítse sötét arczú, bátyját, csinos dohány - zsacsckóját forgatá- meg előtte : hogy tetszik zsacsckóm édes bátyám ? kérdé. — Szép , öcsém! felele enyhültén Orbáy, de igen is tarka-barka ; az én időmben az egyszerűt kedvelték.,— Évike' ajándéka , édes bátyám! súgá Bálint}, de én is viszek ám egy arany nyak - kötőt viszon - ajándékúl, millyet még nem készítettek Pesten , mióta benne arany-műves lakik. — Arany láncz lakzi előtt, utána szőr kötél! morgá az öreg. — Ej bátya, bátya! enyelge Bálint, 's csak úgy bíztat? -Jó vagy öcsém, jó azt én nem tagadom de szélmalom' töviben születél. Úgy tartom sok só tartó ki-ürül addig asztalodon , míg a' férjfi-érettséget megkapod; szerencse, hogy Évinek van esze helyetted is. —

Elégedetten kaczaga Bálint, hogy Évije , bár saját rovására, dicsértetett, 's kéjesen gyújta kedves. zsacsckójából pipára. Ugyan ezt tevék az inas és kocsis is, kik a' bor után sűrűbben eresztvén füstjüket, mellyet szemközt horda a' szán-ülőkre a' szél, a' rongált tüdejű, 's mindenün-

et oStromoHatott Qrbay, nem fokára fuldokol
Vagy tódé köhögni. -'Mellyik tök szívja ? . kiálta
tűrést az

Öreg: az én időmben csak ötléses lovat men ni
termesztettek illyet! —.Bálint, követve az' öre-
get , kápár ki szájából a' pipá ,becsapvá létévé
magi mellé az ülésbe, 's letéteté azt cseléd-
jeivel is; '.

..Nyugtán haladának most a' nászok; de nein
sokáig békében. Egyszerre fojtó perzs-bűz üte
orraikat 's meg kelle állmók vizsgálni a' bajj.
Félálta'kiki 's öreg forga mindenfelé. A farkás
bunda ég ! kiálta az,inas,'s Orbay kiriada a
szánból. Úgy vala a dolog; Bálint' pipájának
kinyíló . könnyű zárató kupakja , 's foltot per-
zsele a' becses bundán. - Patvar. üsse dől dol-
dat, öcsém! kifakada Orbay, ez utolsó íjtazásom
mai ifjúval, kivált házasulóval, ki még egy-
szer olly szeles!

Bálint szívesen engeszteld az öreget, 's ez
enyhültebben, bár nem morgás nélkül, üle vissza
ülésébe; de a' kitakaródzás, kiszállás által ne-
hezen gyűjtött kis melegét is elveszté, 's most
dideregni kezdé szinte a reszketésig , bekukovo-
dék bundájába egész homlokig; melly alatt azon-
ban hogy fogai nem vaczogának , csak az vala az
oka, hogy — egy sem volt már álkupezdi között.

Bálint a' mulasztást e vagy az öreget sajnálva , hirtelen beveté magát ülésébe: hajts Pista! kiálta, s az elsuhantott ostorra ragadtaték a' szán.

Egy pár dőlő - hosszát haladhattak , a' mint Bálint keresni kezd, felpattan ültéből, 's szorongva megkutat a' szánban mindent. — Hol a zsacskóm Jancsi ? kiált az inasnak. — Nem látam Tens Uram! felel ez. Megállnak ismét a lovak-, kikel a' szánból kiki, 's felhánytatik minden úti bútor. — Már kiesett! átkozom a' dolgát! mondá Bálint; fuss érte Jancsi, bevárunk ; de vissza ne' jöjj zsacskóm nélkül! — akár az vesszen , akár a' négy lovam ! — Orbay arcza komorabb színt ölte magára , mint a' legkomorább őszi nap, 's dideregtében egyre duboga a mai szeles ifjak 's gondatlan cseléd ellen.

Megtére Jancsi a' zsacskóval, melly nyugalmasan fekvék azon helyen a'hó'tetején, hová azt Bálint kiszálltával köpenye után kirántá vala. Elsietérnek ismét a' lovak, 's Tétény alá jutának útasink. Epén leáldozóban vala már a' nap, 's a' hideg pára megett vérlángban borúla le. Kettőzött lón a' hideg, maró a' szél, 's meresztő a' fagy. Téli csend ölé a' vidéket, csak a' haladó lovak tüsszögése dobogása, itatókútgémnek nyikorgása a falu alatt , 's közel

hozzá az út mellett széna - izéken kerengő juhok' kolompja szakaszták - meg azt. A' juhász útfélen hundás mellének vetett botjára támaszkodék, 's kurta szárú pipájából — melly tői orra nem vala látható — langyos füstöt eregetve arczainak, nyugalmasan szemlélé az elsuhanó úri szánt bojtárja pedig a' nyáját keringető, vállára idézve dudáját, mellyet billegtetni , úgy látszék, időn kívül esni vélte. Pista kocsis elhaladásában inte a' bojtárnak , 's ennek vissza intéséből sejthető vala , hogy megérték egymást.

Beroboga szánjával Bálint a' Hangácsy - udvarba. Készséggel fogú azt korúinak cselédje, segíteni a' beszállást, 's Gódor, a' bátorsági biztos — ki egy pár nap óta a' falubeli fiatalság által elkövetett kicsapongások' nyomozgatása végett mulatott a' háznál — üdvözli a' házi asszony' nevében az érkezteket. Évike csinos tiszta előkötennyel , és szakácskéssel kezében bukkanaki a' cselédszoba' ajtajába , 's nyájas mosolyú üdvözlést inte , a' mohon szagúldó tekintetű Bálintnak, 's a' kikelt útasok felléptének a' lépcsőkön. Hangácsyné asszonyság magyar szívességgel fogadá ott fenn, 's időhöz szabott fülésű szobába vezeté őket. A' dermedező Or-bayt, kinek csak a' sulymot engedé letenni fejéről , Ős karos székbe ül tété, közel az öblös

kemenczéhez , lábai alá zsámolyt mozdíta , ‘ ’s morgó panaszaira : szép öccse mint fázlaltatámeg , mint reszket minden tagja , hideg - kiszorítóul vacsoráig is kávét rendele. Gódor, a biztos, ad vocem hideg, egy pár telet horda-elő, mellyek az ő ’s boldogult atyja’ éresére, így vagy még súlyosabban sanyarák vala az országot , mint a’ mostani, ’s néhány általa gyakorlatba vett előszereket javasla ellene, mellyeket útban varázs erejűeknek magasztala. Ezek közt kiemelé a’ jó ó bort, kivált a’ tévhit, milyet a’ Tens házi asszonyság’ úri asztalánál van szerencséje inni. Hangácsyné hozata - fel ezen dicsért előszerből is, mellybez Gódor szívesebben szegődék, mint a’ német leveshez , miként a’ kávét nevezé vala.

Bálint az első kézcsók ’s egy pár tükön kiállt szó után , nem vala többé látható ott fenn.

Oda sietele, hol a’ csinos előköténykét megpillantó. Ma sertés-ülés’ napja volt a’ háznál, ’s Évike magyar szokás szerint felügyelőné, a’ bonczolás , szózás ’s kolbász-töltés kölü. Sürgött forgott a’ fejjérp a’ cseléd - szobában, ’s a’ vágó kések tactra tomboltak a’ hús-áros’ kezében , hogy a’ leendő pár ön szavát is alig hallható. Bálintnak India’ minden fűszer - szaga nem lett volna képes kipótolni most a’ cseléd-szoba’

nem legnyájasabb illatozását , melyet *fűtés*, gőz és friss hús - párolgás okozának benne. Szemei kéjteljesen csüggének Éviké' szép gazdasszonyi alakján , felgyúlt gömbölyű karjain; saját otthoni kis gazdasszonyságába képzelé-be menyasszonyát , 's lelke' derüléseiben addig forga ügyeletlenül a' szobában , míg az üres és tölt edényekkel járó-keelő cselédség néhány pecséttel ajándékozta-meg legcsinosabb frakját, melyet vőlegényi testén hordoz. Évike sajnálkozik esetén , 's parancsolt Szálinak, a' ház' fogadott leányának, venné orvoslása alá köntösét; 's így Bálintnak távoznia kel le.

Feltálataték a' vacsora az öblös ebédlőbe. Orbay, a' már kiengesztelt tagú , elrémüle beléptiben; szemeit majd a' széles hosszú falakon , majd a' karcsú új módi kemenezén jártatván, 's új áltfázás' aggodalmával üle az asztalhoz. Hangácsyné sejté ezt , 's tétetni rendele a' kályhába; melly parancsnak , ha nem épen meleg is , de legalább jókora gőz lön sikere. — Illyen , édes uram bátyám, monda Hangácsyné, a' mai míves - munka ; tetszően készül alkalmas helyett. Olly derék kályhám vala itt nekem, hogy a' Nabugodonozor'három zsidai alkalmasan tánczolhattak volna benne ; de az idő össze-vissza repesztgettc már, 's ki kelle tétetnem. Mint jó

régi ismerősömtől, oly nehezen válék-meg tőle mert érdemes következőt Pest' fazekasainál hasztalan keresék helyébe. — Hangácsyné jól számola itt abban, hogy mindenkor kedvezést nyerünk annál, kinek szájából vesszük-ki a panaszt. Orbay azonnal szívesen közibe omlék a' panasznak , a' mai kor nem csekély csorbájára. — Úgy van , drága húgom asszony ! így szóla , kopottas de tisztos háromszögű kalapomat fel nem bírám váltani Pest'falai között; szeles kürtő formájúkkal kíséretének mindenfelé. A' rangos farkas bunda oly ritka már hazánkban, mintha Angliában lagnánk , hol mint mondják , a' farkast egyig kipusztították. De igaz, nem is igen illenének e' tisztos köntösök a' mai szeles korhoz ! 'S most a' mai ifjúságot vévé korbácsa alá az öreg, nem minden czélozgatás nélkül csalfán mosolygó öccsére , ki gyenge evődésül inkább mint mentésül, pártolá közbeszólásaival korát és az ifjúságot. Hangácsyné inkább hajlék Orbaynak nyújtogatni az igazságot , Évike a' pajkos Bálint' mentségeire mosolyga javallást , Gódor pedig , épen keze alatt álló kicsapongásait a' falubeli ifjúságnak hordá-fel megmutatásául annak , hogy régi apáink anyáink , csak ugyan más anyagból gyúrtak 's bizonyításai még veszélyesebbek fogtak volna

lenni jó Bálint' ügyének, ha a felkerült fris kolbász, mellynek Gódor, úgy látszék szenvedélyes barátja vala, ezen bizonyítások' ömledésének gátot nem vetett volna. Elnémúla Gódor, 's tányérjára lön szögelve azonnal figyelve és munkássága. — De a' szép nem , így szóla nyájas testbaj lássál Bálint, úgy vélem szintolly bájoló most is, mint hajdan vala? — Hellyel , helyel I concedo domine spectabilis ! mon-dá Gódor, megállítván kissé villájára szúrt jó-

kora kolbász falatját de az is mai időben, mint említett kályháink, karcsú szinte az áltszakadásig ; 's a' magyar jó kenyeret ha ki tudná is sütni , nem bírja kidagasztani a' jó magyar étel - főzéstől pedig mindjárt csúzt kap harmat arczácskáira.

A' biztos, ezen szavainál, mellyek után ismét bekövetkeztek a' kolbász-falatok , inkább a tagba-szakadt házi asszonyságot, mint a karcsú kisasszonyt tartá szemei előtt. — De Száli, kedves Gódor úr , mondá csalfás czélzással Han-

gácsyné, épen nem úgy indul, hogy egykor emelgetős asszony legyen , 's holnap délre majd megmutatja, hogy ki is bírja dagasztani a' jó magyar kenyeret. Szép lyányka, közbe szóla Bálint, hízelgést kívánván ejtjni Hangácsynénak, kinek Szili nevendéke vala. — Olyan a' mi-

csodás, felele a' házi asszony , mintegy mellőzve a' szót; de tisztességes 's nem mostani szokás szerint férjfiak után labodázó. — Gódor biztos elégedés' mosolyával törölgeté-meg füleivel barátkozó bajuszát, szint azzal emelé-fel tölt poharát, 's kétségbe nem vala hozható, hogy mindjárt a' kolbász lenyomtatása után egyenesen Száli' egészségének vala szánva annak ó tényni tartalma.

Vacsora után Orbay, Hangácsynének öreg testekhez fült szobájában , ifjúdva hozakodék-elő agg dolgokról, történetekről és emberekről; kedvtelvc bolyonga Hangácsyné volt férjével töltött oskolai éveiben, emlékezék minden közösen elemeit vesszőre, minden köz sanyarúságokra , mellyek olly édes emlékezetűek érettebb korainkban nekünk; tán hogy már túlestünk rajtok , tán hogy enyhülünk gyermeki gondjainkon , mellyek olly csekélyek azokhoz képest, mikkél később megívni vagyunk kénytelenek. Mint szokott az agg kor, Orbay felibe emelé ifjúsága' korát a mainak , az idő érdeméhez csatolván homályosan az ifjúság' Öröm - fogékony-ságát is , mellyet később életgondok , kor 's erőfogyások meg szoktak csökkenteni. Hangácsyné majd figyelmével kedveskedék néhai férje' barátjának, rokonának, 's mint sejté, lyá-

nya' kérőjének, majd régi apróságokkal evődék vele.

Bálint az ebédlőben iparada Évikével, 's a jövőndő' bajos képeiből idézgető - elő azokat , miket már éretteknek véle az idézgetésre. Az elébe hajnalig mosolygó páros életet, mint valamely varázs lámpa' képeit, gyenge , de még is kivehető alakokban tüntetgeté a' kedves lány-

kának elő, 's örüle, hogy ez szemérmes pírulásokban inkább mint szavakban, lelkes pillantásokban inkább mint vallomásokban eláruló gyakran, hogy megérté a' finom célzásokat , 's nem idegen az ő szép álmait a' jövőndő felől öszveszőni saját szép álmaival. Azon gyenge tartalék, mellyet ilyenkor az illés von egy ifjú pár' kölcsönös érzelmire, még egyszer olly kedves bájjal szokta elleplezni azokat; s ollykori akaratlan kitöréseik ezeknek a' gyenge erőszakon , mennyei fény', égi kéj' sugárzati a szerető szívekre nézve.

Gódor kisikkada korán, víg jelent látni ott lent, hol a' cselédség a' juhászbojtár' megereztett dudája mellett szökdelve ül a' sertés-tort mert a' jóvérű Szálika is kedvét leié annak nézésében, ha szinte a' tánezban részt nem von is , tán biztos úrtól tartalékozottában, tán a' ködös fejű vendég 'cselédséget átálltában.

Ügyeletes biztos úrtól karra fűzelve, némi felsőbbség' jelevei szemléié Szálíka a' víg devajkodást Gódor előtt pedig ezen tartóztatja a leánynak nyájas kezesség vala annak nem csekély erkölcsi erejéről, mellyet benne mindenkor ön főzési sütési talentuma felett is — mi Gádornál sarkalatos asszonyi tulajdon vala — becsüle.

Orbayt a' mai nap' sanyarása korábban voná ágyba , mint az a boldog és pozsgás Bálintnak tetsző vala; de becsületből követé ő is , 's Hangácsyné bevezető őket a' vendég - szobákba , megmutogatni a' kinek-kinek vetett ágyakat. Uram bátyámnak ide vettettem a kék szobába, mondá a házi asszony; öcsém uram pedig Gódorral itt a' zöldben fog aludni. Ezzel jó éjszakát kívánván vendégeinek , kiment Hangácsyné a' fűtőnél tenni - meg rendeléseit.

Mihelyt magában marada a' két nászfél , azonnal kitálalta Orbay öccse előtt nyájas jóslatát. Jó öcsém , így szóla , nagyobb a szerencséd , tán mint érdemied. Évike , kit két év óta nem láték , ugyan szépen kinötte magát; és a' mi leginkább bíztat, az anyja' tisztes nevelése' nyomait látom rajta. Akkor szól, ha kérdeztetik, 's akkor is csak sípegve somolyg kaczagás helyett, peczkesen ül az asztal mellett , 's. szeme az öregek felé forog inkább , mint

ifjak felé. Időmbeli derék asszony lesz belőle , ki, hidd - el, sokat fog tartani a' becsületre. Mi is legénykorunkban csak abból sejtők, hogy jól állunk mátkáink' kegyében , ha az mindenkire inkább tekintgete , mint reánk; hozzánk pedig csak tévedve köszönt-be a' menyasszony' pillantása, 's akkor is lángzó pirúlattal. Az asz-Bizonyoságnak is, úgy látom, várt vitéze vagy, fiatal pulykát ettünk a' vacsoránál; Száli pedig, mint hallád, puha kenyérnek fogja holnap remekét adni. Időmben a magyar anyák' jóakarójának ezek mindenkor biztos jelenségei valának, 's Hangácsyné még azon boldog magyar korból való.

Bálint kifakadó örömré riada az öreg' szavaira , 's zajosan öleié magához ötet. — No , no, ismét szelesen öcsém? szinte ropognak vén csontjaim.— Bocsánat! lelkem bátyám ! mihelyt haza kapom Évikét, olly mérsékes, olly tisztos leszek, mint egy parókás tudós , midőn festőjének .

Két két nyoszolya állott a' vendégszobákban , de Orbayében egyike vettetlen.' Az öreg kérő csak hamar észrevév, hogy ebben két szárnyas ajtó van , mellynek egyike a szellős ebédlőre nyílt, 's a kályha sem izmosabb a' szomszéd szobáénál. Azonnal csökkene bizalma szobájához, 's cserét ajánla Bálintnak a' ma-

gágra., Bálint, ki ifjúsága 's boldogsága hevében mit báná , ha fedelét vették volna is a' háznak, kész vala erre, megvetteté saruit váró inasával Gódornak a' vétetlen ágyat, s maga égő pipával bedüle az Orbaynak szántba ; kéjelgve jártatván még egy darabig gondolatja-it a maga rózsaszín körnülményein, s várván egyszersmind háló társát, de a be nem várható bátorsági biztost. Az álom végre előnehezedeك szemére, eloltá a gyertyát, s csak hamar álomba merőle. Meddig nyughata ennek békés karjai között, maga sem tudá; de éjfél alig leliete , midőn egyszerre beszéd riasztá-fel, s minden álmát kiszöktete szeméből. Felül ágyában, 's csodálva hallja, hogy az alvó Gódor , harsogó hortyai közbe , nyugtalan szavakkal vesződik kétség kívül a' vacsorái kolbász tartván a reá öntött tétényivel a gyomorban csatáját. A hív éj visszaadó nappali foglalatosságát a' biztosnak , ki , hihető , a' falu ifjúsága kicsapongásival vesződék zajlakodó álmában is. Kinek hívnak ? hány esztendős vagy ? miért vagy fogva ? valónak érthető kérdései, más több érthetetlenek között.. Bálint meg nem tagadható ön pajzán kedvétől azt a mulatságot , hogy a' biztos' kérdéseire bohó feleleteket adjon. A' tréfa addig folyt, míg Bálint hangos kaczejával

Gádort fél ébredésbe hozta, ki is meg változtatván fekvését, békésebb álomba merüle. De Bálint azontúl nem nyerhete álmot szemére. Puha ágyán kívül, melly az Orbay' öreg tagjaihoz vala intézve, egy nagyobb gond bolygatta ötet. Tudnillik öreg bátyja' külső ajtaját két ízben is hallá nyíltni, 's Orbay lába csoszogásait nyilván kivehető. Aggódott, hogy miatta az útban csak ugyan áltfázott az öreg, 's tán változása oka kijárásainak. Azonban álmatlan tünődesei közt maga is érzi Bálint, hogy szokatlan forróság gyújtogatja testét, 's az izzadtság sűrű cseppekben szakad homlokáról. Csodálja baját, mert hiszen csak könnyű paplan fedé testét, vacsoránál pedig reá sem éré Évike' ellenében enni, hogy megterhelte volna gyomrát. De csak hamar rá talál a' bibére, 's mint a' kályhát ropogni hallja. Felszökik azonnal ágyából, 's a' kályha felé, 's ezt sütő forrónak, szobáját pedig a főladásig gőzösnek találja. Siet ki azonnal az ebédlőbe, 's ebből a sokáig keresett ajtón ki a' tornácra, innen egyenesen a' vendég-szobák kályha - lyukainak tartván. Ezeket közös külső ajtó zárát, mellyet kissé bevonva lele. Ki rántja a' mérges Bálint az ajtót, bekukkan, 's haragva lobban, látván saját, hálósobája' lyuka előtt kényelmesen ülni a' fűtőt, 's pirítani

fogait olly parázs tűz előtt, mellynél bizvást koronázási vagy statutiói ökör vala süthető. Épen keledczék új hasábokat hányni - be a' parázsra, a' mint izmos Bálint kankója gallérjánál fogva kirántá a' tornácra. — Barom e' kend földi, vagy leivott eszű ? riada a' maga eleibe talpra állított fűtőre Bálint ; vagy ki akar kend gonoszul perzselni bennünket? ki látta éjszakára illy pogányúl fűteni ? im biztos urat ott benn tán halálra fulasztotta ked már. —

Épen nyitá a' maga ajtaját, papionjába burkozva , hálósipkás fővel, botosos lábbal az öreg Orbay is, 's megállá ajtajában. — Marha te ! kiált a' fűtőnek, 's ez, ki eddig figyelmesen hallá Bálint úrfit, azonnal a' vén Orbay felé fordúla; igaz e' nálad is, mint magyar házaknál lenni szokott, hogy a' fűtő a' legbolondabb az egész udvarban ? Az én időmben borsó közé állították volna váznak az illy kábák fejűt. Már harmadszor vagyok itt kint, 's még a' szomszéd kályha ropog , reped, engem majd megvesz az isten' hidege! — Én azt mondom bátya , megjegyzé Bálint, 's a fűtő ismét figyelve ő felé fordula , ennek a' sertés - tor ártott-meg. Rakd által a' tüzet mindjárt a' szomszéd kályhába , hiszen abból minden tűz kialudt. A' paraszt — kinek merőn felvont szemöldöke 's nyitott szá-

ja, nyíltan tolmácsolák, hogy ő egyyike azon elállott gondolati! egyyügyüknek , kiket favágás,

hordás, és fűtésre, mint udvarink' legprosaibaknak véli munkáira , szoktunk kárhóztatni — intett fejével mind öreg mind fiatal úr felé, 's ezek nyugosztaltan térének szobáikba vissza; Bálint azzal is nyugtabban, hogy öreg bátyjának semmi baja a' fázáson kívül.

Ifjúság, gőz és meleg szoba öszvefogva meg-

hozák Bálint' álmát; de boldogsága újólag nem soká tart. Kemenezéjének újabb ropogása rém-

ként ébredésre riaszták ismét. Türetlen gőz és fülői meleg fogták-ei a' szobát. — Lánzhordta páviánja! ismét nekem fűt! zajdúl Bálint; már nem vesződöm többé az oktalannal. — Fel-szökék fektéből, de fejét egész bódulásban érzé , kinyitá az ebédlő ajtaját, 's tapogatódzék annak setétében, ha nem lelhetne e ágyat, vagy valamelly fekvő zugot ? Nagy va-la az eliegyzet elhagyott szobájának forró , 's az ebédlő' hideg lége között, 's Bálint siete takarék alá jöhetni. Lele még is jó sokára valamelly alkalmasnak tetsző almot, közei a' langyos kály-

hához , 's fáradtan és bódúltan , mint vala, továbbbi tétova nélkül behelyzé magát egy az üveges szekrényen talált ruha-darabbal , mellynek nemét, tapintás által nem is sokat törődvén raj-

ta, nem bírd meghatározni , befedő testét , 's minden további aggodalmat csak hamar mély álomba fulasztja.

Jézus Mária! ki van itt ? így sikolt egyszerre Bálint felett egy asszonyi szózat , 's ez egyszerre talpra szökik. Mi baj ? én vagyok! mi baj ? így kiált álmos riadással. — Nyílik az ebédlőnek másik szomszéd ajtaja , 's Hangácsyné gyertyával kilép szobájából. Rémül Bálint eszmélve, hogy csak egy ümegben van , felkapja azon darab ruhát , mellyel takaródnék 's magára kanyarítja azt. Száli görnyedezve kaczagja a' jeletet 's csodáló Hangácsyné sem állítja meg a' mosolygást; mert Bálint az tisztos szalupjában tisztelkedik az asszonyok előtt, 's tagjaiban reszketvén a' hidegtől, homlokában izzad a' szégyenkedés miatt.

Ej ej , öcsém uram , mit keres itten ? kérdé Hangácsyné. — Fekvő helyet, édes asszonyom néném ! rebegé Bálint minthogy szobám forróságát nem állhatám. — Különös ' mondd Hangácsyné , olly keserű mosollyal , mellyből Bálint a' gyanút könnyen kiolvasható nagyon is forró lehet az öcsém uram vére , melly éji bujdosásra is kizsuetkeli. —

Bálintnak nem vala ideje mentődzéshez: mert most S-áli kezdé szörnyűködni. Azon alom,

elnyelje Bálint magát az ebédlőben beveté, egy széles , alacson lábakon álló sütő-tekenő vala, mellyet Száli a' kelő kenyér - tésztával a' kályha

mellé helyezze , 's meleget tartó takarókkal beledé. Bálint izmos tagjaival laposra nyoma á - tésztát, 's azt minden tekintetben haszón vehete-

leimé tévé. Száli a' káron , Hangácsyné az éjjeli kóborlásán látszának aggódni; Bálint pedig leforrázva állván kis korig helyében , leveté hirtelen a kalapot magáról, 's berohana háló-szobájába , tanakodásaiknak hagyván az asszonyokat.

Gyötrő epekedésekkel küzde ágyában Bálint, mellyek minden álmodat számőzének szeméitől. Ifjú , ki vőnek vágyik a' házhoz , szívesen felhasznál minden módot alkalmat , minél több oldalúlag 's minél kedvezőbben kapcsolhatni magát ahhoz; 's így lelente e kínos helyzetet a' Bálinténál, ki azon felől , hogy egy kissé nevetséges szerepben lőne - fel a' háznak, 's a' jóslatos tésztát tönkre tévé, még súlyos és dísztelen gyanú alá is ejté magát ? Reményié ugyan , hogy ez utóbbi alól a' reggeli nyilatkozás feloldandja; de egy egész éjszaka alatt állni, olly tisztelt, olly kedvelt lelkek előtt állni alatta — gyötrő gondolat vala az ifjúnak. Ezen felől a' kenyér-tésztát újra kellé dagaszt-

ni , keletni, mik Szál inak egész éjébe kerülendők. Ez hihetőleg csökkenteni fogja iránta a' szobaleány' jó akaratját, ki rendszerint, ha nem avatott titnokné szokott is lenni a ház' kisasszonyánál , de csak ugyan fő hévérje , rugója , kegyeinek vagy lágytelenségeinek. Azonnal eltökélé magában Bálint, hogy Száli' lehető idegenedésének jókor elejét vegye. Mihelyt tehát Hangácsynét szobájába betakarodni hallja , felszökik fektéből Bálint, 's fogván bankó - tokját, ennek azon oldalából , hová tizes bankóit raká, 's mellyet sötétben is biztosan fellel vala , cegyvet kivesz , 's az ebédlő' ajtaját csendesen kinyitván , kilopódzik Szálihoz, a' sütő-teknő körül motozóhoz.

Lelkem Szálikám! mond súgva és simogatva Bálint a' leánynak ; a' férjfi csak bajára született a fejér népnek; remek tésztáját lelkecském agyon nyomám vala , tudom újra kell dolgoznia a kenyér körül, engedje - meg , hogy okozott fáradságát, addig is míg a' jövő vásár meghozná a maga fiát, megenyhíthessem ezen csekélységgel — 's kezébe nyomá Bálint a' kivett bankót. Szálika, bár nyájasan érze kezében a pénzt, átallá még is elfogadni azt, minthogy nem tartá magát épen ajándék alá eshető szobaleánynak a' háznál de Bálint csdekle — 's

im! míg foly az oda- és visszaérő! nyílik ismét az oldalszoba, 's — Évike kilép kulcsaival belőle , új adni - ki Szálinak. Fontolatlan riadtában megiramúl Bálint ön szobája felé, becsapja azt sebbel maga után , 's berohan ágyába. — Egek atyja ! felordít ebből az öreg Orbay, ki szobája' fagyát nem állhatván tovább, az alatt vissza foglalá szobáját, ágyát, 's zavart bódulásában Bálint a' Gódor' ágyának szökik. — Mi a' guta léli az úrfit ? rival ez; li-dércz e vagy gonosz lélek , hogy éjszaka bódorog körüi ? — Angyalom biztos úr ! csak Szálikával volt egy kis dolgom. — Mit ? Szálikával ? kérdé Gódor , 's ülésre pattana fektéből. — Hm hm öcsém! bizony angyali egy vőlegény vagy ám! mormogá Orbay; az én időmben .. Aludtak az emberek, mint én is fogok, mondá békevesztve Bálint, 's Gódor' ágyán alvásra helyezé magát. — Szálikával vala dolga az úrfinak ? kérdé Gódor; ugyan mi dolga ? ba merném kérdeni. — Igen uram , jó éjszakát kívántam neki , 's azt kívánok az úrnak is. — Ezzel kifordúla Bálint, 's az ifjúi természet erőt vévén boszúján baleseteire , mintegy pótlásául az elmulasztottnak mély bortyogó álmának ereszté magát, mellytől két alvó társai , majd hajnalig nem férhétének a' magokéhoz.

Más nap' mindenkit fonák idegzetben leié Bálint maga körül. Az öreg Orbay komor volt mint medve táncza után , mordan 's egytagúlag felele Bálint' kérdéseire, 's áltfázolt mellére panaszkodék. Gódor gőz-rongálta fejét fájlalta, 's daczosan mellőzte az úrfit. A' megátkozott fűtő újra ropogtatta reggelre a' kályhát; de az meleg helyett füstöt ömledezett szét a' szobába; mert az éjjeli fűtés össze-vissza repesztgette táblájit mindenfelől. A' reggelinél még fagyaltabb arczokat leié Bálint. Évikéje bú' ködébe vala vonulva , 's szemein hullatott könnyek' jelei látszatának. Hangácsyné asszonyság hideg udvaris vala , 's csak vendéglátó , bizodalmas rokon helyet Száli pironkodva hozá-be a' kávé, 's koraié szembe akadni Bálinttal és Gódorral ; Bálint pedig szorongott keblében , mint tévedt vándor szorong, közelgő égi háború előtt.

Hitelesen tudom , jó öcsém , sугá Orbay Bálintnak , a' bevett reggeli után , hogy a' puha kenyér' sütése eltiltatott. Ez nem idves jóslat , szép öcsém ! gyanítom , rósztátévi a' tűzre. — Én ártatlan vagyok, sугá-vissza Bálint, de majd fennakadva vére folyásában; faár csak próbáljon szerencsét uram bátyám ! Dőljek inkább , mint függjek !

Kifordúla Bálint, tért engedvén bátyja'

nyilatkozásának. Darab idő múlya , melly alatt szobája' ablakában szorongva merede-ki tekintetével Bálint a' téli vidékbe , belépe Orbay. — Fogassunk öcsém ! kiálta ez ; 's Bálintban elállót a' lélekezés. — Hogyhogy' bátyám ? kérdd haló hangon. — Kosár , nem egyéb , jó öcsém ! Évike fonta, Hangácsyné nyújtja. Tovább a' kocsirúddal, jó Öcsém , itt szépen kikoptál a' sze-

rencséből. Mi történt, ki nem tudhattam egészen ; a' házi fejjérnép , mind mondja , kímélni kíván téged. De gyanítom , hogy a' mai korból egy kis mustra - darabkát kelle előmutatnod ez éjjel : ezen magyar ház pedig, a' mint tudod , még a becsületre adó régi magyar házak közül való. Fogass édes öcsém! Ezen ittunk is jó lesz egy magyar tapasztalásnak, mellyben kárán tanúi az ember. —

De, jó bátyám, magyar háznál tán csak fogják tudni a' magyar törvényt, hogy senkit nem idézve nem hallgatva ,nem kárhoztathatunk ? Lelkem bátyám, hadd menthessem magamat! esdekle Bálint. — Késő , öcsém ! eljátszád idvedet, felele Orbay, a ház' fejjér személyei nem kívánnak többé veled szót váltani. — Ha úgy van a' dolog, mondá szeles nehezteléssel Bálint , fogj Pista kiálta-ki kocsisának, 's hideg búcsút ve vén a ház' tagjaitól, zúzott érzel-

inokkal hajtata-el Tétényből, hol szép boldogságát hagyd , mint véle, örökre hátra.

Szive'belső telében nem érzé Bálint a'külsőt. Míg Orbay ez ellen óvakodék , Bálint szégyene' , boszúja és bánatja' dúlásaiban , alkatként meredezék a' szánka' szegletében. Néma volt az egész útas-sereg, mert a' cselédség is sejtve ura' balesetét, hallgatással gyászolta azt, és saját jó óráit, mellyeket a' vesztett háznál égyütt veszt vala.

Még csak kihallgatásra sem méltatni az embert ! illy szókkal szakítá végre meg , mintegy fél úton Bálint a' hallgatást; bátyám! ez feszíti agyamat, ez szorítja-e! szívemet! Mit vétettem, hogy így lakoljak? Végre is néhány itcze liszt az egész kár, 's képtelen gyanú az egész kárhozat ; 's ezekért illy csúfosan lakolni ! Asszonykény, nem egyéb! De nem visz még orkán is többé közibök , inkább klastromba , bátyám , barátoknak. így fakadozék Bálint bús szégyenében , 's Orbay sokára jöheté szóhoz.

Bálint öcsém ! mondá ez , szelesnek tudtalak mindég; de múlt éji bakod , mint érttettem, több szelességnél. Mit kerestél te , éjjel, két ízben Bzálinái ? mi vitt-ki jó fült szobádból hideg tár-terembe , hol keskeny asszony-szálup menthet vala meg csak fagyás ellen ? 's honnan

riadnod kel le vissza, hogy majd halálra viasz-
tál bennünket is a' szegény bátorsági biztos-
sal ? he , hogy' ?

Bálint előadá bátyjának az egész történetet,
's kifejteni törekvék ön ártatlanságát. — Hm ,
hm , öcsém ! dűnnyöge vontatva és sulymos fe-
jét rázva az öreg; kezdek tisztába jöni — de
szép öcsém! még hátra van a' nagyja. Mi sze-
relmes levélkét nyújtottál te a Száli' kezébe,
csak nem erővel nyújtottál, szép öcsém ?

Én ? tudakiá csodáló szem - mevestéssel
Bálint; szerelmes levélkét? Szálinak? Pokol,
és minden lakosi! ki mondja ezt? így zajlék
Bálint.

No , no, szép öcsém! a' levélkét magam
láttam: laconice, de elég érthetőleg vala ezen
szavakkal írva :Érted halok, érted
élek,
e' világért nem cseréllek

Tüzes mennykő ! rivall, magát homlokba üt
ve Bálint, bankó-tokjához kap , 's reszkető kéz-
zel motoz abban. — úgy van! — igaz — most
értem a dolgot. Megállj Pista ! kiált a' kocsis-
nak ; egy tapodtat se tovább ! Fordúlj-vissza a'
Hangácsy - udvarba!

Pistának , kinek óhajtott Kánaánja vala
mindenkor a' tisztelt udvar, nem kel le a' for-
dulást kétszer parancsolni. Eresztett ostorral.

repültek a' lovak ismét Tétény felé vissza.
— Ismét szelesség , mint a' többi ! morga Orbay.

Posta-csészáján szemközt találák Gódort. Fordulj forspontos ! kiált-ki szánjából Bálint, 's kiszállván maga , a' biztoshoz robban. — Galambom biztos úr! így szólilja-meg ezt, vissza kell térnünk , együtt megenünk a Hangácsyné asszony' ebédjét. — Guta üsse az úrfi' dolgát, 's Hangácsyné' asszony' ebédjét! tán csak nem halok-meg otthon is éhen! felele boszúsan a biztos. Ha még egyszer özönvíz öntené is el a' világot — mert bizony nagy része a mainak megérdemlené — és csak a tétényi kastély maradna bárkának szárazon , még sem mennék, uram , többé. bele. — Bálint elővé minden szónokságát , melly tehetségében álla, 's hosszas makacs ellentállás után csakugyan megtöré Gódor' feltételét, 's fordulásra bíra ötét szánja után.

Épen a' vendégszobában álla a' repedezett kályha felett a' nagy vallatás , midőn megfordult útasink belépének. Hideg, zavart, boszús érzetek jelei ültek az asszony! arczokon és szemeken. — Édes nagysád , szóla Bálint, alázatos kézcsokolással Hangácsynéhoz, ártatlanságom érzete bátorított megtérnem , hogy magamat kitisztítsam, mi különben szemtelenség fogott rol-

na lenni. Engedjen nagysád kegyesen egy pár szót, védelmére egy ártatlanul gyanú alá esettnek. — Bár ne volna több, gyanúnál, édes öcséram! monda hideg mosollyal Hangácsyné. Bálint nem ügyelve erre, előadá egész éjjeli történetét, 's hogy tanúsítsa előadását, hálósobájának volt tűrhetlen forrósága és gőze iránt utalt, mint corpus delictire, a' hasadozott kályhára, Gódor biztos úr főfájására — melly utóbira azonban Hangácsyné azt jegyzé meg, hogy a' főfájásnak számos okai lehetnek — az öreg. Orbayra, kivel együttára adák-meg a' tévedt fűtőt — 's végre magára, az ismét felvont szemöldökkel 's nyilt szájjal előttök álló fűtőre, mint a' dologban fő-fő szentélyre. — Szóljon kend atyafi maga, így szólító-fel ejst Bálint, nem volt e' kend ez éjjel közel hozzá, hogy ki, perzseljen kend bennünket biztos úrral a', sobából? — A' fűtő még feljebb voná szemöldökét és kijjebb nyitá-meg száját; de nem felele Bálint' felszólítására semmit. — Azzal nem fog bizonyítani uram öcsém, mosolyga Hangácsyné s mert ez azonfelül hogy csupa sváb, hülye is Öcsém uram' előadásában látom a' hihetőséget, 's addig, hogy kénytejen volt öcsém uram elhagyni a maga forró, mint uram bátyám a maga kihült szobáját, kész vagyok a' hitel-adás-

ra; mert most már tudom , hogy fűtőm , kire ráparancsoltam volt estve, hogy álfázott Orbay uram bátyám' szobáját folyvást főtse éjjel is, nem tudván az ott bent esett szoba - cseréről, sürgetéseire bátyánknak, mind az öcsém uram kályhájába gyújtá a másikéba szánt tüzet — de ezt a' Szálira tolt tartalmas levélkét tán csak nem fogja megtagadni uram öcsém , mondá szegzett komoly tekintettel Hangácsyné; 's Évike és Gódor váró aggodalmas pillantattal csüggének Bálint' ajkain. —

Igen is saját kezem, édes nagysád ! felele Bálint; tizes bankó helyett nyomám Szálíka' kezébe , kinek miattam a' kenyér körül éjszakáját kel le vesztegetnie. Ezen levélke' szavai általam az arany-míves' számára írtak, hogy azokat Évike húgocskámnak ajándékol szánt nyak-láncz' záros függelékjébe vesse—melly levélkét én, hihető az arany-míves kifizetésekor, bankóim közé tévesztettem. Az arany láncz — ím itt van ! Bálint kivoná oldalzsebéből a' szép mivet, 's a' levélke' szavain kívül megmutató rajta az Évike' és saját maga nevének fonadékosan vésett előbetűit.

Elfoszlott azonnal minden gyanú. Hangácsyné szíves mosollyal nyújta béke - kezét Bálintnak , mellyet ez tisztelve vona ajakához, 's

Évike öröm-pirúlattal a' magáét, mellyet Bálint égő csókokkal hinte-el.—Mondám , ismét szelesség nem egyéb! szóla Orbay , korholással ugyan , de mellynek tónján áltetszett a' kedvező kifejtés' öröme. — Szelesség ! dörmöge Gódor , könnyűit lélekzettel sodorván-meg bajuszát; szélesség, melly szép kárt tehet vala a' háznál.

De már csak nerp tesz ? kérdé szelíden Évike , 'sbevoná az ebédlőben búslakodás közt állt Szál ikát. — Bocsásson - meg szép leány asszonyka!

szóla ehhez kezet nyújtva Gódor, ha egy kissé megbokrosodám vala. Bizony fájt magámnak is, tán hetekig sem lett volna ételém italom miatt ; de hasztalan ! a' magyar még kényesebb becsületére , mint bajuszára. Hála az egeknek, hogy szépen tisztába jöttünk!

Az ebéd derűsebb arczokat gyűjte ma, mint a' reggeli lát vala , 's Gódornak megjöve múlt vacsorái ét- és itvágya. A' gyöngyöző tétényi vígan sikúlt-le a' férfi - torkokon; mert címjök ezeknek elegendő vala pohár - kocczan-tásra.

Estvére kisüle a' nyájas jóslatu puha kenyér, 's Szálíka bebizonyítá remekjében , Gódor

nagy kéjére, hogy valamint ki tudja sütni, úgy ki is bírja dagasztani a' magyar kenyeret. Másnap megesék a' kettős jegy - váltás , 's né-

hany hétre a kettős menyekző. Boldog négy em' -
bér válék belőlök , de egyike sem szegheté-még,
még agg korára is a puha kenyeret a nélkül ,
hogy a' tétényi viszályos éjszaka ne Ötlött yol
na eszébe.

ΓΑΙ ΑΝΔΡΑΣ.

A VOLGYHOZ.

Gyász felettem , gyász
körülem ,
Feltalálni enyhemet
'Csendes árnyaidba
jöttem,
Rejts - el, oh völgy , engemet.

Bükkjeid' sötét
homályán
Búsan suttog a levél,
Ah te sejtéd, e kebelben .
Melly emésztő bánat él.

Néma vagy, ha bús
barátod,

Zajban élek , mint ki
boldog ,
Mint kit biztat hú remény
:
Senki nem gyanítja,
melly bú
Ég e szívnek fenekén.

Senki nem , miként derül - fel
Kínról kínra hajnalom ,
Csendes éji lámpa mellett
Mint viraszt a' fájdalom.

Tiszta kék az ég felettem ,
Tiszta kék a' láthatár ?
Zeng a' bérez , virít a' róna ,
Vígán zúg a' csermelyár :

Ah de a tavasz virága
Énnekem nem illatoz,
Egy virágom volt — s hajh az
most
Más kebelnek nyíladoz.

Engem éjfél zordoman
Úz a' veszteségi kin,
Úz tetőkön „réngetegben,
S hús magányid' rejtekin.
Volna szárnyam , hogy
röpülnék
Túl e földi lét' körén ,
Volna bár sebem halálos
Hogy meghaltam volna én.

DAJZA.

Ejs aki vársarkon terem áll a föld'
kebelében
Melyen, erőszak elől éltévé falaknak
alája ,
Ablakain csendes szellő suttog be , s a
elzárt
Lelkéihez tisztább levegőjét hordja az
égnek.
Ott nyomos éjben erőtlen fény
rezgéseinél csend ,
'S nyugalom fön a' megsebesült ágyára
s körötte
írt kegyes angyalként elegyít az
aranyhaju szépség.
Ott kínlódik Omár nagy sebben mint
letörött ág
Már csak, alig függvén a' létnek örök
tÖvü fáján.
Élete még egy vágy, egy láng forralta
sóhajtás
Melly ha nehéz búval kiszakad végtére
szívéből,
Megszűnik és a lány többé nem hallja
nyögését.
Ott tíz más sebesült keres írt testére 's
bajában
Szomju tekintettel minden mozgásra
figyelmez.
'S ím ajtó nyilik. Ida Dalir borzadva
köszöntik
A szomorú csendet ; két lilium égi
kezeikben ,
K.et hósínü szövétnek. Az éj mint elfut
az ékes
Májnál előtt, a barna homály úgy oszlik

képeikkel. Kitűnik fekvése Omámak
A mint elfordulva fejét karjára nyugatja ,
'S forróságában szavakat rebeg ajka
koronként
Tépi pogány mezeit s látszik harcolni
magával.
Ott társát szólítja Dalár 's így ejti beszédet:
„Nénike ! nézdsze pogány török ott mint szenved
a ágyon,
Vedd oltalmad alá : én félek tőle , szegénytől,
Oh pedig olyan igen sajnálom, mert idegenben
Itt egyedül vagyon és nincs a' ki kesergene rajta.
Nem fog ez ölni magyart, de veszen kebelébe
tanácsot
Végtelen istentől 's megtér gyógyulva hitűnkre.
Menj te azért 's lásd el, magam addig odább
megyek, és e
Némberiekkal az ételeket sebeseznek elosztom."
És elmentenek. Ída legott fordúla Omárhoz.
Összetalálkoztak, 's mi nem úgy mint egykor az
elő
Lángokban! szemeik nehezek most régi keservtől,
'S a szakadott szív' éjével terhelve borongok.
Egykor szép szemeik' sugaraiból szöve
szívárvány ,
A kegyelem' hida volt közös érzelmőknek az
ösvény ,
'S köztök azon, mint két várnak vendégi, örökké
Egymást látogatók, a' vágy, a' kised örömmel, '
'S rózsaszemé rémnek kocsiján vonakodva te
jártál
Oh szerelem ! 's szíveik' teremét felváltva
közöntéd.
A tündér hidat és alakit föl vonta irigyen
Régi hazájok az ég 's föld' kínját hagyta helyettük.
Most pillantataik, mint testvér vándorok éjben ,
A' sivatag' mezején egymást rettegve gyanítván
Végre megösmérik, és ámultán visszajednek.
Látja Omár, hogy nem boldogság , nem
szerelemnek
Üdve az , a' mi szegény ídát hervasztja , felejtván
Ön bajait, mély lelkéből így fejti bőszedét:

„Látlak-e, oh örök égi esztendőök múlva, veszendő
Bús várnak közepén így látlak - e tégedet ída ?
Még csak ez egy baj volt Hiadornak hátra ezerből,
Hogy te is annyira légy mint boldogtalan, Oh ez
Arcé, ezen elfáradt szem mást olvastat eszemmel
Mint mikor elmen vén kétség nyila ege
agyamban.

Akkor utánam kin s a féltés ördöge ságá
Fuss Hiador ! boldog nélküled is ída s futottam ,
Mint kit az áradat fiz s kebelében hordja kigyóit.
És mikoron Hiador romjából lettem Omárra
S vérzettem törökért magyar ellen az
ütközetekben ,

Akkor is Ördögeim ságák , hogy vesszek örökre :
„ Jaj neked , ída' bitét még egy csók várja, csak
egy még ,

Meg van! a esküiben Hiadornak nincs neve többé.
Mind illy gondolatok kergettek, mint vadat a' vad
Ártóbban dült hogy lakodat földülja , aczélom.
Nem lele, megfáradt a bünben lelkem epedtem ,
Hogy boldogságod közepeit még lássalak egyszer.
Hogy csak egy elszakadott sugarát felfogjam
elorzolt

Üdvömnnek, csak egy eltévedt pillantat utószor
Öntse beéjjeledett létem' vadonába világát
Szép szemeidből, szép szemeidnek gazdag egéből.
'S ah hol vannak azok ? mi kegyetlen bú úte pártot
Ellened ? ifjú kellemidet melly bánat orozza ?
S melly mint játszi madár dallal kele szíved'
eréből ,

Ab hova lett szépségedtől az előbbi vidámság ?
Gyöngyei villognak bús lángforralta szemednek;
Nem szólasz; rózsás pártákból Ida mi tette
Sírrá ajkaidat , hogy némán , zárva találja
Haldokló Hiador , s búcsúját ne vehesse belőlök ?
Est nem idő, három rövid év ezt nem teszi , perez
az

Boldogságnak; de maró
bánatnak örökség
és neked is nekem is sok bajt
töröknek örökség !

Oh a égés természetben nincs semmi örömhang

Nincsen erő többé, melly engem tenne vidámmá

Mert te is életem' és gyönyöröm szép mennye
borongásé ,

' S boldogságodból nincs a' mi leszállana
hozzám. “

Szóla , reá fájdalmaiból így válaszol Ida

„ it mondái Hiador, kiszakadt jobb része
szivemnek,

Mit mondái te nekem, vigyáztalan ? Oh ne riaszd
fől

Alvó bánátimat, boldogtalan Ida' nyugalmát.

Elmentél, törökért folyt bajnoki véred az ég is

Úgy engedjen meg mint én kedveltelek , és most

Bár keserítetted, nem tud vádolni szerelmem.

Nem , Hiador , ídát nem örömmek hagytad
ölében.

Kérlelhetlen apám letörölte az élet' egéről

A' szép csillagírást: neveinknek fénykoszorúját

S klastorai üszkökkel bús vár leve éji lakásom.

Mint nem örülhettem , mint nem vala hajnalom ,
és a

Fájdalom' ölyve sebes szivemet mint tépte , ne
kérdézd.

Kértelek, elhangzott panaszom vén falhoz
ütődék

Kincsöm az elhamvad szemelem'
szikrája, setéten
Öl lelkem mellette , 's fölül tündér
suhogással
A bús emlékezet gyász fája lebegteti
fodráat.

Oh Hiador! ide térj', ha'kívánsz Ifjára találni.
Itt leled őt honn-a szomorúság puszta vidékén
Hol szép álmaiból 's a múltak gyász fonalából
Mint hálói, szövi gondköltőt elméje' regéit
A' boldogságnak , 's Hiadorral végzi ha fárad."

Még sokat és búsan ázólnak örömtelen éjjel'
A szeretők; de-szívek könnyült a' régi
panasznak

Szóra kerültével. Hiador fenn- üle sebében ,
ída köté be 's el-elszörnyedt láttára , szemében
Faggyá lett a' könny, 's hidegen futa végig az
rezon.

Elhajlott Hiador , 's a' mint karjával utána
ída segítségül leborúlt, elcsattana bágyadt
Csókja szelíd ajakán 's ez volt búcsúja örökre.
Mintegy ijedve kapá elhamvadt
gyenge világát
ída 's Dalárral az éj , teremét elhagyta
sietve.

De Hiadort mélyebben üté Arszlánnak aczéla ,
Mint gyógyíthatnák; érze hogy vége közelget,
Mindennél inkább pedig érze régi szerelmét,
Melly , hogy örökre kiégjen, még fellóbbana
egyszer

'S tiszta gyönyör' lángját árasztá minden erében.
Akkor az elsebesült Hiador fölszóla utószói :
„Elveszek im 's nem hú , nem bánat' erőszaka öl
meg,

Sebben sem balok., a' vad oroszlán' kardja'
sebében ;

Mert azt gyenge kezek kötözék el , szánakodó
szem

Harmatozott le reá. Nem is aggság visz tova
engem,

Egy pillánta ot a' nagy öröklét Boldog egébe ,
S Útni dicső fiát, a' mint szemléltém
először
Bútan évében , tátkor ifjú lelke
szemeiben
nemes arczain , és tündöklőit mindenik
ízen.

A Hogy először fordáit nagy barna szemével
Mind két féle szerencsének .birodalma s
hogyan
Ajka elhagyatott Hiadort mosolyodni tani tik.
Ob csak egy látást engedd mindennek
adója!
Vesszek el aztán, tégy morzsává
fergetegidben,
Tégy habütött .szirtté s ne legyen több álmom
azontúl,
így végezte szavát és álmai jöttek , öröklők,
Mint a' lélek, melly végnélküli képzeletével
Messze jövendőben lakot állat előre magának,
S azt minden gyönyörök seregével teszi
dicsőve.
fia jön , és halovány ajakát ébreszti hiába ,
Társai jönek elősmervén a' régi barátot,
8shült tetemét ölelik t Hiadornak nincs sebe
többé ,
Igy volt a keserű élet, a azt sírja befogta.

OTHMAN' UNNEPE

Keresztül utazó valók Stambulon, vagy inkább elutazandó, mert jó idő óta tartózkodóm benne. Rokon lelkek várának Kahiróban, a paloták dicső városában, kik a puszták szeleitől gyakorta kérdezek, mikor érkezendik-meg pompás honába az utazó Mirza ? És az ön gondolatim is a szabadság pusztáiban kalandoztak, sokszor találkozik az enyéim vágyaival. Mindent előre küldök, vagyonimat, irataimat; a tenger szélvészeinek kényére bizám gyűjteményeimet

s
jó éjszaki szellőért fohászkodom, midőn vitorláit kiterjesztő a hajó. Magam maradtam csak Othraan ünnepét megnézendő.

Az előző nap estéjén ünnepesebb és ünnepesebb lön Stambul. Szébb pipákból füstölgött a dohány a kávéházakban, pompásabb fíndságból ivák a kávé, a borozók jobban félre hú-

zódták, a mákonyozók homlokán a paradicsom s a holnapi jelenések dicsősége világosabban rajzolódik; a dámák, ezen szent lényei a bá-

rém szeptséges titkának, erősebben 's szebben fátyolozva vitették magokat kikeresett hordszékeikben; az atyafiak több látogatót kaptak, 's az Osmanlik minden természeti restségük mellett is jó számmal lábaikra keltek 's európai szokásként körülnéztek a közelebb-útczákon. Elüté az esti hetet, ágyuk durrantak-el a város' sarkain a hullámzó tenger' szélén: 's az ünnepi hang által mormogott Asia tündéribb, világu halmaihoz.

Aja Sophia mecset előtt állék, százaktól körülvéve. Az ünnep hirdető ékes hangon ' birdeté a' következő nagy napot, mint a' megérkezett pbiloméla édes torokkal tudatja a' virághozandó tavaszt, ő alig végezé, 's a' toronyban szent dervisek' éneke zendült-meg, Osmannak a tágas, noha megszőkebbült birodalom-ájipítójának tetteit dicsérőké.

Szép volt a hymnúa, rezgő, harmóniával teljes, komoly 's borzasztó, mint mikor az erdőknek mélyében napnyugatkor a mecset' szent fala között csendül-meg az ének, az előteremben szunnyadóim kezd a' vándor, de a, bús hangok elverik, álmát s térdelve késztetik kenyéradó Alláhjához fohászkozni. Az éj homályát ezer világ, verdesé széllel; tündérfényben látszott úszni Stainbnl a' -csillagok' milliárd-

jának ezer fény felelt-meg a' tükröző tenger két parti hosszában.

Büszkén ragyogtak a' kelő nap sugáiraiban a héthalom' városának bóldas tornyai : az orosz' rezzentésből föl üdültek Sulejman késő unokái, 's. szokott lassúsággal kivereték magokat, asszon nyaik' illattal, ömlő tereméiből. Magasan lobogtak az öböl' hajóinak zászlói, a' különféle' nemzetek szerint különböző színűek , nemzeti lobogó is pattogott a szélben , - a' kelendő vízi szorgalom előkövete. Tarka vegyületben tódult a Skutariba törekvő népség a csendesen álló tengerfelé , mellyek századokat: játszotta a', törtéretiekbe repkedő lélek élé. Száz komp, ezer CsÓnak.szeldelé a' habokát, pompásnál pompásabb, tarka oldalú., szönyegezett., kényes urfiakat, fátyolozott nőket , az orosz háborúból haza jött vitézeket, frankokat,. görögöket, osmanlik'at, arabokat stb. vivő, 's apró vitorláit vigan terjesztő a lengő szélben.

Othman' ünnepe néVezetes a hívek' országában , mellyet azonban, az Osmanlik nem az ország - alapításért ülpek-meg, hanem a' propheta' hitének fölvétele miatt. Nem legszámosabb csoporttal jöve ő Armenia' havas bércei felöli, két küzdő seregre akadt, nemes lelküen a' gyengébb pártjára állt, győzött és seregét szaporítva

belebb vonult Anadoli felé. Vitézséggel és fáradtsággal országot alkota, de mindegyre hitelent. Törvényeken gondolkodjék, mellyek az új ország javát örök időkre megalapítsák. Ekkor — sötét éjszaka volt—jobbik szemével világosságot látta az ég magasában, a világ egy szép hajlékon terült-el, mellynek kúpjai, tornyai voltak, a tornyok tetején félhold ragyogott, a hajlék ablakain dervisek látszottak - ki , pillantataikat az egekre meresztve , szájokat, ajkaiakat mintegy imádságban mozgatva. Othman' lelkében egy ilyen hajlékot építetni parancsoló gondolat villant-föl , 's a' látmány eltűnt szeme elől. Hét éjjel látá újra az épületet, a nyolczadikon elhatározó a megtérést, s országának megtérését. Boldogult szándékában, a kétes dolgokban tanácsot nyere mennyei fényt látó jobb szemétől , maga a' prophéta is dicsérőleg mosolyogva mutatá magát neki. Ezer mecset, ezer hajlék zendült - meg halálakor a gyászkétsértől, 's az erdők' mélyében tápláló atyjok után sírtak a' remeték 'sa' szent falak rideg lakozói. Tarabosán megdőlvén, Edreneh el foglaltatván , Stambul a' hívek hatalma alá esvén, Brusából Stambulba hozatának Othman csontjai 's ime jobb szeme hervadatlanul fényieit a' koporsóban. A ja Sophiában tartaték egy

ideig, le ott homályosodra kezdvén áltviteték Skutariba, Anadoli' virágzóbb partjaira, hol fénye máig világol, 's évenként egyszer megmutattatik az ünnepelő sokaságnak.

Az ezt nézendő sokaság ezrenként rajzik-át vámfizetve és vámfizetetlenül. A' törökök' nagy része Szeréhét nevet visel, melly a' dolgozabb, nyomottabb rész a' földet szántja, veti, a' gabonát magának és jó részint másnak aratja, kapál, ás, vés, utat készít, katonát hord 's kivált mióta az urak' legnagyobbika, a' felséges Padisah, újra alkotá hadiseregit, a' rendes seregeket ő adja, azon kívül a' fizetésbe li terhekét megannyi gaurként hordja, viseli. A' másik félnek Ölenegyin a' neve, melly szabadot, ingyen létezőt jelent, hova még a' tudósok, művészek 's általában a' magát ollyannak színlelni tudó tartozik. Ezen utósó faj a' Skutariba mellett is kitüntette magát, vámot nem fizetett, de a' többi, kinek szemén is az éh, a' baj nézett-ki, kinek teste alig vagy durván volt fedve, kénytelen volt asperét letenni átmeneteldijban. Én mint tudós utazó, ki az éreznemnek ritkán van bővében, arab létemre is élni akartam tudósi jusommal 's egy pogácsára szánva a' vám-aspfert, nem fizeték. ' Stambül sik partján, hol európaibbak, becsülettudóbbak az em-

berek, nem lön ütközéseim , orrom hegyéről megismerték hogy tudományom nagy, és falak között szedett. De Skutari vároldalánál a jegyzedő hamar célba vette ócskáit turbánomat, ó, megfakult zubbonomat , s egy kévéssé ki is likadt sárga czipőmet, — és vámjegyet kére. Én legjobb kedvvel szemébe mosolygok, mondva; g y e d o h e n m ? az az: „miért nem ? “ ’s tovább megyek. Ő dült, fült, ’s távolról hallám a megtisztelő „rongyócz” nevezetet. Ez nagy megsértés egy arabnak ’s öngögöm véres elégtételt kívánandott, ha nála alábbvalónak nem tartom a’ nyomorultat. Innét csak urának sugám - meg szolgálja’ durvaságát , ki zömök testével, jól táplált hasával ült az őrszoba mellett sopháján, lábait keresztbe vetve ’s hatalmasan szipogatva basadohányát. Ő egy kicsit több emberséget tti dott szolgáljánál; engedelmet kért amaz nevében , a’ mit én adék , látva, hogy amaz épen nem, ő keveset tudja az embert megkülönböztetni zubbonától.

Új képek derítgeték hamar lelkemet, melly a hódoltatás’ boldogabb századaiba repkedett szabad szárnyain. Othmant látám a’ Bythiniát elfoglalót és Orchán’ győzedelmeit a’ Van’ kékellő partja körül. Látám Bajazet véresebét Angoránál, a Jósa’ liliomos szélein és a’ kínos várnai győ-

zödelmet a' gaurok oroszlánnépén; látám a megholt magyarlengyel király gyászsirját s gögöm újra kelt. Szemeim a véres balkáni csatákon bolyongtak s a nehéz diadalu Rigómezején. Stambulnál haliám az első álgyu eldurranását 's a' megvivott bástyákon boszúsan rohantam a' védtelen városba. Soká késtem Selim és Sulejman' virágzó korában megjárva az elfoglalt Syriát, a Mamelukkoktól elvett Egyiptust, a kékellő Rhodust és a sírok gyászmezejét Mohácsot, a hajóvivő Duna jajdult sík szélén. Könyezve ereszkedém a hanyatlás időszakába, midőn tartományok után tartományokat vesztenk, testvérháborgások, honi háborúk, pártütések gyengítettek; nem találkozik segíteni tudó hatalmas kar, sok nemes hasztalan veszett, a nép nem nyert, az időtől hátra maradtunk, míg végre görögeink elpártoltanak 8 az orosz Edrehnének szent falai közé hozta fegyverét. Nem illett a' mai vig zajhoz lelkem megállapodó szeszélye riadva köszönté a' nép a' szélben lobogó lófarkakat, az ezüst félholdat 's az általhozott szent zászlót, én az oroszokat tartám emlékemben s holdunk' ragyogása elpirítá arczomat.

Kémlődtem ezen változás' oka után. Számunkat olly nagynak találám, mint mikor győ-r

zök jutánk rád' falai alá, karjainkat szinte olly izmosaknak mint mikor Kandiát elfoglaltuk, vasainkat olly éleseknak, mint mikor Moreában koponya-pyramisokat alkottunk, és még is olly alant vagyunk a' hajdan' magasához. És bennünk a' hiba , valamint akkor a meggyőztük népekben volt. Édelésben renyhülénk mi el, okosodás nélkül. A' mufti — Allah bocsássa meg bűnömet! —törödelmetlenséget hirdete, holott Persa testvéreink szinte olly boldog hitűek mint mi, és a' hitszakadások nem bizonyítanak egyebet, mint hogy a' tudhatatlant tudottá nem tehetjük , és hogy a' gondobozási szabadságot mindenfelé szeretik , és egy kaptára az elméket lehetetlen verni. A' nemmoslemineket gauroknak, ebeknek, pokol' martalékainak hirdeti, és hirdette ti, pedig a' nap — Allah bocsásd meg ! — egyre hazugsággal bünteti. Ha Alláhnak képet merünk, képet akarunk adni, akkor a' nap lesz az, bujdosó világrendszerünk' mosolygva éltetője, és ez, az allah-erő ezen szép testesült képe , olly világgal néz-le elszórt imádóira Persiában, Confuccio' híveire messze keleten , a tudományos keresztényekre a' mivel nyugoton , a fatuskó - csokolókra Afrika heves téréin, mint mi reánk, kik évenként buzgó ajándékot küldünk a' szülő Mekkába. Minek

ezen rabszolgák itt? Minek e heréitek? Lehet e egy Sólimannak, egy Dsingischánnak vagy Timurnak elég joga a szabadság gyémántbélyegét lerabolni akármelyik ember homlokáról? 'És mi ezt egyesekkel, népekkel tettük. Mik az egész élet örömei a szerelem édes örömeihez képest? Ti a szerelemre alkalmatlanokká tesztitek az embereket, hogy a világhoz ne rózsaköttéllel kötessenek, hanem a' gyomor által, hogy a' ravaszság, embertelenség oltassék örökre beléjük, hogy ők, mint annyi ördögök az egész társaságon boszúlják-meg a rajtok történő méltatlanságot. A szerelem tesz emberivé, istenivé, ti irtjátok azt a szívből. A nagy prophéta bő példát mutatott, ha nem a szerelemben is legalább édelésében, miért nektek ellenhármafalak, minek szereleműző barlangok? A ki barlangba vágyódik, keres az, vagy ás magának, ha ti nem adtok is neki? — Diván gyakran tartatik ott azon csillogó tornyok körül, túl a' hajólepte szoros vizein, arany palotákban, de kik tanakodnak ott milliók javáról? Addig jöttünk a' romlott időben, hogy a jogtalanok'száma végetlenig szaporodott öngyermekeink között,

a minden téliért vivőké, a' haszonban nem részesülőké, kik hazátlanok lettek, kik mellett törvény nem szól, ellenök pedig az utósó ba-

sának, agának, kadiának akaratja vértörvény. Ez menjen e lelkesedéssel az ország' ellensége ellen, ez harcoljon e a hadba gyakorlott orosz hatalommal, ez verje e le a' Morea és Thessalia erdeiben neki sanyarodott 's a szabadság mindenható tüzeben fölkelte görögöket ? Ez , kinek magának is honot kellene keresnie , — vívjon rettenthetetlenül a honkeresőkkel ? Soha sem, örömebb megy az hátra mint előre s szenvedő társa számára áldássá kívánná elváltoztatni en golyót , melyet kénytelen ellene löni.—

A'sötét kapuk alatt föltolakodtam a' várba. Szörnyű volt az ember-hullámozgás. A nagyúri palota előtt mozgásokat tön egy csapat az új se regből. A Valida mecset pitvarában megmosám kezeimet. Osmari mecsete felé törekedtem, hol a nagyúr, a vezér, basák és a' birodalom'nagyai imádkoztak a' mufti' éneklő hangjai után. A mecset előtt lobogott a' prophéta' ünnepes zászlója , lobogott más ezer zászló fölírásokkal , jegyekkel , lófarkokkal , félholddal. Nagy volt a zajgás a' téren. Álgú durrant-el, jelszó a' nagyúr kiindulására. Gyalog volt a' Padisah , gyalog kísérek ezer nagyai. Csend jön, kétfelé vonult a' népözön 's ut támadt a' hitjáromnak. A nagy zászló vitették a' Padisah előtt, utána

hét lófarku zászló indult, meg annyi agától vitette. Jöttek a' dervisek is, egész, félturbánrial; jöttek'meztelen, fe'lig nyírt fejüek, durva zubbonúak; jöttek az Olymp' hegyének szent remetéi , kik a nagy nemzeti ünnep' dicsőítése végett elhagyók szerelmeden barlangjokat. Most a- mufti lépett - ki hoszó palástjában , tarka szalagokkal ékesítve; példázókkal a' moslim' éggel egybeköttetését; fején turbán helyett szegletes süveg volt jobbában fénylő, csinos , kicsin damaski vas, baljában zöldelő olajág , jeléül ' hogy a' moslimért először harczol ni kell, utána jó az ideig és örökkén tartó béke' áldása. A» mufti után jött négy almufti, középen egy fölnyitott bíborai bélétt szekrényt hordozó, mellynek emelt fenekén a' hervadhatatlan szem vala. Elöttem vitették-el a' szekrény: gyémántokat, rubintokat Játék benne ; a' szem üvegfényü vala. Minden a' földre borult a' szekrény' közéletén , ajkaival csókolva azon szenthon' porát, mellyet Othman szerze , imádva azon fényt, melly ezen szemben világíta 's az egyedül boldogító paradicsom- úti tanításokra vezérlett.

Minden a' mufticsoport után özönlött: százan nem mentek önlábaikon , levegőben vitettek a tódulóktól. Én levegőt sajdítva a' bástyaséták felé iramiám , onnét hallgattam a meg-

zendülő hangát, a katona-fegyverek csengését 's vártam a' megdördülendő ágyu köszöntésekre. Némelly ember járt kelt itt is, fátyolozott lányok és nők lengtek alá, simultak-föl az új szabadsági szokást használva. Három igen közeljött hotzám; tündöklők voltak fekete szemeik , arczokon a' fátyol redőzetlen, mosolygások átlát-szó. „Este légy itt, Mirza ““ mondá lassú hangon az egyik, 's tovább mentek eltűnve a' fűgék és akáczok árnyaiban. Én kérdve mondek igent szemeimmel 's tovább lebegéseken mulattam , hamar kívánva az estet, a titkos gyönyörök hordozóját.

Gondolataim a lányalakokon függtek, titkaikat fölleplesni kívánva, mikor a hadisereg tüzelni kezdett. Recsegték körölem az épületek. A várfokon is megcsillámlottak az álgyúk, látám előgombolygó füstjüket, megrázott a dörgő hang 's a' közel ormok százsorozták a harsogást , a távol bérceken elhalandót. Huszonnégy álgyú dörgött mindenikén a négy vársarknak , Stambul' rézsörnyei először feleltek , majd a hajók adtak tiszteletet , távolról is látánk fölvilágító álgyútüzeket a' fekete tenger partjai felől 's a marmora - partok' hosszában , míg az utósó lökések a' Dardanellák torokcsőiből érkeztek-meg. Csend lön reá, nem soká tartó;

a puskák hamar elkezdtek, ropogni, az álgjúk viszont dörögtek, 's a távol várak mindannyiszor visszaüdvözlöttek. Ez hétszer ismételték 's a nép szétoszlott.

Délután a' serail' álgjúi többször megdördültek a' visszament nagyúr' ebéde alatt, a mint Othman' emléke éltetették 's a' frank követek az Osmanok' egészségére poharákat ürítettek. Zajosan töltőei a' hátra lévő napszak; kocsizások , vendégeskedés, sétálás alatt. Este felé a' tenger fedve volt mulatozó sajkákkal, melyek a' szellőben vígan keringettek. Én a' kis bujukderi erdőbe sétálék - ki Eskiudartól dél felé; az úgy nevezett tiszta csermely mellett befelé ballagtam a' völgyben , hol négy évvel ez előtt gyakorta mulaték. Némelly változást találtam ott, mivelést, szépítést. De leginkább, egy oszlop vonta magára figyelmemet, nem régi, pyramis alakú cyprusfák' árnyában álló , mellyen aranybetűkkel e' szavak olvashatók : **A BÁNATNAK**

ÉSZREHÓZASNAK , ÉSZKEHOZÓNAK.

A' táj ismeretes volt előttem: láttam azon gesztenyefát, mellynek árnyában hajdan a' fáradt

rab leroskadt, kit annyira sajnálék. Közel csörgött a' forrás, mellynek vizéért esedezett a' durva hajdúhoz. Itt adtam néhány ezüst dara-

súroljon kényére valamit magának, a' rab' számára pedig , ki a teher alatt különben kénytelen eldőlni, hozzon valami jó falatokat. A pénznek kellő sikere volt, pajtásának kiálta a' hajdú , vigyázzon a rabra 's az én kegyelmes kedvem szerint hagyja nyugodni visszajöttéig. Meglön ; ő oda maradt vásárium 's borozott, a' rab' szemei pedig hálakönyökbe borultak előttem, lábaimhoz hullott 's szavait zokogása ölé-eL #Évek óta első érzékeny szívre benned találtam , töredezte - elő, beh édesen esik ez a' hozzá szokatlan kebelnek!“ Térdéről fölemelém , fafcupájában vizet hozék neki a' közel forrásból 5 ivott 's erőtlől látszottak duzzadni megújult tagjai. Munkájához vala kezdendő, midőn ura hozánk robbant és szó helyett korbácsát suhintó. Láttam a' fájdalmat a' szerencsétlen' arczvonaiain , szemében; de nyelve le volt kötve , hogy jajgató hangja nekem ne okozzon fájdalmat. „Ebek martaléka, te!“ így dörgött a' vad kény úr „henyélve kell időmet lopnod ?“ 's ujra 's ujra suhintó korbácsát. A' rab ájultan esett-le, én zajongtam kebelemben mint a' legfergetegesebb tenger, meg nem határozva, megküzdjek e hatalmával a' rabért, — kihez a' törvényhiány dologi jogot ad neki — vagy csedezéshez folyamodjam. Egyikre sem lön szükség, mert az úr

velem semmit nem gondolva tovább ment a' hajdút kiáltva. Ez nem felelt, a' közel tenger' szélén ivá a' nem tiltott ürmöst 's nem is gyanítván a' reá várakozó poklot, vígan dalolva érkezik-meg. Készen várta a' deres, 's a' józanodásig 's viszonzókábulásig vereték. Az én közbe szólásomnak azon sikere volt, hogy az mondaték: „Ha tudós uram lakatlannak óhajtja talpát, kotródjék- el, különben ezennel lehet szerencséje. Én a' szerencsét meg nem köszönve tovább álltam , átkozva azon pillantatot, midőn a rabszolgaság' gondolatja először megvilant emberi agyban. Ott feküdt a' szegény rab, itt nyöszörgött a' hajdú, midőn elmentem. Másnap eljövén , puszta , ember nélküli volt a' táj, harmadik nap e' levélkét leltem itt: „Legjobb, ismeretlen ifjú! Hálaszavat nem lelek részvéteért, hálakönyemet két éj látta már. Jóságod élesztő balzam vérző szivemre. De segíteni nem tudsz sorsomon. Van azonban egy mód , mellyet próbálj - meg. Keress hajót, keress karavánt a fekete tenger' partjaihoz , a' Kaukaz' bérceihez menendőt. Küldj általa levelet Tiflisbe, az én virágos mezejű hazámba , H a m e d a ' Ómra' nőjének, ki szeretett férjét a' Leander - torony mellett, Emir Baktrunál, megtalálhatja , mint rabszolgát. Eskiudarban.

Tíz levelet küldék Tiflisbe biztos alkalmazosság által ,egykedő , gondolám , csak kezéhez mehetend a nőnek. Én tovább utaztam 's a szegény rabról semmit többé nem ballék. Most vissza jővén megkeresém a' Leander' tornyát, kérdezősködtem Emir Baktru után, Hamed al Omrát fürkésztem , de csak az Emir' halálát tanulhattam-ki , az égy évvel ez előtt történtet, a' rabról semmit sem tudhaték-meg. Talám elhalt szegény , tudatlan nyugalommal cserélvefel, a' tudalmas nyugtalanságot. Vagy tán nője megérkezett 's a' kedves életet kiváltotta. Hajh mellette esett először igazi nehezemre szegénységem ! Beh örömet adám érte utolsó falatomat, ha megszabadíthatám !

Leültem az oszlop' körlépcsőjére , érzeteim tengerének szabad csapongási mezőt engedve. A' nagyon lehajlott nap rezzente-fől ébredt álmaimból. A' vársétára kelle sietnem. Eszembe jutott a' vámjegyszedő, ócska turbánom , fakult zubbonom , és — restellék ígéretemnek eleget tenni. De mellette határozóm még is el magamat. Útközben megfürdém a' tenger híves hullámaiban 's a' csillagok ragyogtak midőn Eskiudar várába fölrtem.

Gyönyörű volt a' kilátás Stambulra. Ezer világ ragyogott a' tengeren, szoroson és öböl-

ben. A serail fényözönben úszott palotáival, kertjeivel, mecseteivel, tavaival, tornyaival. A végetlen város mindenütt örömjegyeket hordott. A kapuk tűzoszlopokká váltak, a vár tornyai köröskörűi meg annyi lángtoronyként világítottak az éjszürkül tébe föl, tűzgolyók röpkedtek száz oldalról a magasra. Eskiudar szinte világítva volt. Hiszen ő széke a nagy nemzeti ünnepnek, milyen több is tartathatnék a békében és hadban nagyok emlékére. Örömhangát hallék minden felé lábaim alatt, a zajongó város negyedeiben. De sietnem kelle. A rendelt helyre értem. Egy rabszolgát lelék ott, ki engem nevémen szólíta s asszonya nevében követésre kért. Menék, le a várból, át a város keleti részén, ki a kerthalmokhoz. „Ki az asszonyod?” kérdém útközben a rabszolgától. „Hallgatás van rám parancsolva” felelt ő, ment és egy pompás kertkapun csengetett. A kapu megnyilt; illatozó virágágyak közt suhant a fiú előttem a bőven megvilágított szép kerti épülethez. Varázsfényben álltak a fák a mesterséges világnál s egy ugró kút magasra szökéit vize hulló gyémántként esett egy márvány medenczébe. A fiú tovább ment a márványfolyosón, én utána. Egy terem szárnyas ajtai nyíltak-meg. Beléptünk. „Allah Abdul Mirzával” szólamlott-meg hat

csinosan öltözött rabszolga, „Idv a’ mi kegyelmes urunknak!“ Térdre estek mindnyájan előttem , az első pedig egy irományt nyujta által , mellyben Emir Baktru Abdul Mirzát Eskiudar mögötti kertjével és hat rabszolgával ajándékozza-meg, mivel a rabszolgaság ellen írt munkáját olvasván , emberi indulatok gerjedtek szívében , mellyeknél fogva rabszolgáit a’ természeti jogok szerint tulajdon szabadságokkal ajándékozá - meg, és ezen idő óta érezé csak az élet valódi becsét. Ez óta élt másokkal jóltéve. A hála menté-meg a’ sumlai csatában is életét Önéletén. Azon rab, kit hajdan kegyetlenől korbácsolzott, utóbb barátjának fogadott, szélé - le egy orosz lovag karját, midőn Emir Baktru fejére mérte már a vasat; maga pedig az ellene tolongóktól öleték-meg. A’ tiszta csermely’forrásához közel áll emléke , mellyet Abdul Mirza különös gondjára bíz az ajándékozó.

Meglepő volt előttem az irás. Csalódni véltem magamat. De Emir Baktru kézírása s nyomjegye rajta. „Miként vagytok ti rabok, ha Emir Baktru minden rabjának szabadságot osztja ?” kérdezém az előttem térdelőket. „Minket Emir Baktru felesége vásárolt ma , Othman dicső ünnepen , hogy az ajándék levélnek elég tétessék ’ felelének azok. „Ez az egész dolog tréfa játék le-

hét, viszonzám én nekik , hanem tréfából sem árt jót tenni; e pillantat óta szabadok vagytok , mint magam. Itt vapi kezem. Ők földre borulva jelenték mély köszöneteket. „Nem úgy, mondám nekik, keljetek - föl, 's állva végezzük játékunkat." Mosolygva adék mindeniknek keze , játékszerepemet — véleményem szerint — folytat-

va , de szemeiknek csillogó örömkönyűi azt mondták , valóság forog a' dologban.

A' virgoncz rabfiú tovább vezetett. Egy kisebb szoba nyílt-meg előttünk, benne hat fejéren öltözött rableány. Mindnyája térdre hullt előttem , köszöntve : „Béke és öröm Abdul Mirzával, a' mi kegyelmes urunkkal!" — „Béke és öröm veletek is" felelék nekik gyorsan és föl-emelgetém őket vidám kedvemben , „és szabadság nektek , nagyobb mint keleten akárkinek nemetekből !" Megrezenve álltak erre előttem» egyik sem merve szemembe nézni, csak kezem csókolására tódultak. Egyike szinte levelet ada kezembe , illy tartalmút: „Mirza , ha úgy érepsz, mint szólsz, ha úgy téssz, mint érepsz, e' levelem' vettével már fölszabadítád a' hat rabr szolgát, 's elmédben e' leányok is szabadok előtted. lía ez nem történt, sajnállak , 's a' lányokat adói hatalmam által elveszem tőled, szabadoknak hirdetve őket, 's téged mindeniknek

szabadrólra állítására, szüleihez , férjéhez, pártólóihoz küldésre kérek, kötelezlek az e végre általam” máshol meghatározott pénzen.’

„Nekem egész szenvedélyemmé lett a’ föl-szabadítás , mondám egy harmadik szobában a rabfiúhoz , mondsza , hogy szabadíthatlak téged is föl ?” Ő erre elneveté magát, rabgúnyáját elvété és szabad öltözetben álla előttem. „Én — úgymond — Emir Baktru’ fia vagyok, szabad , és a te barátod.” Kezet ada s magamra hagyott.

Csend lön körülém; gondolataim félénken kalandoztak. Kinéztem a’ nyilt ablakon Eskiudar vára felé és az még világfényben úszott. Távoli dob,’ csengetyű és hanga-zengzet érinté füleimet. A mellékszobában suttogást hallék, ezen szavakat jól kivehettem. „Nem, anyám, én ki nem állhatom , — maradok, menj egyedül.” — „Ide karodat” mondá egy erősebb szózat , és — az ajtó megnyíló. Két fátyolos nő lépett - be hozzám , mindenik nyúlánk , de az egyik testesebb. Barátságos mosolygás volt ennek áttetsző arczán, amaz félénken csüggött anyja karjain, csak lopva pillantott reám, fekete szemei nyilalók voltak. Kezemet szivemen tartva tisztelém őket, az anya pedig hókezét átengedé megcsókolásra. Sok szépet, sok” hízeltgöt monda férjétől nekem, ki őt írásaim által

emberségre vezetém; megmutatá irományaimat, a mint férje a tetszőbb helyeket aláhúzta , jegyzésekkel gazdagítá; mind ezek után a ház és kert' birtokát, mint ekkoráig volt felvigyázója , általadá, 's — a mint mondá — vendégem ő lön.

Tőkör előtt állék, meglátám benne magamat , eszembe jutott a reggeli vám jegy, együgyű idegen állék a' gyönyörűn bútorozott szobában , és a' valót erőszakkal álmójátéknak akarám tartani. „Felséges dolog két rióangyalt vendégül bírni, felelém én az anyának , — hanem, megengedj asszonyom, előttem az egész dolog igen tündéres, gyanús, te maradj továbbra is gazda, 's legyen nekem szerencsém vendéged lenni.“ — „Hát Abdul Mirza is hisz tündéres eseteket , ki minden természetén - túlit tagadni látszott?“ Kérdé a nő. „Azt nem, asszonyom, mondám én , hanem „Hanem szemeinek még sem mer egészen hinni, folytatá ő. Ugyan Mirza, lássuk van e jó emlékezeted, ismersz e bennünket ?“

Félre toltá maga és leánya' képéről a fátyolt, így szólva ; „Ollyan bölcs , vagy bölcsesség-kereső előtt, mint te vagy Mirza, ki a' világ nem mindég okos szokásain nem csügg, bátorodom ezt tenni“.Mosolyogva mondá" ő azt,

de én megdöbbenve komolyodtam - el. A lány éjszemei, mellyek szemérmesen lesütődtek, azon mennyei pirulás a legvirágzóbb aczon, azon derült homlok a' holló-fürtök alatt, a biborszáj egy titkos indulattól megmegmozdítva, azon szelídség , melly egész képén , azon báj, melly egész alakján előrejött, múltat, jövődöt előlt eszemben, csak a jelent érzésem megmevedve , kövé válva.

„Asszonyom , szólék utóbb, midőn lélekzet-hez jutottam, veszedelmes játékot kezdé velem, leányodat csak annak volna szabad látni, ki őt birandja, nem azért, mivel úgy szokás, hanem szebb, kellemesebb mintsem hogy látója valaha elfeledhetné. A nő elijedt beszédemen, 's leánya' fátyolát helyre tette. „Erősebb lelket gondoltam , szóla, a' rabszolgák' bajnok barátjában. De felejtse ezt Mirza 's hozd vissza képzeletedbe azon időt, midőn... Elhallgatott. „Midőn—kezdem én , — Sivásból Tarabosánba utaztál, egész nap vert az eső, késő este pedig azon kunyhóba jutái, mellyben engem az eső tartóztatott. Férfiruhád vala , egy fiú követett, ez , ki most leányoddá lön. Sokat vesződtem azóta szemeivel , lelkével, gyanítám hogy leány.

„És mért hagyod azt ki, felele az asszony, hogy mi ázáva és félíg dermedve voltunk te

adál száraz ruhát magadéiból, te készítél illatos sarjuból jó ágyat, mellyen édesebbet alýánk, mint valaha egy padishah aludt pamlagain, te aggatád - föl a mellékszínben vizes ruháinkat, 's cserében az áltad lakat nálunk hagy ód. Jó ember, sokszor gondolánk reád, ajándékok első becsü jószág volt előttünk '

„Sikeretlenül keresőnk — folytató tovább

—
a' jó férjet, a' gyengéd atyát Tarabosánban, hová hajón jutnia kelle, sikeretlenül fürkész-tük közéi, távol, városokban , pusztában , a tenger szélein; sikeretlenül lestünk minden hírt, róla senki nem tudott semmit. Esetét sirattuk, konyáinkét hullatók a' tenger' keserü Özönébe , a neki sírul szolgálóba; 's haza tértünk, fáj-dalmunkban lelve vigasztalást. Havak folytak-le otthon, özvegy és árva valónk, midőn egy névtelen irás jut Stambulból kezünkhöz 's tudósít, hogy életünk' kedvese Eskiudarban va-gyon , rabszolga, talám kiváltható , — hogy a Leander-torony' közéletén Emir Baktru' házá-ban lelhető. Menny' követe volt ez nekünk, szárnyakat öltőnk lépteinkre , a kedvest meg-találjak, épen tiz nap óta szabadot, te általad, Írásaid' szivrendítő hatalma által szabadot. Kezemet fogó emléke' tüzeben , szelíd nyomást érezők beszéde' utolján, én nem tudék

egyebet tenni, mint kezét megcsókolni. De szívem mennyország vala, csekély munkám végtelen jutalmat nyert. — A fiú azonban belépett egy szabadostól és szabadult lánytól kísérvé, kik, europailag szólván, asztalt terítettek, ő pedig hozzánk jött, meghajtá magát 's így szólt: „Engedelmeddel mama! — Én neked, Mirza, már régóta barátod vagyok, légy. te is enyém. Érdemeim ugyan nincsenek reá, ha csak a' tiédhez hasonlólag érező szív nem az, de igyekezem ollyakat gyűjteni. És ezeket olly nyájasan mondá, olly hatalmas tűz égé szemeiben, hogy a' mellemre nyomástól nem tartóztathatám magamat, 's jobbomat barátságom' jeléül neki adtam.

Az étkek fölhozattak; leülendők valánk, de a' leány meghajtá magát 's távozni akart. „Maradj, leányom, szólt anyja édes hangon, „ha nem eszel is, légy legalább körünkben. — „Nem, anyám, felele a' szűz remegő hangon, ments-ki Mirza előtt, ismersz, ottkin a' hívesben jobb nekem. Rám is pillantott; könnyű felhő mögül, felhőn által jött hozzám tőle a' napsugár, szemének napsugár a, 's elértém miért akar távozni. Bátor lettem; a' kétkedő anyának megfogám jobb kezét: „Legjobb anya, szólék, „legyen szabad ezen édes nevezetet hasz-

nálnom, és add nekem elfeledhetetlen leányodat, kinek képét először a' vak kedvező történet, ma pedig önmagad tevéd szemeim' tulajdonává." Az anya mosolygott, de hatóár árnyék jött arczára, mint a' nyári halomra, ha vékony felhő rejté-el a' mosolygó déli napot. „Édes fiam,” felele ő, „ba tőlem függ, egyedül tiéd leányom, de a' kénytelenség mást parancsol.” — „Ne hallgass a' kénytelenségre anyám; szóla közbe a' leplezett leány, adj engem Mirzának, ki már Tarabosán' tájáról birja szívemet, én kívüle senkit nem tudok szeretni.” Térdeire hullott anyja előtt, kezeit' csókokba fűröszte, 'esedezők voltak szemének pillantatai. Az arczátyol félre tolódott, látám égő szemeit, tüzes arczát, nagyot lélelző mellét 's melléje hullék térdemre. Az anya' szeméből köny cseppent-ki, de erős vala, 's „keljetek - föl, édes gyermekeim,“ szólt, kelj - föl Mirza, hallgass - meg, és ha beszédem után is kívánod leányomat, legyen tiéd.”

„Boldogul éltem félévig újra megtalált férjemmel, mig nem az orosz háború kiütvén, jól—tévönk, Emir Baktru, a' háboYuba ment. Férjem követé őt. „Asszony — így szóla hozzám utóljára — sziveden tartsd a' mit mondtam. Leányodat húszon harmadik éve előtt senkinek

férjhez ne add, mint az én nemes lelkű jól—
tévőmnek , ki , ha életben lesz , bizonyosan fog
engem keresni 's rajta 's útjaiban bizonyosan
lelendesz jeleket, melly ékből őt ki ismerheted.
De a' jeleket semmi férjfiúnak ki ne jelentsd.
Nagyon kívánnám , hogy leányom őt tegye bol-
doggá , kinél nemesebb lelket én nem láttam. “
— „Én azon csókra esküdtem ennek megtartá-
sát , mellyről nem tudám , hogy utolsó lend
's most szólj Mirza, mi tévő legyek?“ Szomo-
rúan felelém én: „Az e szent!“ köny gör-
dült-le szememből , a' leány kiment.

Vacsoráltunk vidámon szolgáltak az éh föl-
szabadítottaim ; mindnyájának szemeiből élet
és szabadságöröm mosolygott. Utoljára azt kér-
dé tőlem a' nő, volna e szándékom egy pohár
bort inni. „Nincs, felelém én , noha általában
nem-vagyok ellensége a' bornak. Az olly köl-
teményes utazó , mint én voltam , a' sokféle né-
pek között gyakorta rá szorul a' bor italra, mi-
dön a' víz rossz , és én az egészet nem tartom
lelkiösméret' dolgának, — mert az erkölcsiséget,
vallásosságot csak fanaticus apáink helyeztették
illetlen mellékes apróságokba.“ — „De ezen
pohárból még is csak iszol, felele a' nő , szívem
első szerelmese nyerte a' sumlai csatában 's
maganál tartá midőn átszurva leesék. Mint orosz-

Ián küzdött teste fölött Emir Baktru ; a félholtat karjaira nyéré, tőle engem és az arany poharat kapta ajándékba Ezen pohár pedig — mint Emírem beszéld — az erős magyarok' honában készült , sok tokaji csillogott benne, utóbb egy Uminski nevű lengyelnek küldetéek barátság' zálogául; Prága' megrohanásakor orosz kézre került, most pedig itt van, igyál belőle ! Ittam 's éltetem a' pohárhoz kötött barátságos emlékeket. Utánam ivott a' fiú is, és magasan élteté szinte a' barátságot.

Csendes hangok lapódtak azonban be a nyílt ablakokon , édesek , de szomorúak. Finom leányhang volt húrzengettől kísérve. „Honnan ez? ” kérdezém én. „Küszilma énekel ” felele az anya. „Hallgassuk-meg közelebből ” szólék én kérve. — Mentünk; a' kerthalom' oldalában ült ő a' még égő mécsek' halványító világánál egy gyeppadon kezeiben hathórú gitár , ajkain mézsdal. Boldogtalan szerelemről énekelt, fohászaif elfojták hangjait. Anyja lépett először hozzá , megöleld az angyalt és biztatá, ne legyen szomorú. Én pedig rajtok legeltetem szemeimet. „Igen, anyám, ” szóló végre a' leány „erős leszek, vidám leszek ; jer sétáljunk egyet a' kertben. Anyjának karjába fogódzva elől ment, mi a' fiúval — az Emir' fiával —

karöltve utánok ballagánk. Itt ott ki volt aludva mar némelly mécs , utunk a' bokrok között itt ott homályos. Fenn a' halmon egy vizomlás sziklához jutánk, melly pompásan volt megvilágosítva. A szikla' tövében egy forrás vala. „Ebből mi, valahányszor erre jövünk, inni szoktunk ,“ monda az anya , „ez volt al Ómra kedves helye, midőn a' barátság' rózsafelhővel árnyalá már életét. Ivott, ivott a' leány is, reám jött a' sor , kezembe adják a' fa kupát, mellyet én ismerni gyaníték. Gondolkozóvá leszek , eszembe jut azon idvességes pillantat, midőn a' rabszolgának vittem benne vizet 's az új életet nyerve tőn előttem köszönetét. „Én ismerem ezen kupát, mondék, előbb a' barátság' emlékét éltettük, most éljen a' Nem találtam szavat gondolatomnak. De ők elértetek ; a' mese fejtve volt. „Nemde , te adtál ebben egy ital hős vizet al Omrának ?“ kérdé az özvegy. „Igen, ott, hol most az emlék áll“ feleltem én. — „üdv neked ; fiam! kiálta örömeben az anya, és ölelve szorított - meg, és megcsókolt, és levette leánya' fátyolát. „Leányomat azon nemesnek vagyok köteles adni, ki al Omráért a' tiszta csermelynél méltatlanságot szenvedett, ki Tiflisbe nekühk tudósítást irt, üdv nektek gyermekim !“

Karomra vezeté a' leányt, leégett az első
csók, kebleink összedobogtak ; mennyünk kez-
dődék. Éjfélűt ütött a vártorony ' órája, az utol-
só rakéta elpattant, Othman' ünnepe végződét,
nekem új élet tűnt -fől. —

VAJDA.

EPIGRAMMAK

SANDOR SZOBKA.

Sándor hősarczát kifejezte művébe
Dysippos
Teljesen. Hogy birbat ennyi erővel az érez ?
Égre feszült szemmel Jupitert szólítani
látszik

EKOS - IMADÓ.

Te ki szememre veted , bogy lánggal tisztelem
Erőst,
s oltárán' örökön gyűladoz áldozatom.
Tudjad, az ég, Hades 's a tenger
mindenhatói
Rabként nyögdelnek Erős igája alatt.
Hogyha az istenek így , 's ha követni az

KLUIEMNESIKA OKESI ESHEZ.

méhemnek vagy anyád' mellének
irányzód e töröd' ?
méhem szült, mellem szoptata,
átkos ölö !

AZ ESKÜ.

Lányka, tizenkét nap még csak
közelítni se' foglak
Tégedet, esküttem, 's esküm az
éghe hatott.
És meg nem tartam , boldogtalan! A'
nap előttem
Hónapnak tetszett, tőled ha messze
valék.
Kérlek, imádkozzál, boszujáha' hogy a'
hamis esküt
A' bűn' könyvéhe fel ne jegyezze az
ég.
Es te fogadj kebeledre , leány, be ne
zárjad előlem !
Nem bírok-el két véaszt: istenekét 's
tiedet.

ZEVS ES ERÖS.

Nyilaid' elszedem ! fgy szólt Zevs
bosszúsan- Eroshoz
„Te pedig, égrázó, újólag hattyú
leendsz !

A' FEGYVERES APHRODITE' SZOBKA.

Pallas Kütheriát fegyverben látta 's
imígy szólt '
„Küpris, jöszte ha mersz,
párviadalra velem.

AEENEAS.

Trójai láng s fegyver közül hős vállára emelt
Aeneas a tisztes terhet az édes atyát ,
'S szolt: „Görögök ! hókén hadd menjek ; az
ősz atya nektek
Olcsó harcztudalom volna , de drága
nekem.

EROS' HATALMA.

Bár ha sehes szárnyak legyenek vállaidra
feszítve,
'S eküt ha - ivekből hár messze löveld
nyilaid',
Lenn kikerüllek Erős ! — Ah nem ! — még ott
is elerendsz!
Vagy karhatalma alatt nyögdele Hades
anyánk? —

PLATÓ.

Platónak tetemet e sír fedí földi homállal,
De nagy lelke dicsók' égi sorába' ragyog.
Vére Aristonnak, ki ne áldjon messze
házában,
Te ki közöttünk is isteni éltü valál '

Mondtam, alig látván fiatal Teríne varázsít
Hogyha megérik e' szűz, lángba borítja
szivem ;
Ök neveték a' jóst. 'S eljött a' Téltem időszak ,
Itt vagyok , én kínosan érzem a'
lángsebeket.
Mit tegyek ? —így hagyjam ? tüzera. Áhítsam
? tüze öl-meg;
Hogyha lemondok a' bú i minden esetre
veszek.

MELITE.

Melp ómenét készült a festő írni, de lelke
Másvárt járt 's az ecset tégedet irt Melite.

LEONIDAS.

A nagy Leonidast, ki dicsőn áldozta magát
fel,
Holtak közt holtan látta a' persa - király
Vette palástját és hefedezte de
marczona képpel
Kelt a holt, szólván : Félre , ne
szentteleníts !
Árulóra ruházd e dijed' ; nékem alatt
dísz
Csak paizsom nyújt, mint spártai szállók
alá.

ORFHEUS.

Zevs a fennlakozó intett, és Orpheus
elhúnyt;
Pimpla pedig gyászolt s szüzei
eltemetek.

A THAKMOPILAEI HUSEK.

Itt háromszázzal vonatott vasat a
dühös Ares ,
Argos 's Sparta szüle őket a hősfiaikat;
Küzdve szabadságért elhulltak 's a
csatadíj volt
Mellyet erős karjok halva is őrizte :
v e r t .

A KOSZORUHOZ.

Csüggj koszorú, szeretett ifjúm ajtója felett,
de

Rázni ne merd fiatal kelyhü virágaidat.
Telvék könnyel azok, szerető szem
zápora érte t
Kíméld míg ajtó nyílik s az ifjtt kilép t
Ekkor rázkódj'-meg s hintsed - le
fejére esődet,
Hogy szeretőmnek arany fürtéi
könnyem igyák.

DEMAINEIA.

Nyolca hősmagzatját veszette Demaincta
harczban,
S mindnyáját egy sír' halma alá temeté.
Fájt szive bár, de könnyet nem sírt, e szókra
fakadt csak
Én szültem néked, Sparta , e'
magzatokat.

SZÍKÁCS.

BUS ONGA S

**A sötét bú
Síromat megássa**

**’
Elszáradt hő
Könnyeim’
forrása
Érzelmim már
Kéjre nem
lobognak
Vége a’ szép
Ifjú
hajnaloknak.**

**Életemnek
Hervadóit
mezőin
Gyász terem
csak ,
Néma gyász ’
ölő kin.
Távol int a
Boldogok
házaja
Ho’ majd
üdvein
Honját
feltalálja.**

Ott derűi-fel
Égi szép
reményem ;
Ottan érez
Minden
érzeményem.
Hő karokkal
Fogom - át
halálom',
Jég kehién lesz
Uj
felvirulásom.

Jégkehién a
Néma
sírromnak
Ideálom'
Baji fel váradnak ,
'S én , az égi ,
Boldogabb
hazába'
Borsát tűzők
Főm'
koszorújába

H U N Y A D I J Á N O S

T Ö R E D É K E K .

Már beszorítatván lön Nándor' vára szigetté ,
Messzeterült sík tája pedig bús pusztá vadonná;
Hogy Tisza' torkához sósvári lakába Korog bán
Ismét visszakerült, bosszút pihegőleg , egy évnyi
Vándorlásaiból. Mint bolygó éjjeli sárkány
Jára pogányt rémíteni vadul 's áldozni dühének.
Várait a' bolgár földnek mind sorra kutatta,
Tengerig a' Duna' mentében szágulda tetőkön
'S völgyeken el Sztambul' letiport váráig , utána
Két fegyvernök ölő szerrel terhelve dobogván.
Vér festette nyomát, 's leterített
Testei fetrengtek feltört ösvénye' porában.
Még sem csillapodók dühe , mellyet barna Halil bég
Ellen főze, Halil bég ellen , üzöbe kit ő vön.
Kit, noha rejtőznék a' föld' kebelébe, vagy öltne
Sziklaruhát, 's örökös havasok' bástyái kerítnék ,
Fel kell lelnie,és meg kell vele vívnia vesztig.
Zengd kobozom már 's add elejét a' szörnyű haragnak
Barna Halilra mi ok készítette dühödni Korog bánt ?

Mint atya, férj, 's vendégszerető volt sértve Haliltól
A' múlt év' tavaszán. Ekkor zajos éji viharban
Sósvár aljáig lapponga orozva Halil bég ,
Zsoldosinak zsákmányt, 's fiukat foglalni magának.
De tolvaj hadait Korog ott zaklatta Dunába
Hol buzog a' Sóskút, 's a béget partra teríté.
Már hörögő mellére fogá vérgőzös aczélát
Hogy kezeit kócsolva Halil hallatni keredzék.
A bán visszahúzó kardját, 's ő monda pihegvén:
Allah' kegyére , nemes bán , 's a' szent kerti örömré
Hagyj élnem , kérlek , sebeimtől lankadoz úgy is
Lábad alatt remegő testemnek minden izomja. hon,
Van fiatal szép nőm , 's két virgoncز gyermekem ott-
Túl a' tengereken, Karaman' hegyháti vidékén ;
Adj fiaimnak atyát, férjét add vissza nejemnek,
Száz erszény aranyat váltságúll ny új tatok értem.
E szavait halván megesék a' bán' szive rajta,
Mert férj és atya ő szintén; deli szöghaju hölgye
Zerna tűnék fel eszébe legott, 's kik fejlenek épen
Szúzi szerénységgel, piruló Ilmája 's Ödönke , :
'S szólt kegyesen, kardját hüvelyébe bocsátva, Ha-
Váltságod nem kell , de azért vedd tőlem ez' ízben
Élted' ajándékúll, 's ha honod kebelébe jutandván
Hölgyed' ölen vígalmod elér, fiaidnak örökben
Hagyd meg , hogy magyarink' földét óvakodva kerül-
Megtágult e' szóra Halil' szűk keble , 's emelvén
Égre kezét, a' mekkai szent propheta legyen , mond

Szószlód az egekben ezért; magas .Allah' nevére,
És melly szállá alá mennyből, azon égi Koránra
Esküszöm íme neked : többé nem fogja Halil bég
Fenni magyarra vasát, 's tér vissza nyugonni honába
Megroncsolt testét vitető dárdákon azonnal
Fel Sósvárba Korog, 's ápolgattatta szerekkal
Mélyen ütött sebeit, 's búcsút vön tőle rövidnap,
A' Kárpátok alatt dúló Jiszkrára vezetvén
Várőrző seregét. De alig hogy kezde Halil bég
Sebjeiből épülni megint, 's méltatta kegyére
Férje' hagyása szerint a' vár' nemes asszonya ötet,
'S a' szüzi fátyollal fődözött bájarczu Ödönkét
Kerte' virágai közt szemléié alkonyatonként.
Vétkes gerjedelem gyúladt 's kelt lángra legottan
Hálátlan kebelében, azon tördelte fejét már,
Mint ejthesse szerét, hogy birtoka légyen Ödönke.
'S elsült vágya: midőn czirkálni kitérne Szerémbe
A' várbéli sereg mint látszék, harczi leventék,
Ál magyar öltözetűk jöttek várába Korognak,
Szendrő' erdeiben bolygó tolvajhad egyébként;
Őket idézte Halil titkon nagy kincset ajánlván.
A gyámoltalanul maradott várbéli családot
Hányák kardra. Korog' hölgyét, mert hálaadatlan
Vendégét feddé , Halil önkarcjával elejtő,
'S vitte Ödönkét mint fene karvaly az árva galambfit.
Körmeit elkerülő maga Ilma, ki nyíllal azonban
Atyja' csahos vizslái között czirkálta az erdőt.

Illy szentségtelenül , vérrel fertőzve tapodta
A' vendégi nemes törvényt karamáni Halil bég,
'S ez volt, a' mi reá Korogot készítette dühödni
Szüntelen és szörnyűn ; mert hogy sikertelen utából
Vissza került Sósvárra , hamar fegyverre riasztá
Őrseregét, 's míg ez zászlónak alája verődnek,
Uj fegyverkezetet, 's hadi köntöst ölte tetőtől
Talpiglan. Mint éji ború folyt barna palástja
Válla körül , jobbjára tűzött vérszínü keresztel.
Gömbölyeg érczsisakát tarajul ormozta halálfő ,
'S dísztelen omlott el tarolatlan barna szakálla
Vasba borult mellén. így állt ki hadának elébe ,
'S gyász takaróju szilaj paripáját hozta lovásza.
Térdre borult a bán, mielőtt felkapna nyeregbe,
'S elkeserült szívből esdekle menyeknek urához:
Isten , igazságnak védő szent istene! hogyha
Bölcs törvényedként férjnek kebelébe szerelmet
Hölgye iránt öntél, 's van atyákban magzataikhoz
Vonzó gerjedelem , hallj meg, 's légy véde
ügyemnek.

Add kezeimbe Halilt, nőm vére kiáltoz utánam
Tolvaj aczéláról, 's lányom förtelmes öléből.
Tiszteletedre magas szent hajlék kelni fog érte
Hálajelül , és száz szentföldi keresztviselésben
Elvénhedt daliát fogok ápolgatni javamból.

Sósvártól Zimonyig halkkal lebecsátkozik a' part
A Duna' jobbja felől, ez alatt lappangva napestig
Szállt kétszáz hajdúval alá. így észrevetetlen

Ozmani kémektől a' had szigetéhez elére,
'S csajkákön Nándorba borús éjféli homályban
Besurrant. Örömdvözlés hangjára fakadva
Új viadaltársát vezeté a' várba Szilágyi,
És az egész őrhad kiabálván tapsola néki.

.... Felfortyant Mahomét Nándorra , de főkép
Fújta Korogra dühét, forrott kedvenczei' vesztén.
Hogy nincs a várban Hunyad , azt már kezdte
gyníteni
Megtelepedtekor a' szultán , de bizonytalan ingott
Még is kételkedvén , netalán cselet főzve titokban
Ütne reá; küldötte tehát a' várba ma délest
Barna Halil béget követül két agg korú csauzzal,
'S dülva parancshangon kívánni fel általok a várt.
Mint illik nemzet' követét, tisztelve fogadták
Barna Halilt a' fő magyarok, 's ő gögös uránál
Még szálkásb ajakokkal adá jövetének okát, és
Monda: „Gaur czenkek , tehetetlen, gyáva
marokhad!

Halljátok mit izén szultánunk, Allah' kegyencze,
'S Allah után a' föld' ura: el takarodjatok innét
Tüstént, 's hagyjátok e várt a mozlemimeknek.
Vagy mint barmoknak nyúzván lenyuzatja keresztelt
Bőrötöket, 's evesült húsotok' béhinteti sóval.
A' fán holt istent, 's szentségteket ízre tiporja
'S bálvány templomitok lesznek paripáinak ólul.
Hallátok , mit izén nagy urunk, ti feleljetek immár.”
Mint tengerre csapott csigaszéi feldúlja fenékből
A' nyugovó habokat, 's a' néma elemben üvöltő

Fordította lovát; 's a' sztambuli várkapun által
Kelvén nagy sebesen sietett el gögös urához.

Nagy bika bőrű paizst fűzvéen baljára Korog bán
Égi sötét rémként járt a' bástyákon azonban ,
'S várta Halilt nagy nyugtalanul, a' völgyre szegezvéen
Bosszutüzes szemeit, de sokáig vára hiába ,
Barna Halil nem jött, hanem égbehatólag üvöltött
A' tábor, 's Mahomét' fénysátora pözsge tanácstól.
Még is vára Korog, 's nem jött bajtvívni Halil bég.
Ekkoron a toronyör által lengettete zászlót.

Nézték a törökök, 's felszálla reája figyelmük.
Százanként nyomulónak elébb a tölgyfa palánkhoz ,
Vágyván tudni okát, és Ő lármája kiáltó
Kürttel alá: „Törökök! szálljon nevetekre gyalázat,
És örökös szégyen , ha kivel harczolni kívánok ,
Barna Halilt ki nem adjátok , mert víni jövétek
És nem alunni. Halil jőjön , vagy híre szakadjon ,
'S szultántok mint gyáva banyát ültesse guzsalyra.
Csend lön alatt és fenn: mi leend, mind arra

figyelvén,

'S jött Halil egy századdal elé, a' tölgyfa palánkok
A várai falak közt, mint vala hagyva Korogtól,
Allapodék; de Korog sem késék, sárga serényű
Nyolczadfű ménen kirohant a sztambuli hídról ,
'S ötven hajdú nyomán földet rengetve szekernyés
Lábokkal dobogott örül viadalmas urának.
Mint közel egymáshoz legelő két csorda' bikái

Összetekintnek előbb távolról állva merően,
Majd fűjják dühöket, 's a puszta közére kiválván
A'homokot szórják, 's bömbölve kerülgetik egymást:
Úgy tőnek Korog és Halil, éles szemmel ügyelvén
Mindenik arra , hová veti küzdő társa irányát.
Cselt főzött a' bég ravasz elméjével azonban (adsza.
'S monda Korognak: „ihol van kardod, kardomat
Mert kötelezve vagyok hozzá szent esküvet által.’
Jóvá hagyta szavát és nyála vasának utána
Óva magát a' bán, de Halil bég szörnyű csapással
Mérete reá kardját, 's vállbán sújtotta Korog bánt.
Vállvasa megzörrent 's tágulván pattana kapcsa.
„Álnok lelkű pogány, nesze hát, vedd vissza sajátod
Monda csikorgva Korog , 's oldalról néki kerülvén
Nyakban ütötte, hogy a lobogó lófarkak azonnal
Szertebomolván a turbántól messzeröpültek.
Meghökken a bég 's kezdett old állni, de nyomban
A' bán megkerülé , 's iszonyút lódíta vasával
Ellene , hátrahajult épen Halil erre , magához
Rántván a zabolát, 's ezt érte csapása Korognak
'S ketté szelte hanyatt, engedvén szíja, nyeregből
Földre bukott a' bég, sebesült paripája pediglen
Mebőszúlve szaladt a' táborhelyre nyerítvén.
Most de kiáltással rohanónak barna Halilhoz
Társai, 's körbevevék mondván: Bán, szálj le
lovadról,
Mert egyetlen az illy viadal, gyalog üssetek össze.
Enged, 's földbe ütött dárdája' nyeléhez akasztván

Sárga serényü lovát siet új viadalra Korog bán.
Csengenek a kardok, paizsok rongyokra bomolnak,
A' patyolat turbánt, 's hószínú sztambuli kaftányt
Vér rútitja, Halil' fecskendő vére, nyomából
Még sem akar hátrálni, süvölt, 's vagdalkozik egyre.
Visszavonul a' bán 's pajzsát el messze hajítván
Súlytalan és ügyesen rohanással szúrja Halilra
Görbe vasát, 's bordái közé bemeríti urának.
Ájultan lerogy ez, 's Mahomét 's Alláhra szidalmas
Szitkot hányva, hogy őt nem jöttek védni, kihörgi
Rút lelkét. A' bán keserű diadalmas örömmel
Szólt ekkor : „Vidd el Mahométhez kardodat immár,
Mert kötelezve valál hozzá szent esküvet által.”
És még reszketeges derekáról oldta tulajdon
Kardhüvelyét, 's önvéréből nem mocskos aczélját
Markolván ragadó paripáján fordula vissza,
A' kapunál volt már, 's im jött vágatva utána
A három lófarku Tahir, Spahiaknak agájok.
Horda damaszki aczél felemelt jobbába szorítva,
'S elkeseredtében baljával rázta dárdáját.
„Vissza gaur, jer víni velem, harsogva rivalta,
Véremben gázlál, Karaman' hegyháti vidékén
Egy nő szülte Halilt vélem 's táplálta tejével.
Vére' haláláért testvér akar állani bosszút.”
„Jól van, monda Korog ; kettőtől foszta Halil meg
Engem' egy izromban, legkedvesb szöghaju nőmtől,
'S gyöngye leányomtól, hát ketten vesszettek értök.”

Szóla, 's vívó rohanó sebbel dárdája' hatalmát.
Mint szálás cser elől, mellyet fejszés kezek írtnak,
Hogyha csikorgva inog, szét futnak az erdei vágók;
A három lófarku Tahir olly óva került
A' bán' dárdáját, 's kanyarogván tétova könnyű
Fecske gyanánt, mellynek röptet míg vette irányra
A' nyilazó , már messze suhant, 's kikerülte lövését
Kísértette Korog mindünnen , venni ha czólba
Tudhatná , de sikertelenül levegőbe szakadtak
Dárdaszurási , 's körös körben hajtotta sokáig
A' gyors ménü Spahit, de sebet nem szúrhatta rajta.
Állapodók azután egy helyben , várva, mi tóvő
Fog majd lenni Tahir: ügyesen forgatta magát ő
'S a' bán't hátulról kerülő minduntalan, egy helyt
Ál Iván ez csak alig győzhette forogva terelni
Szemtől szembe magát. Ekkor futamásnak eresztő
Sárga serényü lovát, 's nyomván sarkantyú tarójjal
Habzó vékonyait mint a' szól szárnyin iramlók.
Nyomban utána Tahir tágítá gyöngyös erejét,
És már sarkában dobogott, hogy félre kirántván
Futtából a' bán paripáját, hagyta baloldalt
Elszáguldni Tahirt, 's egyenes sebtében utána
Lökvén dárdáját a' porba vetette nyeregből.
Arczra borultában roppant, 's a' dárda megállott
Háta' gerincze között. Nem fog már gyöngyös ülésén
Égben úszó sasként büszkén szállongani többé.
Lelketlen terül el Bzálás nagy termete, 's portól

Szennyesen elkékül gyönyörű szép férjfiás arcza.
Méné, serény Alilán, valamintha kesergne , szelíden,
Álla felette , kidölt nagy barna szemekkel, urának.
Ezt mint harmadfüt Mahométnak ajándoki fejben
Abdul, adá sziklás Arabisztán' kincses Emírje ,
'S volt a' szultánnak minden paripáiban első.
Ketté osztva nyakán fürtökben lógga le fényes
Barna serénye szügyig 's eleven pillantata látszott
Néma vidámsággal titkon kifejezni beszédet.
Hogy Karaissát a' ragyogó szemű czirkaszi hölgyet
Elrablotta Tahir, 's az arany hajfürtü Zuleikát,
Alkuba szállt vele a' Padischach szerződve ajánlván
Önparipái közül a' legnemesebbiket értök,
'S választotta Tahir Alilánt, arabisztani ménét.
Most pedig a' bán mint kedves diadalmi jutalmát
Fel Nándorba vivé vezetéken, szánva magában
Ilma leányának, ha szerét elküldni tehetné.

Néma lön és nyugovék az egész természet' alakja:
Csak maga virraszt 's áll egyedül a' felsziget' ormán
Ifjú Hunyad, 's függeszti szemét várára Korognak,
Mert te utánad vágy, piruló szép Ilma, szivében.
Fényesen égjetekek, ó ti szerelmesek égi tanúi,
Csillagok, oszlasd-el fellegjeid' esti homályát
'S kékre derülj ó menny, hogy szemlélhesse szerelmét
A deli hős ifjú ; mert tiszták, mint ti, hevének
Lángjai, 's a' kikelet' sugáránál kellemesebbek.
Virraszt ifjú Hunyad, 's ím lát két gyöngé világot
Fényleni a' várnak kertés bástyái körében,
'S a' mint néz 's fülel a' szellő szakadozva fülébe
Súg panaszos hangot, melly lassan enyésze, miként a
Pendített idegét, a' csendes völgyek' ölében.
Döbbene a' deli hős, 's lelkében monda sóhajtva:
„Ilma ezen bús hang ajakidról lebben e ? vagy csak
Rémllet enyelg vélem, 's rász szellem,
irígyeszivemnek.

Mert vidám kebelet, 's mint fejlődő rózsza mosolygó
Arczot adott neked a' szerelem , 's ajakidnak öröm-
szót

A' deli hős hallgat, 's ismét szakadozva fülébe
A' szellő panaszos hangon susog. Ifjú Hunyadnak
Feldobogott hő melle , veszélyt sejdíteni kezdvén,
'S kisdéd csolnakon a' függő várkerti világnak
Válta irányában , 's már ért jobbjobban aczéllal
A' kis bástya mögé. Süni lombos hársfa virított
A' kertnek közepén, 's árnyának alattá virággal
Hintett sírorom állt, a' szöghaju Zerna' sirorma ,
És hullatta reá a' fátyolos Ilma könnyűit,
Nyögdelvén , remegő karral vonzotta magához
Vén dajkája Belin, 's töröld árvája' sirámit.
A' deli hős ifjú rejtven hüvelyébe aczélját
A' bús árnyak alá lépett ; rezzelve vonultak
Vissza Belin és Ilma , de a' hős ifjú szeliden
Szóla: ne fuss , gyönyörű magzatja Korognak ,
előlem,

Fegyvert hordok ugyan.de szelíd anya ringata karján,
'S ifjú Hunyad' kebelét, érző szív kedveli lakni."
Kellemes álmoként e' szók Ilmára hatónak,
'S a' hős névre könyes szemeit fölemelte kévéssé ,
'S mint ragyogó csillag , melly csak mostan kele ,
már is

Ködfellebbe borúi, nehezedve letűntenek ismét.
Ifjú Hunyad pedig a' lánykához szóla tovább is:
„Szép fiatalságod' tavaszát, ó Ilma , tehát így

Kell látnom hervadni, miként árnyéki virágot.
Míg pihen ég és föld édes nyugalomra hajulva,
'S a' susogó szellők repdesvén álmokat osztanak:
Addig virrasztván te epeztő búnak ereszted
Ázott arczaidat, 's üget erdő nyögdel utánad '
'S a' deli lányka imígy rebegett búskellemes ajkkal:
„Ó nemes ifjú , az éj' örömit csak boldogok érzik,
Gyám nélkül vagyok én, hálátlan szívű Halnnak
Karja szülőmtől megfosztott, 's testvérem' elorzá,
Most pedig a' hadi vész kebelünkből harczos apámat
El Nándorba vivé, hogy vesszen szörnyű pogányság'
Fegyveritől, 's árván , gyám nélkül hagyja leányát, '
„Ilma, viszozza Hunyad, keserű, 's méltatlan
emésztí

Ifjú napjaidat panaszos fájdalomra szivednek.
Elhúnyt kedveseink' árnyékira önteni forró
Cseppeket édes bár , 's jobb lelkek' ritka
sajátja:

A' kegyes árnyékok bánatnak még sem örülnek,
Melly hajdan kedveltjeiket fonnyasztja keservvel,
'S harczos apád' távozta miatt, ó lányka, nyugolt
légy,

Mert szent eskü szerint Zernáért állani bosszút
Ő kötelezte magát, 's mellette fog állani isten.
És ha karomnak erőt, 's mellemnek szűt ada bátort
A kegyes ég , ím esküszöm e szép csillagi rendre,
E' siroromra, 's reá hullott özönére szemednek,
Szent ügye' védőjét bennem látandja Korog bán '

Mint hegyeken viruló , 's hajlékony gyöngé virágszál,
Mellyet földszínig lealáza vad éjszaki zápor,
Eledéfz a hajnal' sugarára , mosolygva remegnek
Gyöngyei kelyhének, 's szemeket hajolva kifejti
Kellemit: úgy kiderült szép Ilma Hunyadnak igéin ,
'S ajkai mint feselő kis rózsza szavakra nyilának :
'Ó deli hős ! kegyes , és lehetetlen feddni beszéded',
Mert viszonzó szó , 's vagyon elméd tiszta világú.
Nem fogyató epedés' könnyüit hullatja szemem már
Ennekutána ; de azt még sem karolhatod , ifjú ,
Hogyha, midőn jó Zerna szülöm' sírjára borulok ,
Ázott arczaimat fogom égne urához emelni,
Hogy Nándorba szorult hadainknak nyújtsa segélyét,
'S ha könyüt öntök atyám' éltéért, ősz Hunyadért
és.. “

Itt elakadt bájos szava , 's mintha nevezni szerelmét
Szégyen volna, szemét a' földre sütötte pirulván.
Már kelet- és napenyészettől egyirányosan állott
Távol az éj, 's László Ilmának mond vala végszer:
'Hív az üdő mennem , hűvösen kel az éjféli szellő,
Még kis nyugalom , 's felköltöt fúnak az örök ,
'S a' sóvári öbölt elhagyjuk hajnal' eredtén.
Ilma, szerelmem, légy boldog, légy híve Hunyadnak '
Elment a deli hős, követé a' lányka szemével,
Fény leni míg látá, 's hallotta csörögni aczélját.

Félt , remegett a' nép , 's aggság üle mindenik arczon
Nándor' vára körül, de miként szép Ilma , Korog bán'
Magzata, senki nem agg. Mint mármár szárnyra
kelendő

Berki madár, mellynek nevelőit tolvaj ölyünek
Körmei megfojták, epedez fészkébe vonulva ,
Majd közel ágra röpös próbátlan szárnyakon és nyög
Anyja után, panaszát reszkettet vissza siralmas
Hangokon a' bús.völgy, és meglendülnek alatta
Félekeny mozgásaitól a' lenge levélkék :
Úgy vala Ilma köves Sósvárott árva magányban.
'S most hogy az ég eltelt a' dörgő menyköves öblök'
Hangjaitól, 's a' vár' tornyán a' vas kakas ingott,
Féltés fogta szívét atyján aggódva felette ,
És ifjú Hunyadon, 's így szóla simulva Belinhez :
Jó dajkám , hú gondu Belin ! nem hallod-e , milly vad
Hangon üvölt a' lég ? nézd, milly gomolyogva
tolul fel

A' sűrű füst Nándornak egén , 's a' gyöngé galambok
Mint ölyüket kerülök véstől rettegve röpösnek
Várunk orma felé. Szörnyű veszedelmeket érzek ,
'S gyötri gonosz sejtés szívemet. Hajh , hogyha
pogánytör

Harczos apámtól megfosztott, 's deli ifjú Hunyadnak
Kára esett harczban ! Megmondani nem tudom, ám
de

Mint ha ki sugdozná, hogy Sósvárt hagyva
Zimonyhoz

Menjek el a' harczot közelebről tudni. Te mondád,
Estéknént mikoron regeiei nekem ősi regéket,

Hogy van előérzés , 's hogy kellene tenni szerinte.

Jöszte velem kedves dajkám, hű gondu Belínem,

Jöszte velem; vagy hogyha talán a' délnapi hőség

Van terhedre 's az út, apróddal mennem eressz el.

Ah ne keress akadályt, mert mennem lelkem erötet.

Agg, remegő karral kebeléhez ölelte Belín a'
nevendéket, 's részvétes könnyeket öntvén

Monda : Nevendékem , szép Ilmám , vágyidat értni

'S tölteni volt gondom 's örömem mindenha legelső.

Zerna szülőd, kit az ég tartson , hogy nyújta utósó

Emlőt, biza reám , 's te ülél mosolyogva karomra,

Mert járék kedvedre , vidám játékokat üzven

Véled enyelgőleg; vezetélek tarka virágok'

Bokraihoz , hűvös árnyékban , hol fülmile zengett,

Alkonyatokkor ezen karomon ingattalak , és te

Szép apa és anya szót, 's szavaimtól függve
gonosznak
Tartód és kerüléd , mind a' mit tilta Belinnő.
Most de nevendékem, szép Ilmám , vaj mi kívánat
Szállá szivedbe? veszély' fészkébe repülni sietsz-e?
Félek rajta igen , netalán rossz szellem idézzen
Gyöngé leányt oda , hol harcos daliák is inognak.
Ám ha , miként monád , van előérzése szivednek,
'S titkos gerjedelem vonz harcot látni Zimonyhoz,
Légyen : hajh de figyelj Ilmám, mert reszketek érted.
Monda Belin , 's könyvek áztatták fájdalmas arcát.
A' szép arczu Tahir' Alilánját ekkoron immár
Mint diadalma' jelét küldé Sósvár-ra Korog bán ,
'S már deli tündéreként hátán hordozta is Ilmát
Róna Szerém' mezején. Alilánt nyergelteti hát meg
Csillámló szárú' zabolával fékezik állát
Ottan az apródok , 's aranyos karnyerget emelnek
Rája , himes heveder szíjjal marjára kötendőt.
Büszke vidám szemmel pillantgat azonban az ékes
Szerszámokra serény Alilán, és híjjá nyerítve
A' szép nőlovagot. Mint tündér, melyet az alkony
Szelleje szárnyra veszen , lebegő ménjének elébe
Könnyen lejtőleg, 's czirogatván gyöngé kezekkel
Karnyergébe felül, ív ingadoz oldala mellett.
Lágy suhanást indíta selyemszövet öltözetével,
'S függé aranytőtől hosszú reczefátyola sarkig.
Lágy nyergében így ül , büszkén szedi szárait a mén,
'S a' goth boltok alatt szikrás dobogással iramlík.

A' menedékkereső vándor hogy látta sietni,
Álmélkodva megállt, 's lelkében monda sóhajtván :
Hajh , mi vitéz nő ez, ki mer ellene futni veszélynek !
Vagy nem földi való , 's mentőül küldetik égből
Termete 's arcza minő ! milly könnyülegbe sud
imlik

Meg sem is ingva lován , 's mint szállong méné
alatta!

'S Ilma haladva repül véstől nem tartva Zimonynak ,
Fátyola visszalebeg, 's hosszatt elterjed utána
őszí futó fényként , lengetteti fűrtéit a' szél
Hattyú válla körüi, 's a hőség' pírja sugárként
Tükrözik orcáján , bájos szűz fényű sugárként.
Távol tőle habos paripán görbedve derékban
Vágtat alig pihegő apródja , 's utána kiáltoz:
Asszonyom, asszonyom ah , zabolád' tartsd vissza ,
nem érhet

Apródod veled, im paripám habrongyokat izzad '
A' levegőbe szakadt tompán , 's hallatlan az apród
Távoli hangja , 's az út rövidült Ilmának előtte.
Már füleit nyersebb bögéssel verte az álgyük'
Pattantása, tömött kénkö büzü gombolyagokban
A' sűrű füstöt már látá villantva felütni ,
Már kibukott Nándor' legfelsőbb orma , 's izenként
A' váralji falak, 's Makómét' nagy tábora fénylett,
'S a' mély völgyi folyók tűntek fel végre szemének,
'S álla Zimony , 's Besenyő közepett, hol barna
gerezdes
Szőlőtöt szaporít, 's kádakra satolja Szerémnek

Lélekadó nedvét a szerb szólómives. Innét
Néze körüi dobogó szívvel, 's mély borzalom omlott
Lelke valóján el; mert a' völgy' tábora messzebb
Terjede , hogysesm felfoghatná gyöngé szemekkel.
Látá, mint omlottak alá gördülve magasról
A fel vári falak, 's a' Száván által üvöltve
Lángkarimázatban mint szállongottak az álgyúk
Gömbjei folyvást és sűrűén. Biztosra vonulni
Néze tehát helyet, és állását váltva cseréié,
Mint mikoron félénk madarat szárnyakra riaszt a
Berki vadász , ágról száll az más ágra, kerülvén
A' vad ölö műszert : úgy változtatta figyelvén
Ilma Zimony dombján állásait. Ah de midőn csőt
Szállva kerül a' berki madár, vérszemmel azonban
Röptét tartja ölyű gallyak sűrűjébe vonulván ,
'S hol megbúvni örül, a' rabló rajt' üt orozva,
Vagy madarász gyermek törjéhez várja csenden
'S a bele szállottat megörülvén kézbe ragadja ,
'S zárni siet búgjába legott nyögdelve sipítoz
A' fogoly és sírván röpdösnek társi fölötte.
Hajh ha reád is , szép magzatja Korognak , azonkép
Tört vet az ellenfél, 's ha kerít vad lángu ölébe
Tördelt jajjaidat nemzöd nem hallja, Hunyad sem
A szép ifjú vitéz , de zúzó fájdalmak ülendik
Búsult szíveiket, 's te epedsz hervadva kínoktól.
Ám szép Ilma figyel mindünnen, 's látja , körülte
Hogy biztos minden. De nyerítvén tánczol alatta

Gyors Alilán nagy nyugtalanul , a' délnap utáni
Hévség lángja miatt-e , vagy izzó vére feszíti
Bokros erét. Majd felröhög , és valamintha szagolná
Méntársat, tárolt orrát tüsszögve bocsátja
Lábaihoz közelebb, majd rázván hányja magasra,
A' földet dobogatja , nyihog , 's indulni törekszik
Fel Besenyőhöz , hol zöldellett kis berek a' domb -
Oldalon; a' deli nő simítá gyöngye kezekkel
A' nem vesztegelőt, 's illy szókat mond vala közben :
Jó paripám, Alilán, miekért vagy nyugtalan, éget
Nemde az izzó nap , 's szurdal fullánkja bögölynek.
A' hűvös árnyak alá menjünk , majd ott puha fűben
Nyughatol, ott zöld lomb , szellő lebegetve envítend.
'S ment megeresztve feszült zaboláját a berekaljhoz,
Csendes, néma közel minden , megdülve feküsznek
A' gabonás telkek, füveket melly ráгна, barom
nincs,
Csak parrag verebek reppennek néha suhanva
A' domb' berke felett, 's kanyarogván szállani
vágynak
A' lombokra, de fel robbanva repülnek el ismét.
Ilma pedig száguld, 's hogy már közelítheti, örvend,
A' hűvös árnyékok, 's Alilán gyorsítva futását
A' berekaljhoz elér. Mint bágyadt vándora délnek,
Kit nap lángja epeszt, 's forró szomj égeti nyelvét,
Bokros völgybe lendül, tetemit pihenésnek
eresztvén,
'S nem sejdíti, hogy ott fene mérgü vipera fajzat
'S kurta kigyó lappang; úgy szép magzatja Korognak
A' gonosz árnyak alá ménét vesztére terelte.

Mert Alilán alig ért még fővel az árnyak alája,
Hogy robogó zajjal felkeltenek Abdul Emirnek
Lesdaliái: Harum , Szaluf, e's Dingelki, Szalonnal,
Karcsud arab lovakon, mellyek mindannyin Emirjök'
Ménéiből voltak , 's Arabisztán' puszta kopárit
Gyors Alilánnal együtt járták. Rémulve sikolt fel
Ilma, 's elájultan székéből rogya szegény már,
De hamar a ' rablók körül állván kapnak utána
'S körbe vevén viszik a' Száván túl Abdul Emnhez...

UZUCZOR.

BUCSÚJZÁS A SZERELEMTŐL.

Szerelem' oltárán
Kis lángocska még,
Egy fohász' fuvalma
S már a' láng nem ég
És kialszik óhatatlan
A töhhé meggyűj
thatatlan",
Az kidúlt kebel ;
Eltemetve gyász
üszkében ,
Hamvad, a mit
életében
Ember üdvöst lel.

Szerelem' oltárán
Még a' fájdalom
S köny , minőt nem
Többé hatalom ;
Egy kicsin köny , ab de
tenger ,
Mellyben a szív 'a
életinger
Mélyen sűlyed el.
A' köny elhullt
érzéketlen
Tompán , bútlan ,
örömetlen
Áll a puszta mell.

Szerellem' oltárin
Szép emlékezet ,
Vissza tükröz néha
Eltűnt képeket.
Év múlik 's a kedves vendég ,
A' hitetni vissza jött Lep ,
Messze honha száll:
És neked , ki szív kihalva ,
Élsz magadtól iszonyodva ,
Kell-e még halál ?

CSABA.

A Z E J I D A L .

Mi ver - fel súlyos álmaimból ?
Oh nézd - meg , jó anyám ,
Ki zeng olly édes hangokat
A késő éjszakán ?
„Nincs semmi nesz , nincs semmi ng ,
Nyugott az éjmagány;
Ki zengne mostan dalt neked ,
Szegény heteg leány ?
Ah az nem földi zengemény,
Mi nékem élvezet ad ;
Egekbe hívnak angyalok —
Anyám , jó éjszakát!

Jártam zajon gó partokon
Sötét örvény felett '
hitém röpiült az ormokon
Dörgött nyügöt , kelet:

De ída volt túlpartokon
Viruló szép kelet ,
'S nem féltem vést az
ormokon
Kern a viharszelet.

Bár a dühös hah hah a dült
Ontó dagályait
Rengett hajóm , de átröpült,
S kívántam partra vitt. —

Járok hidegvett partokon ,
K. örülöm téli gyász ;
Hó - fergeteg zúg ormokon

²
Tölgyet fényűt alá.

Mar a tolyam nem enged at,
Tükrén kél jégtető ;
Keservét zengi s hő haját
Partján a' szenvedő.

És húsán könnyező szemem
Az égre föltekint :
Hajh ég és föld ! mi mind nekem ,
Ha rajtok ő nem int ? —

Feléd , Idámnak hájlaka
Feléd nyilong karom ;
Ott kél szerelmem' hajoika ,
Ott leng kívánatom.

De míg lelkem csapongva jár ,
Idám , fenn háj időn :
Oh fájdalom, köztnek az ár,
Oh véres fájdalom !

G A A L

A HITATLAX DALOSOK.

lézereimet énekeltek
Szegény, szegény
fiúk ti,
Pityergő , hőś
szerelmet,
Szerencsés , hús
szerelmet ,
Anakreon -
szerelmet,
Ujmódi - ő szerelmet,
Szerelmet
mindörökké ,
És mindig
únodalmast,
ízetlent, érdeketlent,
Bolond , bolond szerelmet ,
A' mélyen a botor
lúd
Tollából folyhatott
csak.

Te Inna , Laura ,
Nelli ,
Te Phyllis és te Daphne
Vagy a miként
neveznek ;
Az istenért, leánykák ,
Nyájas , kegyes leánykák ,
Szép , jó , szelíd
leánykák ,
Az isten' szent

Ne higyetek
szaroknak ,
meg ne
hallgassátok
Az illetén imádott
Hazudság a' mit
érez
Hazudság gondolatba ,
A mit kimond 's ki nem
mond ,
Merő merő hazudság.

Az istenért ,
leánykák ,
Hagyjátok őt epedni
Hagyjátok sorvadozni.
Ha égni mondja szírét,
Hagy égjen el ! nem ez az
Egy árva felsohajtást ;
Ha bujdosásra készűn,
Hagyjátok elhujdosni
Világtalan világig ,
Ha halni vágy buváhan ,
Hagyjátok őt legottan
pusztúlni a' világtól;
Mert képes - e nagyobb
kint
S halálosabbat ember
Alföldem elkövetni ,
Mint a ki rossz , igen
rossz
Versekre mért sorokkal
Szerelmet énekelget ?

VOROSMARTY.

KIHITTE VOLNA?

„Füleden fölül cziczuskám , ha kedves szól nyájasan simogatva a mosdó macskát Emma , a' mindennapi magány egyforma unal maiból tarkább örömek után vágyva vidor lelke.— „Mit? vendég? — “vág közbe Krisztinka héne ijedten , kedves házi nyugalma gondolván , melly rég nem zavarva már , tompa tespedésbe sülyeszté lelkét, 's az életes - kamra jutva eszébe, melly többektől hamarabb fogyasztható. — „Ah !“ sóhajt hozzá Adél, huzamos felhajtása után findsájának , kétértelműleg fejezve - ki magát érzelme a' titkos erejű sóhaj tatban , mellyből Emma' ifjú lelke , könnyen egy édes visözavágyást a' múltba, Krisztinka' komolyabb eszmélete pedig egy komorúlt érzelmeivel összehangzó neheztelést a' világi gyönyörökre gyaníthatának. 'S így hármora külön érető tagját

látjuk itt a' szépnemnek, egy reggeli kávéasztal körül, kiket a' külső szín erőszakosan ugyan , de még is tetsző egyességre szoríta.

Krisztinka néne , feje a' báznak, egy harminczadik évét csendes hideg vérrel túl haladt hajadon , tartá a' kormányt. Ő egy fiú testvérével ékesíté hajdan a virágzó apai házat; 's bár hiú hódolások élte' tavaszán sem igen oltározának szépsége körüi , nem lévén még az e' félék különben is gazdag divatjában azon kornak, de egyszerübb kellemeikkel eléggé meg vala áldva a' jótékony természettől arra, hogy a' valódibb jóllétre vágyók előtt szembe tűnheték. 'S talán, ha az ifjú leány - szívhez inkább illő lepkeség vidorabb szárnyakon hordozná a' futó életörömek körüi, más pályát is jelelt volna - ki számára a sors ; de így derülő hajnalára korának csak hamar kedvetlen árnyék borúlván , komolyabb irányt tüze-ki lelkének a' végzet. Anyja az említettnek, egy ajánló külsővel 's jeles tulajdonokkal dús virága korának , bár kincs és gazdagság nem kecsegtetheték is a' kezéért sovárgó nőszőt, nem marada imádók nélkül. Nem is volt tán a' boldogabb hajdanna, melly érez igája alá hajthatná a' szív' gerjedelmeit, olly ördöge a' pénz, és birtok , mint üres fénnel csilámlóbb jelenünknek; 's így több hódolók közül , szabad választás' útján , gazdag férj juta a szegényebb sorsit, szép hajadonnak. Kölcsönös hű érzelmek alapíták boldogságát az új párnak,

melly fájdalom! az első szerelmi mámor' kora tüntével még is elröppenő. Büszke szemekkel tekintve szét ősi udvarán a' nagyravágyó férj, ön birodalmi' királyának látá magát, melly fel-fuvalkodásában kevély megvetés lön jutalma a' szegény nő' bú gerjedelmeinek , 's az előbb láng-özönben forró szívből hideg büszkeség üzé - ki a' szelíd galambi szerelmet. Mert úgy hiszem , a' szélesen elbokrosodott rossznak csirája fejlődésben vala akkor már , 's elaltatható bár kis korig egy két szerelmi pillantat a' nagyravágyós' sátánját: felütötte az utóbb kigyófejét, hogy mérges fulánkja halálra szúrja az ártatlan szegény szívet!

Krisztinkát keserű könnyek közt ápolá már anyja, mellyeket nemtelen szemrehányás, 's a' kor' szellemével egyező durvább bánása a' gazdag férjnek, sajtolának - ki szemeiből. Nem csoda hát, hogy a' még alig eszmélő nevendék , bizonyos hideg komolysággal kezdé tekinteni az életet, melly kedves anyját olly kín-völgyön vezeté várt rózsapálya helyett , szárnyok- törve hiú reményeinek. Bizodalma Hanság a' világhoz idegenség az élet' mulékony örömeitől , 's bizonyos unatkozó kelletlenség jelelék a' tizenhat évű leánykát, kit fekete eszraéleti hamar ember gyűlölővé tehetőnek, ha könnyen hevülő szív ,

ha gyengéd asszonyi lélek nem lakja az ifjúságban viruló testet. Tizenhatodik évében dobant először szíve rokon érzelmekre egy kedves tárgy körül; de hamar sötét homály borítá derülő egét lelkének. A drága, az óhajtott lény, kin függe reménye egy boldogabb jövőhöz a szerelmes leánynak, hitet szegve szebb virághoz szegődök, — 's ez vala az utolsó csapás Krisztinka' keseredett szívéen. Megvetve a' világot, utálva apja' nemzetségét, 's gyűlölvé kivált a' férfi

nemet, boszút esküvék lelkében a' sors ellen, 's rendeltetését nemének meghazudtolva, a' nyájjas örömeknek nyílt kebel helyett, hideg magába-vonultság bélyegző az erős határozató lányt, 's fogadást tön : soha férfival többé nem ösmerkedni! — Apja' házától, mellyet utált, miután kedves anyját, élte egyetlen örömét, a' nemtelen bánás sírba vivé, 's apját is a' mérték-lécén élet kora halállal büntető ; kemény szívvél, a' nélkül hogy bátyját — mert apja vére volt — megcsókolná, búcsút vett, 's egy szegény özvegyhez, anyja' rokonához von óla, hol neki jutott gazdag birtokából ketten fény nélkül, de elégedve, csendes magányban éldegélének, 'S itt nénje is elbetegedvén, 's elhalván mellőle, átélve élte' borongó tavaszát, valami nevendék csemetét gondolt ápoló gondja alá ven-

ni, kinek ön ínye szerint formálandó keblére hajthatná majd egykor őszülő fejét. Testvére egy fiú 's leánygyermeknek leve apja, kik méltán várhatók vala gazdag gyermektelen nénjek' segedelmét, minekutána apjok könnyelműleg mindenét elpazarlá de gyűlöltebb volt apjának emléke előtte , hogyses meleg részvétellel ölelhette volna vérét az elfajultnak; azért zárva maradt előlk keble, 's később a' fiút rokonai katonának adák igen ifjú korában , 's a' leányt bizonyos nevelő intézet' felvigyázóncja vévé kis fizetésért gyámsága alá.

Krisztinka' magányos napjai lelke' kívánatainak megfelelőieig folyának. Az utas' szeme elől elrejtett, de csinos kis hajlék, tiszta udvarral, 's virágos kezecskével, mihez még is idegen szem alig férhete , egy ál latos terem , mellyben különféle apró- madárcák csevegőnek — hogy mégis csevegés legyen a' különben néma nő-háznál — egy nagy tarka cicza — hogy legyen hizelgő is e' férfiatlan tanyán , — egy vendég - szoba , zárva látogatók elől, néhány egerektől lakva csak, mellyek a' behordott csemegéken kényökre híztak , 's egy nappaló, mellynek varró asztalán már rég gyász szemfödél 's halotti vánkások készülőnek útjára a' várva várt jobb életnek, mellyet egy kis benyílóban még megviselt vas-

tag szent könyvek is egy nagy feszület előtt sürgetőnek ; a' száraz halál-főt csak asszonyi gyenge, 's ijedelmes lelke tiltva-ki 's számúzve e szent helyről, gyász , vagy tiszta fehérrel váltott ablak kárpitok , mellyek meg az áldott napfényt is irigyen zárak-el, ez élő sírboltból, — és még — egy hetven évű öreg dada, ki regényes legendáival rövidítené a' hosszú estéket, 's mondaná utána köhécselő ahítatosságai a' hosszú imádságokat... ezek valónak, 's illy renddel és móddal Krisztinka' lelki 's házi bútorai , kinek jámbor ház - táját a' könnyelmű világ' fia itt-ott „elátkozott apácza klastrom” czímmel is szokta néha gonoszul gúnyolni. De mi van e' földön romlandó fészünkben, mit kigúnyolni nem lehetne ?'s hányán vannak, kik méltóbb tárgyai a' gúnynak annál, kit kigúnyolának ?! Ez 's hasonló okok kérgelék-be Krisztinka' szívét is a' világ' fülánkja elől, 's boldog magányában aggodalom nélkül folyának napjai.

Az élet hiszen csak foly; de az a kár, hogy addig foly, míg egyszer egészen kikopunk belőle. — Az a' hiúság pedig , úgy hiszem , igen engedhető a romlékony emberi szívnek, hogy ha már magunk elveszünk, szeretjük legalább utóinkban még magunkat hosszú évek során át

látni. Ez döbbsenti - meg reggelenként Krisztin kát is, ha szent könyvei halálra emlékeztetik, 's vágy ébredne lelkében, élő emlékét hagyni magának, 's tetteinek mert ki is étetné fürge madárkáit, kihez simulna czukros tejet várva a tarka czicza , 's — a' mi legtöbb — ki gyűlölné a' gonosz férfinemet, ha ő nem lesz ? —

Adélt ösmerteté-meg vele az aggodalmairól híven gondoskodó sors , és ő kapva kapott az alkalmon, remélve, hogy belőle tulajdon mását ön lelkének formálandhatja még ki, 's a 'körülmények kedvezni látszának e' szándéknak.

Adél ajánló külsővel, szegény házból ugyan , de mivel nagy kék szemeit itt-ott csillagnak, menny' kapujának, paradicsom' tükrének nevezgeté a' hízalgő ledérség, körülményeihez elég önhittséggel lépe a' világba. E' csalóka ragyogás ez úttal nem is csalá - meg reményeit, gazdag legénynél szurának szemet a' ritka kellemb, könnyen megdobbana a' házok elébe állt négy szürke' hatalmas hortyogásira az érzelgő leány-szív , gazdag jegygyűrű örök szerelemre olvasztó csak hamar a' hajlékony lelket, már kitűzve a' sorsot határozó nagy nap , de — oh földi gyarlóság! milly nagy a' pillantat' hatalma emberi szándék fölött! — egy héttel az esküvő előtt, Vadászaton , egy szerencsétlen golyó a' szeren-

esés vőlegényt szíven találja, 's Adélnak arany váraiból, melyeket olly gazdagon 's olcsón épít hasonló esetekben a' képzelet, csak az egy jegy-gyűrű marada, gyász emlékére a' vesztett paradicsomnak. Földig gyászba öltözve, borús felhőkkel homályítva szemeknek előbb dicsért csillagai, bosszú kínos fuldoklások közt csak a temetőnek leve látogatójává a hajdan máshol nem , mint víg körökben élhető vidor leány: 's így tűnt szemébe Krisztinkának is könnyel ázottan a' holdvilágos estéken szétkalandozva, e sár testben búsongó Ámor, 's közelebb is kívá'na vele megösmernedni. Adél hajlott az elébe terjesztett föltételekre. — Elhagyatva a' világon , ölelő férj helyett szegénységben , 's homályban; gazdag fény helyett könnyek közt; megszakadt reményekkel, vidor jelen , 's gazdag reményű jövő helyett ez vala sorsa a' mátká-vesztettnek; 's most nyugalmas védhely, tisztességes élet, 's még tán lehető örökölés is ajánltatának sorsa' könnyítésére Krisztinka által nékie, 's ki ne tudna e' két rész közt választani ? — A' világról lemondani ? oh ez könnyű, mert eddig kiélte javát ; a' férfiakat gyűlölni? oh ez csak egy volt jó, 's ennek hűnytával erőltetés nélkül meglehet vetni a' rász maradékot; végre Krisztinkával ha-

láláig társalkodni ? erre már maga csupán a hálás szív is int, hogy ki velünk holtig jót tesz, annak viszont iparkodjunk kedvét keresni , és így — készen volt magával Adél. — Oh mert az első szerelem, első héten kivált , minden áldozatokra kész, ő is ezen szerelmi föl—hevöltében, 's szorultságból tévé a mit tett!

Krisztinka új barátnéjával a' leggyengédebben bánt, 's ennek lelke , elkapatva fellengő ábrándjaitól , paradicsomává varázsolta a' rideg magányt testi létének. Meggyőződék már barátnéja' fontos okaira a' földi örömek' hiúságáról , képzeleti égben járonak jobb lelkek közt; haj! de titkon az egy hú mátkát sóhajto mégis, míg Krisztinka mély áhíthatosságában a férfinemnek elkárhoztatásáért könyörge. Mert bár nem nyilvánosítá, külön érzelmeket táplála e nem iránt keblében a' két hajadon, a' mint kinek milly órákon mulathata eszmélete; fenhagnak ezért a' világ' megvetése , a' férfinemnek gyűlölete , 's egy boldog halál után vágyás ennekutánais állandóul megmaradván. — így telének hetek, 's egy pár hónap — s ki hitte volna? Adél mind inkább kezde unatkozni. Lelke a sötét képzelmekbe fáradva , a' világot kezdé mustrálni, 's fejtegeié: a hol egy jó volt, nem lehetne - e még egy hasonlót lelteni ?

Hiszen ha mindig sír az ember, utóbb kiapadnak könnyei, megromlik az egészség , pedig ki tudja hol , 's mikor , 's miben 'lehetne még hasznunkat venni ? Oh a' könnyek nem minden haszontalanságra pazarlandók. Boldog , 's gazdag öröksége ez a' nő-nemnek, mellyel bizonyosan a' férfiúi erőt akará pótolni a' mindent alkotó. 'S hányszor olvad e' meleg cseppekre a' legkeményebb férfi-szív is lágy érzelmekre ! Főb-bek ezek a' chemia' minden olvasztó szereinél. 'S az egészség ? nem legdúsabb értéke - e ez a szépeknek ? Sápadt arcz , lankadt szemek, bús tekintet, nem nyernek szívet: de lángoló csillagok , mellyeket szemnek kölcsönző égről magának a' leány, nyíló rózsák a' telt víg arczokon, 's hő tekintet, melly szíveket hatva , epesztő szomjat hágy maga után a' vágyó lelkekben — —ezek alapítják egy leány' szerencsését ész és kincsek fölött j mert vakítnak, 's vért zudítanak a' hő keblekben ! — Példa lehetek magam , imígy sohajtá hozzá Adél , 's naponként több gondot kezdé magára fordítani. Megdobbana szíve, ha néha az ablak-kárpitot meglopva, kitekinthete lángzó szemekkel az édes világba. Ah! hisz a' boldogult mátká is ott volt; 's nem lehet-e kedves ott minden, hol járt? — Ki tulajdonítsa most vétkül az életben dúsan viruló

leánynak, ha lassanként elszakadva lelke a holtaktól, élet titán kezdett ismét vágyani, 's meg-unván Krisztinka' halotti tanításait, az árnyékolt szobákat úgy tekinté, mint bús tümlöczét derülő kedvének — mellyben ismét elhervadandó. Ezt azonban csak érezé Adél, de nem segíthette rajta. Anyja elhalt, szegény rokoninál szinte nem remélhetc kedvező felvételt; itt pedig élete csakugyan biztosítva van holtig, 's ki tudja? ezt sugá neki az édes remény — melly még vég perczeinkben is biztató barátunk—ki tudja? egy magától is kívánt elhalása Krisztinkának nem teendi - e örökösévé a' vele szenvedett barátnét. 'S ekkor félre dobva kárpitot és halálfót, nem változtathatja - e vigalom helyévé e' siralom-völgyet? Türe hát sorscsapásként az életet, mellyet ellobogott felhevnlétében szabadon választá úgy hogy továbbad — mint minden véges lény — szinte szoknék is már bajához. Krisztinka kezdé átlátni, mennyire csalatkozott választásában, de társalkodónéját minden esetre megszoká annyira, hogy nem igen kívánna nélküle ellenni, bár céljai itt megsemmisülének aztán az örökségről még semmi szót nem tett, így hát csak megvalának együtt, egyet beszélve, de kettőt gondolva.

Ez időpontban épen jókor jöve házokhoz egy

ösmeretlen levél. Férfi -külirás döbrentő-meg a' bizonytalanságban töprenkedőket, hogy határozatlanul néznék darabig, váljon fel merjék-e bontani a titkot záró pecsétet. „Férfi irás!“ fontolgtató magában Krisztinka , 's mivel minden a mi férfi , számúzve volt körükből, szinte tűzre kárhoztatná már bontatlanul a levelet, ha kíváncsisága — mert ő is a' nő - nemhez tartozott — ez úttal kivételt nem formál az erősen alapított szabályok ellen. „Férfi irás!“ ismételé fejcsóválva,'s titkos erő — mellyel a' természet szokott csddásan munkálni halandó szívekre — egy rég föl nem tűnt derülettel borító-el arczát a kétkedőnek , jeléül, hogy csakugyan egészen égivé még nem vált szent magányában 's lelke köz anyánkhoz , a földhöz , erősebben van csatolva, mint hevült ábrándozásinkban néha hinni szeretnék. Egynéhány éveken által, mellyek alatt magát a világ elől rejtve tartó, sok történhetett, sok gonosz, sok hűtelen , jó útra térhetett, „ki tudja 's tovább nem mert gondolni. De Adél folytató magában ; gondolati merészebb szárnyakon lengvén. Tán szabadító angyalt küldé az ég , ki tömlöczének zárait feltörve , boldogabb vidékre szállítsa az ártatlan szenvedőt, tán szivet hatónak kárpiton által is a' szabadságban igéző szemcsillagok , 's ez egy

kérő levél Krisztinkához , mint gyámjához ? Oh boldog titok , meg ne nyílj mert homály-kebled mennyét rejti a' szívnek, melly olly hamar elröppenend feltörtével a' gyáva , a hotelen örnek! 'S így mindcsak húzódott a'levél - fölbon-tás , míg erőt nem véve Krisztinka habzó lelkén, fölnyitását, hogy ön újai szentségtelen tárgyat ne illetnének, Adélra bizá. Mohón kapa az a' pecséthez , 's haj, mi könnyen törik az , melly ha erősebb, éveken át édes reményekkel táplálhatná a vágyó lelket. — A' levélben ezt olvasák :

„Kedves drága húgom asszony! Házi körül-

ményeim' mostohasága kényszeríte e' kérelmes folyamodásra. Éltem' örömétől , egy ki nem pótolható házi asszonytól, feleségemnek gyászos elvesztése által megfosztatván, a' mint ennek elhalását rokoni kötelességből kedves húgom-asszonymnak szomorodott szívvel jelenteném .“
itt létévé Adél a' levelet, hogy a' következő Krisztinka' sokat jelentő figyelméből lesné-ki.
„Az özvegy nem férfi , úgy - e barátnóm ? — így kerüle elébe — ez több szánásra , több figyelemre számolhat a' hú asszonyi kebelben ?“ — „Ez kevésbbé rász része a' gonosz egésznek — mond Krisztinka andalogva — oh az a' szeles ifjúság, az nem érdemli fél tekintetünket -----“ „Aztán

nyugalmasabb is tán —“ „Mi ?“ vága közbe figye-

lemmel Krisztinka. „A' második házasság —^u felel amaz, 's Krisztinka elnémult! „Ez az ember valamit akar — “ monda kis vártatva — „'s engem zavarba fog hozni — ” tévé hozzá szeméremmel Adél. „Én fogok megakadni — versenyge Krisztinka — már csak atyafi ne volna !“ — Mindenik mást gondolt, 's ha azon jó betűk, mellyek , nem tudom micsoda bűnökért, vakságra

és siket - némaságra vannak kárhozthatva , ép ér-
zékekkel bírnának , most bizonyosan kedvökre
elkaczagták volna magokat, mert a levelet,
igy folytatá Adél: „szomorodott szívvel jelentem
ném , egyszersmind illően megkérjem, hogy el-
hagyott szegény árváimnak pártfogó gyámjok,
kereszténységből — ha atyafiságos tekintetből
nem

is — lenni méltóztatnék.“ — „Um ! hát gyerme-
kei is vannak ? mond orrfintorítva Adél, lát-
ván már hogy nem ő van értve, 's Krisztinka
mélyebben merüle gondolatiba. „A' keresztény
vallás sok üdvest parancsol — felsohajt ahítatos-
ságában — 's az úr' szent tetszésén meg kell nyu-
godnunk , de illy gyám már csak még sem lehet-
tek -----“ tévé hozzá , megijedvén szinte az ár-
vaktól! „Különösen szegény leányomat esede-
zem — így olvasá Adél — kegyes anyai ápolása
alá venni. A' leány már tizenöt évű, elég ked-

vés gyermek, 's szíve minden jóra formálható ; de a gyengébb leány - szívet csak gyengéd asszonyi kebel formálhatja, 's így csak az nyugtathatna-meg leányom'jövő állapotja felől, ha őt, kedves drága húgom asszony' biztos rokon ke-

zei közt tudhatnám. — Annyival sürgetőbb pedig e' kérelmem, minthogy környékünkben katonaság fekszik , 's házam tisztjeinek csupa magyar barátságból is nyitva áll. Ebből maga átláthatja , kedves húgom asszony, hogy leányom anya nélkül bázomnál nem lehet. Melly igazságos tekintetből fenntebbi kérelmemet ismételve, vagyok

's tb.“ — Adél néma egykedvűséggel liajtá-össze a'levelet; Krisztinka mint mélyen fontoló, földre suté szemeit, hogy kikerülje Adél' éles tekintetét , örülve a' dolog' nem várt fordultának, 's hálát adva magában , hogy ez úttal kísérteibe nem vivék a' váratlan körülmények. A' kérelem és ajánlás igen ínye szerint leve. Emma, a' kis nevendék, formálhatóbb minden esetre, mint a' határozattabb karakterű Adél, c' mellett rokon , a' kedves anyai ágon; és szegény, és árva, kivel jót tenni sok oka volt Krisztinkának, egy ínye szerinti szép jövőt építve magának a' vállalaton. 'S így Adél csupa társalkodó-

né maradt mint ezelőtt, holtig tartást ígervén Krisztinka nékie ; a' leendő kis örökösért pedig

másnap tüstént levél és alkalom küldetett a föltételekkel együtt , mellyek alatt Emmát nénje általános örökösének nevezi - ki. A' föltételek' föbbje természetesen a holtiglani hajadonság volt, mellyet az apa ránczolt homlokkal olvasott ugyan , de jó jövő' fejében, bár áldozatot kívánt is az ajánlás , örömmel látá szegénységében annak elfogadását. 'S így Emma kevés idő múlva, megválva gyermeki könnyek közt az apai háztól , nénjéhez, új szállására megérkezék.

Mint egy tizenöt év virúla arczain a' legszebben fejlődő nevendéknek. Szelíden gyúló szemei , 's a nyájas nyelv , hű tolmácsa kedves néztének, első látásra gyanítaták az asszonyi gyengéd lelket, legfőbb díszét deli külsejének. A' gyermeki elevenség tetteiben , szerény eleménczsége, 's a' vidor eszmélet ártatlan örömek felett, bájlóvá tevék a' kis egészet: hogy egy pillantat hódolásra intlieté a kis tündér varázs - körében levőt. Kedves leve az új vendég Krisztinkának, és Adélnak is; ez örömmel hajolva vissza a' fiatal növendék felé , amaz fölötte látván magát új kis lányának 's kincset nézve benne , melly sok szemek előtt még irigylendő lcend. Ezentúl több csínra ügyele házánál , kedvét lelve a' mindig több pompával

fejledező nevendékben. Mert örömet fészkel e kis hiúság emberi keblekben , hogy a' mi kezünkön van szeretjük, ha általunk lett avvá, a' mi: bár többnyire természetnek, 's más különös befolyásoknak köszönheti is az ragyogását. Ez okból Krisztinka is , hogy lelkét művelje leginkább leányának, kinek külsején a' természet úgy is megtette a' magáét, oktató , és finomító olvasásra szoktatá azt sőt hogy játékot is leljen elméje, minden héten egyszer Whist-partiét ada házánál, mellyet ő, Adél, Emma, 's egy özvegy katona - tisztné a' szomszédból , tevének. Mind ezeknek újsága azonban pár hetek' multával avulttá lön Emma előtt, mi őt hamar ásításra kényteté , ki mosolygásra, 's vígalmos életárasztásra látszék inkább teremve lenni. De mit tegyen a szorongó körülményeit gyermeki elmével is mélyen érző ifjú lélek? különösen, midőn mind e'mellett szeretve látá magát, 's könnyítve apja' 's testvérei' során , és még a' fényes örökség is , mellyet Krisztinka tudtára ada, csakugyan fel -felcsiklandá szunnyadó eszmélését. Haj , mert nincs az életnek nagyobb ördöge a' szegénységnél! Hány szép gondolat repked ég felé , míg porban , homályban fetreng a' test, lekötve földi bajjoktól! Hány test ragyog érez oszlopokon, csillagok

sorában , bár a' lélek gondolat' szükében alant csak, gaz és szemét közt kalandoz! 's hány elme ragyogna fényözönben, ha arany lépcsőt támaszthatna a' fennséghez , mellyen más lélek nél-

kül földi gyémántjai közt tündöklék?! 'S így mulék egy pár év , 's így unatkozék Emma' ifjú lelke keskeny határok közé szorítva egy héttől a' másig , fásultan , az örök egyformaság' izetlenségébe szinte beletörődve már; mint elején c' soroknak e' kénytelen sympatbiáját bárom külön természetű lelkeknek egy reggeli asztal mellett láttuk.

A' mosdó czicza csakugyan vendéget jövendölt , mitől Krisztinka irtózott, Adél' szive megdobbant , 's Emma, ki legtöbbet ígérhete magának a' dologból , egykedvűleg várá a' hosszú nap' múltát. Este gondolkodott csak felőle unalmában , hogy még is csak milly furcsa , 's mulatságos lenne Krisztinkát vendéglőnének látni, ha csakugyan betelnék a' macska-jóslat, 's alig gondolá , már kívül csengetnek az ajtón! Rémült képpel jöve az öreg Sára jelenteni asszonyainak a szokatlan újságot , hogy kun egy hintó áll, mellynek inasa bebocsátást kér; jelentő fontossággal hordván példákat elő , milly veszedelmes legyen estven vendégeket bebocsátani. Adél, a' keresztényi kötelességre hivatkozott, melly, ha

zörgetnek, megnyitást parancsol ; Emma rimánkodott, hogy-tán apja, vagy valami rokona jó látogatásra; de Krisztinka nehezen határozhatta valamit. A' mint szeles robajjal nyílik az ajtó, 's rémültükre a' tanakodóknak, egy idegen inas köszönt-be. „Ah férfi !“ kiált Adél , nem tartóztathatván magát e' szokatlan látványra. „Mind-en jó lelkek dicsérik az urat! — mond ahíttatos óvakodással Sára — ez a kulcslyukon jött-be, mert zárva a' kapu ; kisasszonyom, kísértetben vagyunk! “ — „Ah ! ha elvinne ! “ sohajta Adél. Emma nevetett, Krisztinka imádságos könyv után nézelt, hogy elfordítsa mennyei segedelemmel házáról a gonoszt. Az asszonyi kezek közt elavult zár, bár csukva volt, engedett az inas szokatlan erejű taszításának , 's beercszte kérelem nélkül a' vendéget. Ez csak bámult köztök nem tudva nevensen-e , vagy fusson a' különös helyről? Eszébe jutva végre asszonyának parancsa , éjjeli szállást kért számára. „Küldd-be asszonyodat“ lön rá a válasz , 's az inas távozott. Távoztával kutyanyihogás 's lónyeringés hallatszék , mellyekből Sára még inkább erősíté, hogy kísértet volt a' háznál , mert ő a' kaput zárva tartá; 's füstölést ajánla tömjénnel. Hajlék Krisztinkának már természeténél fogva babonás homályba burkolt lelke a' tapasztalt öreg Sára'

javallatát teljesíteni , 's aliítatos szertartással elővételék a nagy füstölő edény , mellynek izzó parázsára szent fohászkodások közt illatos tömjént hinte. Már épen indulóban vala az ahítatos kisdéd karaván , hogy körüljárja a' szobát, elől menvén a' füstölővel Sára , utána Krisztinka Adéllal , imádságot susogva könyveikből, mert a' vidor lelkű Emma kifutott, udvarról kémlelni a' kísérteiét: a' mint ez , öröm - sikoltással nénje' nyakára rohan, hogy csakugyan vendég van, hintó áll a' kapu előtt, 's már jó is a' bekéredzett asszonyosság. Sára rémulésnek véve az örömsikoltást, ijedve dobja szugba a tüzes füstölőt, Adél becsapva könyvét tükör elé szalad , Emma ablakról ablakra futosott, ölbe kapott cziczáját simogatva, hogy betelt reggeli jóslata , Krisztinka nagy könyvével határozatlanul a' középben maradt; a' mint vig lejtéssel előtte terem a' váratlan vendég , egy ifjú dáma. „Éjjeli szállást kérek, kedves néném , e' bizodalmas szavakkal ugrék csókjára a' bámulónak, úgy-e befogad e csendes hajlék egy pár jó embert ?“—Krisztinka még senj szól, mert Sára a' sarokból jelek által inté a' rász lélek' távoztatására. „Tán nem is ösmer?“ folytató a dáma. Sára igenelést inte; mert veszedelmes alvilági lelkektől illy esetben valamit megtagad-

ni. De Krisztinka nem értvén őt, nem-et csóvála némán fejével. Épen ösmertetni akard magát a' dáma, a mint szenvedhetetlen bőz terjed a' szobában , diadalmaskodva a' tömjén drága illatán , melly Sára orrát meghatván , az , „uram ne vígy a' kísértetbe,“ kiáltva, térdre esik, a' többi rábámul, a' kályha megül pedig füst és láng közúl szikrázó szárnyakkal, vészt jövendőlő hangos kodácsolások közt az asztalon terem egy kotló-tyúk. A füstölő edényt fészke mellé dobd elébb Sára , mcllyből a' kiömlő tűz felgyújtá nyugalmas szalma-fészket szegénynek, hogy kétségbe eső lármával kénytetnék a füst és lángvészből asztalon keresni menedéket magának. Emma, kinek gazdasszonyi gondja alatt vala a kiugrott tyúk, végveszélyben látván kis csirkéit, előltá a lángot, érzékenyen vetve szemére az öreg Sárának vigyázatlanságát, melly itt ennyi ártatlan életet veszélyeztete, 's ablakokat tára, hogy széledne az orrboszontó bűz. A fris levegőn kezdenek az ámultak is eszmélni. Sára fél szégyennel igazítá helyre a tyúkfészket , a zavarba jött vendég újra szállást kért kedves nénjétől, Krisztinka kényszerítve volt a nem várt eset által mindent igenleni ; Adél a szobát kezdé rendbe hozni , és Emma , a' vidor lelkű, kaput tára a vendéghintónak.

A' vendég Krisztinka' testvérének, kit fő-
lebb már említék vala, leánya, kit ő gyermek
évei óta nem láta. Elhalaványult a' jó néne
a' hallottakra , eszébe juta apja 's az egész fér-
finem, 's ha közbe nem jő a' babonás zavar,
új gyölölségre ébredve lelke, aligha csukva nem
marad a' kapu vendégeinek: de boldogult ked-
ves anyja' vonásira ösmere az ifjú nőben, mik
tiszteletre csillapítók hevülő érzelmeit 's hogy
az előbb kísértetről ejtett szavak is butaság'
bélyegével ne jegyeztessék házát, elfogadó őket.
pedig ez alatt Emma egy ifjú férfit vezet - be,
kit férjének valla Albin , az ifjú nő. Adélt e'
nyilatkozás ismét egykedvővé tette egész eset
íránt pedig pillantatok hozzák legdrágább kin-
csét éltünknek. Emma' vidor lelke is borúlni
kezde, mint azé , ki kedvesétől várva tudósítást
levelet kap, melly másnak szól. Azonban e
csekély változások alig. lehetének szembetűnök
a' hosszas, kölcsönös hálakodások között. „Név-
nap elől szökünk, így magyarázók Albínék ma-
gokat , mellyen ránk akarónak törni ösmerősink
de , csak kevés heti házasságunk után, még nem
érezők magunkat képeseknek elfogadhatására a'
társaságnak. Szöknünk kelle hát, de hová? hol
mindenütt ösmerősekre bukkanva a' kelepccét
ki nem kerülhetjük. Eszembe juta ekkor, foly-

tatá Albin szerény rokoni érzelmekkel, kedves Krisztinka néni, kire elvonultságában alig eszmélhetek már , 's reményein nem is csal , szívesen elrejtí ú g y - e , drága nénikénk , kalandos bujdoklásában az ifjú párt, melly előtt olly tiszteletben áll , 's kivált csak boldogult kedves nagy anyámnak emlékezetéért is — az isten nyúgossza - meg ! — “ 's itt egy pár , nehéz volna meghatározni tettetett-e, vagy csupa asszonyi gyengédségből eredt, köny gördüle arcza' rózsáin

le az édes beszédőnek. Albin érté Krisztinka lelkét, 's jó pontról ostromló a' kemény szivőt. A' nyájas szavak, gyengéd szavai a' legmelegebb rokoni érzelmeknek , egy - egy kis szemrehányásként érdeklék lelkét hogy testvére gyermekeit 's tisztelt emlékü jó anyja' unokáit illy távol tudá mind eddig magától tartani Mind inkább tetszeni kezdé neki az ifjú nő; 's ha férje , legalább csak most, vele nincs, Krisztinkához ma kedvesebb vendég nem igen jöhetett volna. „De így“ — gondoló magában sóhajtvá , — 's az egykedvűség' szűk határin alig emelkedheték felül vendégei között. Albin , a' vidor lelkű ifjú nő, mind e' mellett nem hagyá kedvcsapongásait szűk határok közé szorulni, 's a' hideg udvarisógot könnyeden últraellözve , egy- szerre hon leié magát a' háznál férjével együtt.

Emma, szellemi rokonságban állva minden hasonló lelkekkel, édesen szövetkezett a' nyájas vendéghez : de bizonyos érzelő komolyság, mint

mentő lány fátyol a' szép arcot, voná-be ma még is csodálatosan kedvét a' mindig örömet vigadó lánynak. Kezét szorongató, 's csókoló arcát a' drága ángynak, de a' nyelv, melly boldogságát festé a' szerencsés nőnek, fülánkként érdeklé gyöngé szívét a' gyúladt képzelmű leánynak, pedig szerété ángyát, tiszteie férjét, még is — még is! — mért épen, férj és feleség? 's

mivel az : mért nem ölelheti Albint egész hévvel? ezen bibelődék a' kis tudatlan holmi irigységgel rokon érzelmek közt habozva. Adél, Krisz-

tinka és Albin közt hajlongva, majd öröm loboga derűit arcán, mint egy erőszakos kitörése a' fogoly léleknek, majd a' múlt és jelen sötét borúként szállva-meg lelkét, hallgatott; földre süttöt szemekkel egy hű sohajtatban keresve titkon nyugtát. Albin, gondtól 's bútól szabadon, maga volt úgy szólva nyelve a' kisdéd társaságnak. Férje is, egyike azoknak, kik szóval szépíteni sorsukat nem tudják, némán andalogva csak — mint esedező, kérelmes levelének olvastatása alatt — azon jón, mellyet még megnyerendő.

Adélt most konyhára sűrgető Krisztinka,

hogyan lenne segéde 's felvigyázója Sárának, ki kísértetűző zavarában tán a húst is szentelt ág lángjánál pirítja. Adél ment, de egy hatalmas „siccz!” Krisztinkát is figyelemre ébreszté ahíta-

tosságából, 's ím, a' kedves czicza egy darab orozott sülttel szájában fut keresztül a' szobán, üzetve Sárától egy súlyos vas lapoczkával. Krisz-

tinka sem rest most, 's nem tudom a' sültet féltve-e, vagy védeni kedves cziczáját a' bosszús Sára' hatalmas lapoczkájától, útonok iramúit, 's Albin férjével, és Emma, magok maradónak. Rég lesve mór e' drága pillantatot Albin, fülébe súgja az ábrádozó Emmának: „Én testvért keresek kedves, a' színlett férj, bátyám, csak hagyja ránk magát mindenben, 's mi ki szabadítjuk ez unalmas klastrombái.” E' szavak' igazságát egy forró kézcsokkal pecsételé a' nőtelen, és Emma, a' gyengéd kis lélek, édesen dobbanve-meg a' nem várt pillantat' felségén, viszont kézszerítással tudta nélkül áruia-el, mellyek közt mindedig habozott, titkos érzeményit. 'S így a' czicza, melly reggel vendéget jósolt a' zárt kapujú háznak, most szerelmi vallást eszköze, 's ki hitte volna? azon szobában, mellyből a' férfinemnek még neve is számúzve volt, 's hol kevással ez előtt illatos tömjénnel akarók üzni a' kísértetet!

Dénes csakugyan testvére volt Albinnak nem férje, 's mindketten Krisztinka' gyűlölt bátyjának gyermekei, 's ő ugyan azon hadnagy , ki Emmáék' házához jártával ennek apját, mint már látók, arra kény tété, hogy leányát Krisz-

tinkához adná. És így Emma előtt nem volt valami új kép a' hadnagyé, csakhogy még akkora' gyengébb korú , úgy szólva gyermek-leány , nem vévé észre a' figyelmet, mellyel tettei kísérletének ; de édes emléket költe-fel a' nemvárt jelenés most serdülő keblében , és mást is, mit előbbi ártatlan habozásából bizonyosan ki fog találni a' figyelmes olvasó. Hozzá járult titkos nyilatkozása Albinnak , 's a' titoknak, tudjuk, bizonyos erős hatása van emberi szívekre , melly egy kis büszkeséget 's bizodalomát az iránt, ki azt ránk bírta, gerjeszt keblünkben; 's nem e' bizodalom alapja-e minden leggazdagabban virolandó szerelemnek? 'S így a' kis Emma, átesve mintegy szerelme' kezdetén vagy legalább észre nem véve azt, folytatni látszék egyszerre, minek néha olly hosszas kezdete van, mintha már annak csak úgy kellene lennie; megmenekedvén szerencsésen unalmas, néha kinokkal küzdő pillantatoktól. Ki vetné most szemére a' gyűlékony lánykának, hogy e' perczben épen eszébe nem jutának a föltételek, mellyek alatt

Krisztinka házához fogadá , 's hogy a' kegyes nevelőnek két évi buzgó tanításit egy néma , heves kézcsók megsemmisítheté ? —

De csitt! Krisztinka néni csoszog — vége a' sugdosásnak , — időről 's konyhai dolgokról kelle kezdődni a'beszédnek. A' magából kiemelt Emma azonban alig tudá megállni, hogy nyakába borulva nénjének , forró csókjai közt vallást ne tegyen azokról, miket hamarjában megtudhatott. De megvan azon hatalma a' szerelemnek újoncz szíveken is zászlója alatt, melly szereti bekárpitozni a' kebel'reseit az édes titok őrzésére azok elől , kiket az nem , vagy épen' csak kárral illethetne , 's e' természeti ösztönből Emma is lepattant egyszerre alig kúcsolt nyakáról nénjének ; de azt még sem állhatá-meg, hogy ki ne fusson a' konyhára elfecsegni Adélnak, hogy a' hadnagy nő télén , melly újság új érdekekkel lepve-meg Adélt is , ki csodálná hogy sós leves jöve az esti asztalra ? !

Az éj átalában álmatlanul mult-el mindnyájoktól. Krisztinka még mindig határozgatá: örüljön-e vendégeinek, vagy kárhoztassa sorsát, hogy' férkezheték férfi e' kegyes magányához is, nyugalma' háborítására. Aztán egypár újházast látni kölcsönös forró érzelmein az első szerelemnek — oh! ez minden férfigyűlölés mellett

is szív' mélyire ható! — Adélnak reménysugár villant menekedhetni lélek-fogyasztó unalmából e' páratlan ahíthatosságnak ; és a hadnagy nőtelen! Hathatós két álmüzö szer egy lángkeblű leánynak Adél' helyzetén. A' kis Emma? ennek édes álmai valának, mert mindig aranyos huszár forma-ruhát látott, 's benne Dénest, a' hadnagyot, 's mellette — kis magát, — mire álmában is elpirult, mert holmi szentségek is szövődének képzetibe , oltár , pap , illyenek. De még sem izelketé ő is nyugton álmai' fölségét szegény; mert Adél közel hozzá , szüntelen forgolódott veszedelmes nyikorgású ágyán, álmot zavarva nyögéssel rokon sohajttival. — Albin és Dénes kiviendő tervükkel vesződtek. Egyik örökséget, másik nőt akara , 's „csak a' határon túl vihetnénk őket!” — ezen okoskodának , 's a' reggel mindinkább közelített. Még Sára sem nyugtatott. Egy kis jobb asztal , szokatlan zaj, és éléukebb sürgődés az este , varázs - ihlettel hátának agg éveire, 's mért nincs urok ? mért nem jár több vendég ? mert milly jól menne ez így — gondoláj de ha csukni akarta pilláit, ördög álla elébe kísérteni férfi' képében, 's rettenve ijedezett a' jámbor, tűrhetetlenül várva a' nyugtalan éj múltát! —

'S im bekövetkezék a jó reggel, bogy nagyobb zajt és zavart hozzon a' házhoz. Még reggeli mellett ült megszaporodott háznépünk, a mint kocsik állának-meg a' kapu előtt, uj félelemmel rezzentve-meg gyöngé szivét Krisztinkának. Dénes és Albin' ajkait titkos mosolygás lépé mert minden az összebeszélés szerint történt; Adélt is —örömré lobbanva szíve— erőssé tévé a' mindig több érdekkel szálló pillanat, hitetszegve lelkében, elpártolni Krisztinka' bús zászlója alól, 's felejtve gyászt és mátkát, ki régen szét-porlék már; kitekinteni a' tarka világra, mellynek olly szép rózsái között, olly vígán telének ifjabb évei. Emma elégedettebb vala vendégével, hogysen többeket várjon még, 's csak a jelen' édességén függve felejté a' jövőt. — És nyílék az ajtó, mellyen vetekedve tódult-be a' víg csoport, első vágyva mindenik lenni, és — szökevények, itt bujdoklanak?" ez vala érthető a' hang-zavarból, 's a' kölcsönös halálkodások: kedves néném, édts húgom, 's illy férfikörben! Kriszlinkát majd kétségbe-ejték. — Kiki örült, a' mint tudott, de Krisztinka nem tudott úgy haragudni, a' mint szeretett volna. Azonban ez még mind tűrhető, 's vendéglőnék is csak nyelte mindedig kénytelen a' keserű falatot, de midőn ajtajában

egyszerre megzendült Marczinak, a környék' híres czigányának, bandája , nem állhatá tovább , de hogy' is állhatná a jámbor lélek? és fölkiálta Jeruzsálem' vesztét sirató hangon : „Már látom, kocsmává teszitek házamat!“ — „Ki hitte volna? — fontolgotó fejcsóválva a' konyhában Sára — ennyi férfi vendég , uramfia! és muzsika ““ — 'S hogy még is szégyent ne valljon konyhája besompolyga Krisztinkához úgy titkon megkérdeni, hány font húst hozzon délre ? a' kocsisok pedig pálinkát és bort emlegetnek. Egyik szörnyűbb hír a' másiknál, 's a' két gazdasszony félre ment tanácskozni. A' vendégek úgy adák elő , mintha ők megtudták volna hová-szöktét az ifjú párnak, 's nyomukon jövének eddig. Albin esdeklék Krisztinkának, hogy tartaná-meg ebédre a' köszöntőket, más-ként a' világ előtt szégyenben maradnak, de Krisztinka irtózott e' gondolattól, Marczi pedig magas phantasiájából alább nem szállva, tüzesen dolgozott kinn , pausák alatt vonójával még lustább kontrását is nógatva; hogy a' falu'ebeli kapu elé gyülnének e' szokatlan neszre, segíteni a' concertet.

'S ím Krisz inka felalálá magát, mert vég-szorultságában legelmésebb az ember, 's egy hamarjában Sárával koholt levéllel jó a' társa-

sághoz, mellyben őt *a'* szomszéd faluba, egy kedves leánykori barátnéja, keresztanyjává hívja most született gyermekének. Albin örömet hittelt ada *a'* mesének, csakhogy házából kicsalhassa néujét, ki is tüstént elkéretvén *a'* helybeli öreg plebanus' két szelíd sárga lovát, engedelmet kért *a'* társaságtól, hogy ez jött közbe , 's mint sajnálja hogy így történt; de most *a'* keresztényi 's baráti kötelesség parancsol, 's *a'* társaság tettetett búval helybehagyá okait; 's így, miután Adélt és Emmát, kiket magokra hon nem hagyhata, maga mellé vévé, útnak indult. *A'* társaság három kocsival nyomban követé , 's *a'* mint már *a'* faluhoz közeledének, Krisztinka mindinkább szorongott, hogy meg nem válhat tőlök. De kiállította kocsisát az útból , hogy menne *a'* zajos nép , mint *a'* mellyel együtt keresztelőre menni nem illik. Albin ösmeré *a'* barátnőt, kihez Krisztinka szálendő vala, 's hogy őt megelőzzék, örömmel sürgető vendégeit, mert egy plán villanék-meg sokfelé kutató eszében , mellyet ha előbb érnek , még sükerrel lehetne végre hajtaniok, 's kevés perczek alatt *a'* kívánt helyénvalónak.

Kevés váltatva beügetének *a'* lustább sár-gák is Krisztinkáékkal ugyan azon udvarra : de bár kerekök tört volna inkább az úton el, so-

hajta kínos aggodalmában Krisztinka, a' mint Marczit, mint fekete kísértő lelket, barna frigyeseivel együtt természeti gyászában a' ház körül szédelegni meglátá. „Vig paszita lesz ma itt!“ szól életre derülten a' kis Emma, gondolatiból, mint egy homályos álomból, vidámdalokkal zengő reggelve ébredve. Adél nyugtalan volt míg le nem szállhatott, mint szökevény az áthágandó határ előtt, és Krisztinka némán nyélé mérgét, alig hívén, hogy elhagyható csendes fészket, összezavarodva bosszús fejében gondolati; de az Albintól már mindenről értesített barátné nyílt karokkal repüle elébe, 's alig vévé észre, midőn ismét a' reggeli társaság közt — mellyet olly cselesen akara kikerülni — leié magát. Itt is névnap vala, keresztelő helyett, 's a' szíves barátné legfőbb szerencséje közé számlálá Krisztinkát, még gyermekévi ösmerősét, házánál láthatni ez alkalommal; a' vendégek pedig ráestek, mért akará őket megcsalni, paszítát színelve, hol inkább esküvő lehetne. Albin meg vala elégedve, hogy nénje valahára kimozdula házából, az pedig ma boszujában mindent hagyta magával tetetni, csak ne vallassák. — Adél, mint kalitkából szökött madár, nagyokat lélezett a' szabad levegőből, 's Emma, a' kis tudatlan, alig ösme-

re a' világra , mellyet két éve már liogy nem láta. Eleinte feszes vala a társaság , mint szokott lenni, hol több ösmeretlenek jőnek össze ; közös beszéd nehezen kezdődik, egykét magányos észrevétellel kimeríti magát az ember, 's újra gondolkodni kell , mit szóljon. A' nőnem itt sokkal szerencsésebb. Úgy látszik, melegebb bizodalom köti egymáshoz, egy csók, örök barátságot sző köztök, s az elsőbségen nem annyira aggódva , rég közös vigalmakra derültek már, míg a' büszke férfi tartózkodó hidegséggel méregetve az ösmeretlent, fontolgatja, mellyi-

két illetné inkább a megszólítás. —

Ebéd után kölcsönösebb leve a' társalkodas, zajosabb öröm kezde derülni, mellynek élesztősére Marczi is az ajtóban megveté minden művészi mesterségét. De Krisztinka vágyva e kínhelyről — hová szerencsétlen csillaga vezérlé — csöndes fészkébe; készülésre nógatá leá-

nyait. Azonban erről régen tett már Albin, visszaküldvén az üres kocsit, mellyen nénje jöve. Kifakadni vidéki helyen , 's illy nagy körben nem lehete , hát csak nyélé Krisztinka is a' keserű poharat , mellyet minden pillanat készen tarta számára. — Egy rövid sétálást ajánlának most a' kertbe , míg a' szoba kendbe hozatnék ; 's megszlék a' társaság kisebb körök-

re, kit hova leginkább vonza lelke. Adél a' hosszú négy év után, mint tél' múltával a természet, új életre ébredve, diadal-ünnepét tartá az életörömmek, 's még nem tanult-ki egészen bállót szőni a' férfiszívek körüi. Dénes és Emma szelíd szerelmök csendes andalodtában nem is tudták, hogy kívülöttek más is van, egy új világban , 's csak ketten édelegtek a jelen' virágain. Mert varázs-erővel hat lelünkre az érzelmi rokonság , kiemelve földi bajok közül szelíd nefelejtsekkkel viruló mennyei tájakra. Minden érdemet akart magának szerezni más előtt, 's megkötni az édes ösmeretség' fonalát, mellyet majd a' beállandó boldog emlékü este' vigalmai lesznek folytatandók — — csak Dénes nem , és Emma, 's ez utóbbinak most kezde már komolyodni románja, eszébe jutva nénje , az örökség, 's a' föltételek. Szerencsétlen eszmélet! mi is hozhata most illyest eszébe? oh hogy halandónak a' boldogságot is bajjoktól kell mérnie !

Azokban mindent helyre hozott a beállott este , 's ki hitte volna? Krisztinkának minden boszúja mellett is hamarabb telt ideje mint otthoni szűk magányában. Muzsika kezdődék és táncz, ez a' két sarkantyúja az ifjú életkedvnek, mellyek mellett testté válik a' lé-

lek, 's lélekké magosul a' test, mellyek olly édesen felejtetnek földi bajt a' vigadóval , 's közelebb vonzák a' távol lelkeket, egy nyájas vigalmu egészset alkotva részes társaságból! — Emma is felejté ismét a' föltételeket , 's Adél, hogy kedv-csapongásait még meg is böjtölheti otthon. Minden egy szívvel és lélekkel azon volt, hogy jól mulassa magát, mintha csak ez egy estén, 's csak itt osztanák a' földi jót. Albin jára csak körül részvét nélkül , Ön ügyével foglalatoskodva, mint cseles róka esti szürkületkor a falu körül , hogy — vakmerő gondolat ! — hogy Krisztinkát férfiakkal vehesse körüi ! Egy Whist-partiet rendele e célból a' mellékszobában , mellyet nénje, a' házi asszony, egy más dáma , 's ő tevének , 's Krisztinka hajlék az ajánlatot elfogadni , annyival örömelebb , hogy így csupa asszony közt leend , bár a' tánczterembe is szeretett volna kilátni; hogy Adélt 's Emmát szemmel tarthatná , ezen okot adá legalább ő, melly hihető is; nem volt-e azonban még is valami más érdeke is egybefüggésben a' dologgal ? — nem igen merném határozgatni! — 'S így csak folyt csendeskén a' Whist egy darabig ; de most a' házi asszonyt tiszteletből — inkább Albin' terve szerint — tánczra kérék, 's helyét ajánlatára Lugossy úr fogá-el, kiről

alább még szó leend. Krisztinka nem látá még át a' cselt, mellyel a' csintalan Albin őt körüi szövé , 's bár kevésbé több tartózkodással de csak folyt a' játék. Most a' másik dámát szólíták-fel, hogy cselédje akarna beszélni vele, 's helyette az eddig háta megett méházó komoly doctor Görcsi üle - le. Most már megszeppent Krisztinka is , 's ott hagyná a' játékot, de félt hogy rá fognák, nem a' táncz' hiúsága csalá-e el az asztaltól; hát csak maradt, de szörnyen vesztett, nem ügyelhetve többé a' játéokra, mi új zavarba hozá, nevelve kedvetlenségét. És most még Albin is főikéi , kinek mint helyettes házi - asszonynak konyhára kelle nézni, egy katonatisztet hagyva helyén, 's Krisztinka, három idegen férfi közt nem képes többé a' játék folytatására ; halaványul , tüzesül, szívdobogást kap , szédül, végre boszúsan felugrik, hogy ő nem játszhatik többé , mert egyszerre gyomor - görcsöt kapott. Lugossy akará ápolni a gyengélkedőt, de az őszinte jó akarat erőszakosan hatva a' gyengéd lélekre , szegény Krisztinka ájulva dőlt deli leventéje' karjaiba, ki iszonyú torokkal doctort kiálta ijedtében , pedig mellette állt.

Görcsi, egyike azon orvosinknak, kik a doctori kalap' föltételével lemondanak az élet-

kedvről, hogy erőszakosan komolyabb szerepben jelenve-meg a' világ színén, bámulást gerjesszenek magok körül , mint valami más plánetái lények, szenvedélyes apostola volt Hahnemannnak, 's szerété ha milliomodnyi kis porocskájával csodatevőnek hirdetteték a' varázslatokban hívőktől. Egyébiránt szelíd emberbarát , ki más úton tán még hasznosabb polgár lehet. Itt is ápolása alá vévé tüstént sínlődő betegünket , 's ránczba gyűlt homlokkal elővéve porocskáját, melly zsebében mindig készen volt, mély figyelemmel nyeleté azt el Krisztinkával, mintha egész gyomorig akarná kísérni babonás gyógyszerét, 's most füsttől cs illattól tiszta szobában, nyugalmas ágyat kért betegének, ígérve, hogy két óra múlva ismét Wbistliez ülhet. Albin, az éles szemű , ez úttal mélyebben tekintte a' nyavalya' fészkébe tudós Eskulapunknál, 's nem gyomor-görcsnek találá a' bajt, azért nem sokat aggódva nénje' sorsán , bizton a' doctorra , 's Lugossyra bízá azt. Adél érzékenyebben véve barátnéja' roszüllését, tüstént ápolóihoz szövetkezék. Emma is kifutott, megrezzenve a' hírre, de Albin megnyugtató , s kis leánynak nem is beteg körüi a' helye , evvel igazítá - vissza a' társaságba.

Krisztinka nem tudá , hogy a' porocskának

olly tüstént kelljen nyavalyájára hatnia; azért még mindcsak egyformán szenvedett , félve, hogy ha hamarabb jobban lesz, nem hiszik-el baját; de Emma jutva eszébe, kikivánkozott a' vendégek közé, hogy majd ott a' nyugágyra dőlve jobban lesz, de „az istenért, ez nem lehet!” szól közbe Görcsi, ott már ételt hordanak, 's a' sáfrány, foghagyma, fahéj , szegfű 's egyebek, gyógyszere' munkálatit csupa illatjokkal megsemmisítenék. Krisztinkának az étel' említésére is étvágyat kap a' görcestől ment gyomra, 's csak egy kis meleg levest kért, mellytől már sokszor jobban lett, mondá. „Isten mentsen ! — mond ijedelmes képpel a' doctor — levest, mellyben zöldség , só , sáfrány, minden van , ez tiszta méreg lenne 's rendelést teve egy kis homeopathiai szabályok szerint készítendő levesről. Krisztinka megízélé ezt, 's mert éhes volt, két három kalánnal erővel is csak lenyelt, de többet lehetetlen volt az ízetlen lévből : sőt e' kevés is annyira felháborító egész valóját, hogy kábulna, sáppadna, homlokán hideg izzadság ütne-ki; mi most már aggodalmakba hozá a' bizakodó orvost is, 's abba hozá kivált Adélt és Emmát, kik csakugyan e' veszély mutatá-megmilyen gyengéd érzelmekkel valónak, minden elunt klastromi tartás mellett is , Krisztinkához

csatolva. Emma, a' jó lelkű, rozmarin-eczetet em-

letege , mit még boldogult anyjától hallott; de dörögve mordult - rá az orvos , az ajánlott szernek nevétől is féltve betegét, 's a' kis jó szándékú könnyes szemekkel hagyá-el a' szobát. Krisztinka mérges volt, hogy nem Sára főzé a levest, ki igazabban megszoká savát borsát adni az ételnek, amúgy magyar szellemben; 's 's bántá az ágyához csőd ülés is; azért álmoságot színle , hogy nyugton hagynák, mit azonnal meg is nyert. De Görcsinek mind ez nem tetszék; illy szembetünőleg nevedő gyengeség zavarba hozá tudományát, hogy félne még egy második porocskát beadni , 's betege' éjjeli sorát illő felvigyázat alatt a' nyugalomra 's természetre bizá, mellynek mentő karjai közé, hasznára a' szenvedőnek , most csak a' szükség kény szeri té.

Azt gondolná az ember, hogy hű szorgalmú doctorunk'hetege' ágya mellett , csak a' nyavalya' folytát vizsgáló, 's csak óriási munkálatit a' parányi porocskának tartá figyelemmel. Ah nem ! homeopathánk Adélra , a' lelkes beteggyámra alopaticus szemeket vetett , 's nem milliomodnyi részét, de egészen kíváná a leányt egykor még magáénak nevezhetni. Mert az való is, hogy közös tárgyon legkönnyebben

rokonidnak érzeteink, 's Adél olly gondos beteg-ápoló , bajban olly segítni óhajtó , szelíd lelkes leány, szóval olly igazán doctorne'nak való í Ezeket gondolá Görcsi nyugtalan ágyába dőlve, minekutána a' bús eset után nem sokára eloszlék a' társaság. Nem alhatott, mert betege szívéen feküdt, 's épen most nincs fogantja , máskor olly bizonyok hatású gyógyszerének , most, midőn érdemet tehetne, 's olyan-nak láttára, kihez szíve ügyében még folyamo-dandó. „Borlevest rendelek holnap, naráncs-és fahéjjal! “ — így küzde magában Hipokrates és

fiahneman közt hajlongva , 's elpártolva az utolsótól — ah ! mert a' szerelem sem homeo-pathiai adagban lépé - meg szívét!

A' rendelt borleves reggel csakugyan kívánt hatású leve , csakhogy Krisztinka szeret-vén mindennek megadni módját — illőnek tartá' még az nap ágyban maradni, ha már olly lár-mát ütöttek tegnap úgy is a' dologból ; külön-ben elég erős, 's már nyájas is vala, 's ki hitte volna? orvosunk diadalt kiálta magá-ban az alopáthiának! Adél szüntelen a' beteg' ágyát őrzé, különös kedvét lelve a' fi-nom orvos' deli módjában , 's az nem mulasztá-el, — betege most már veszélyen kívül lévén — új gyógy - módját Adélon is megpróbálni, 's tel-

jes adagokban tévé neki a' szépet, nem gránon, hanem uncián, 's fontonként méré neki a' hódolást, 's megint kívánt sükerrel. Adélnak tetszék az orvos , tetszék hivatala is, és tetszék leginkább az , hogy négy évi remetesége után világba jöhet ismét, kegyelem - kenyér nélkül , biztosítva jövője, egy deli , egy hű férj mellett. 'S e' nézetekből hamar Latároza lelkében, ők egymásnak bizottjai lettek, 's Adél' vidorult lelke igen szerencsésen vegyüle Görcsinek komoly orvosi dagályával; ki ne kívánna , ki ne reménylene hát köztök egy hosszú boldog házasságot ?

De nem csak doctorunkat nyugtalanítá a' mulatság utáni éjjel egy másik szegény férfi atyánkfia is tarka képzelmekek közt hagyá oda a' társaságot, tett, és lemondás közt habozva , 's alig gondolhatná az ember , hogy ez — Lugossy volt, kiről főlebb már szót tevénk , 's k i h i t t e v o l n a ? Krisztinka gyújtá-fel a' keblében mindeddig hamu közé fojtott tüzet. Ő egy birtokos régi nemes háznak a' negyvent már át-lépett utolsó ivadéka , agglegényi magányában a' mindennapiság' szűk korláti közé szorulva , úgy szólva csak gazdaságának 's cselédeinek éle, 's legfőlebb is gyűlésre ment-be néha városra csak azért, hogy nemesi szabadságának usu-

sából mintegy ki ne jőne. 'S ha itt rokon megyéktől valami közlemény olvastaték-fől , melly „nagyságtoknak , kegyelmeteknek , testvéri , baráti —“ aláírással vegződéek : teljes elégedéssel vonúla vissza ismét egy időre szigorú lakába; mert — „híven Őrzi még a magyar —úgymond — nemzetiségét” — Lelke jámbor volt, mert szüleinek jámbor házánál csak ilyen lehet. Káromló 's más illetlen szó leggerjedtebb hevében sem jőve szájára, nem is minden dolog indíthatá egy könnyen haragra ; legfőlebb — ha ősi nevét levele czímén tudatlan toll, az ármálist meghazudtolva, egyes s-el és y nélkül írta, vagy a' Jelenkorban holmi morgadalmasabb új szavak, szokatlan füleit, 's a kis betűkkel írt: gróf, báró , közönség, ország, vármegye T. N, nélkül 'sat. mellyeket pedig egykori mestere vele nagy betűkkel tanúttata írni, nagyító üveggel fegyverkezett szemeit sértegették. Ezek mellett egyenes lelkű magyar, munkás gazda, 's jó szívű ember-barát, melly szép tulajdonok eme csekélyebb gyöngeségeket könnyen elnézetheték- — Háztája , hasonképe Krisztinkáénak , annyiban még is különbözve , hogy Sára helyett itt az öreg kocsis volt a titkos tanácsos, 's a' mennyiben a' terjedtebb gazdaság nagyobb lármával jára. Mindeddig bizo-

nyos félénkség tartá-vissza a nőnemtől, meg' hogy jó gazdasszony anyja nem rég hala ki a' házból 's így egy gondos házi asszony' hiányát nem érezhető. Ez idő óta csakugyan kezdő már érezni ez új szükségét, de biztatója nem volt, 's igen hozzá vala szokva, kivált nagyobb fontosságú dolgot magától nem kezdeni. Márton is, az öreg kocsis, kit tatárvérű párja még ifjonta elhagyott, hogysem ösztönözné, inkább lebeszélte a jó szándékról. 'S így alig vévé Lugosynk észre, midőn az agglegények' tisztos sorába kerüle, 's egyszer borotválás közben ijedten ugrék-fől székéről, fehérteni sejtve egykét hajszálat fején, búsan emlékeztetve ez új fölfedezés — mint jámbor szerzetest a' halál-fő — a' közelgő végre. 'S most jöve éppen Krisztinka' ösmeretségébe, 's ki ne látná egymásnak teremteve a' jó párt! Csakhogy nehezen fog ez menni Krisztinka' részéről — fogják mondani olvasóim

—
Majd meglássuk! —

Lugossy a' betegség' éjjelén, keblében vívc a' nyavalya' 's szerelem' aggodalmait, eltökélő álmatlanságában, jeget törni szive' ügyében, 's ki lehetne kívántabb pár számára Krisztinkánál?

Az már nem gyermek, kinek hamarabb szemébe

tűnhetnék az őszülő haj, kegyes, istenfélő személy, van is neki mint hallja 's a' nemzetség

elég régi. Ezek valának a nyomos szószólók Krisztinka mellett, mellyeket tüstént kedvező határozás is követte. Másnap reggel elküldé Lugossy Mártont, megtudni Krisztinka hogylétét, 's e' követség meglepőn hata betegünkre; hogy hol nem is gondolná, ott érdekel résztvevő kebelt sorsa, kivált egy férfitől igen elég ennyi udvariság! Albin az első kis szikrát sejtve, gondosan iparkodék azt lángra élesztetni. Lugossyt, mint a' megye' legtisztescbb férfiút festé, ki utálná a' világ' hiúságát, szilárd lelkű, jóltévő, nagy gazda, gyermektelen — 's hogy öneki tegnap ejtett is egykét szót, de nénjének nem meri megmondani ; evvel csalfa mosolygások közt

ott hagyá a' szobát. Nincs lélekostrómlóbb valami , a' fölébresztett 's ki nem elégített kíváncsiságnál. Bűbájos erővel hat ez a' lélekre, kikeresi annak kivanatit, kínoz, mulat, találgat; de ég a' vágy bennünk, azt bizonyos szájból hallani , 's illy indulat-zavarban zárt szívekhez is legkönnyebben térhet a' szerelem. Albin hát igen jól készíté az utat, mellyre Lugossy fel-lépendő vala, 's kedveze a' körülmény is, kevés vártatva ő személyesen jöven Krisztinka' tiszteletére. Krisztinkét újra meglepé, 's pedig hatalmasabban , mint az előbbi követség , e' látogatás. Most kinyílik a' titok, reményié; 's

hol van asszonyi kebel, melly illyféle nyilatkozásokat egykedvűn várhatna? Nemi zavarba jött Lugossy bele'ptekor 's viszont. Adél álmélkodék hogy férfi léphete 's kivált illy beteges körülmények közt, a szobába ; 's ez csakugyan nehezen is történheték vala, ha Krisztinkával Albin' rejtélyes szavai titkot nem sejtetnek. Oh ezért sokat elfelejt az ember! Lugossytól is nagy volt a lépés 's merész a' tökélet, de őt meg a' múlt éjjel fellovalta a' hadnagy — Krisztinka' ájuldozásinak 's betegségének egészen

más színt adva. 'S így dobogó szívvel ugyan, de erős elszántsággal kezdődék a' beszéd köztök, kiket legközelebb illete a' dolog. Lugossy elszámlálá gazdaságát, 's milly nehezen megy, ha nincs hú segéd , ki gondot 's örömet osztana. Krisztinka magányát festé, mellyben olly részvétlen egyformaságban tűnnek napjai. „Nagysád maga az oka — mond Lugossy hevölve — ki keresné a' rózsát, melly szivatag pusztákon, rideg homályba rejtőzik, 's ki bámulná az ártatlan liliomot, ha kerten kívül árkok szélein sorvad ?“ Rózsa — liliom — ah! még is csak gyenge mű ez az emberszív! Lugossy megszerzé neme érdemét e két szóval, egy olly kebelben , melly mint már tudjuk , minden férfit egyegy hét fejű sárkány kigyónak tarta. „Az igaz ,

hogy házi körülményim elég sanyarúak valának, folytatá Krisztinka , mellyek szívemből mind-
eddig kizárák az élet' örömeit , 's bús magá-
nyomban csak bánatomnak éltem eddig." —
„Eddig! s ezután ?" vág közbe mindig hevül-
tebb Lugossynk. „Hiszen kísértet nélkül nem
valék — így kerülé-ki Krisztinka a kérdést,
hogy Lugossy kérdésből ki ne fogyjon — akadtak
szerencséim ; de soha sem merék a síkos pályá-
ra lépni, csalfa a világ, igaz örömet ritkán lel
a' szív hiúságaiban." — „Úgy van , igazolá Lu-
gossy , de még is, ha két egyetértő szív kelne-
föl egymás' boldogítására ? —" „Ah , ha ilyen
volna !" sohajtá Krisztinka. „Van, mond Lugossy
határozottan, van! 's én meg vagyok győződve,
hogy épen nagyságod' nemes keble rejti e kin-
cset ; de a' rejtettet ki tudná eléggé méltányla-
ni ?" „De ha nincs ki vele érzene ?" mond
Krisztinka lelkesülve , 's ki hitte volna,
hogy ő még érez is? „Van, felel Lugossy, van
ez is én a' magaméról felelek — —" 's itt egy
hosszu , de igen hosszú csókot nyom Krisztinka'
kezére. „Még mi boldogok lehetnénk — kezdé
csillapulva , mintegy vontató fontolással — mért
burkolódunk-be az élet-kedvek elől, mellyek
ápoló kebleken olly gazdagon virólnak !" Krisz-
tinka el vala lágyulva illy gyengéd bánást, illy

részvevő kebelt magányában csakugyan nemvár-hata. Látá milly szigorún hata eddig elvonultsá-ga lelkére, 's milly szép a világ jól használva, viszonyos barátságban ! 'S lám , illy idves elmél-kedések közt — ki hitte volna? — Krisz-tinkdnk Lugossynak kedvező választ ada bizo-nyossá téve őt hajlandósága felől. Lugossy' vil-logó szemeiből Albin győzödelmet olvasa, 's e' győzödelem várt véggel koronázá az ő, 's Emma' pályájakat is. —

Másnap veve búcsút Krisztinka , Albin 's Dénes' kíséretében , gyógyultan , a' szíves ven-déglő háztól, 's e kíséretre maga hívá-meg Al-bint. Erre csakugyan szüksége is vala, mert kemény harczok. támadónak keblében, mellye-ket elintézni Albinnak kelle. Lugossynak jó választ ada, 's Ínye szerint is lett volna az egész dolog, de — Adél, de — Emma, kiket holtiglani párta-fogadás alatt veve szárnyai alá, 's az utóbbi még örökölési reményekkel is ke-csegteté , ezek nagy akadályok valának ; 's bár férjet tudna most hamarjában számokra szerez-ni , ezen töprenkedék, hogy kölcsönös kötele-zésükről mind hárman szép módjával lemond-hatnának. Albint külön hívá e' végre, mert megkedvelé, 's közíé vele titkát. Bámulást 's meglépést színié Albin nénje' nyilatkozására ; de

lelkének viruló öröme is átcsilloga szemén , így minden kívánságát teljesülve látván. „Ha parancsolja, kedves néném, tüstént kiszabadítom a’ ke-

lepczéből —” mond tüzesen csókolva Krisztinkát Albin, ’s kifuta hogy Dénest és Emmát nénjök elébe állítsa. Krisztinka mint kószobor állta egy pillantatig , kétség és remény , megjátás , ’s ön ’s a’ többi’ boldogítása’ érzelmeinek tarka vegyülete közt habozva. De híven megfejté Albin a’ mesét, hogy Dénes testvérje, ki két év óta ég már Emmáért, ’s most az ifjú pár csak jó nénjök, mint gyámányjok’ jóváhagyására vár, apjokat titkon már ezelőtt részökre megnyervén. Krisztinka áldást monda a’ szeretőkre , mert a’ reménytelen eset által kellemtelenné lett helyzetből szabadulhata, ’s lecsillapíthatá keblében már már éledező dorgálását is lelkének; hogy ön testvére gyermekeit ennyire távol tarthatja rokon szívetől. „Enyéim lesztek mindnyájan — szóla lelkesülve — ’sén a’ tiétek, javaimban, mint egy vér’ tagjai, mindnyájan osztozandók ! „A’ kis Emma sírva fakadt, indulatosan kúcsolva-át nénjét , mert gyenge szíve ennyi öröm , ennyi kedves változás elviselésére képes még nem vala. Meleg könnyüiben folya forró hálája nénjének öt eddig híven apo-

egy varázs hatású angyal-tekintetben mutatkozik derülő arcán a lelkes leánynak. Adél csak végére jött a mennyei jelenésnek, 's a nem várt fordulaton neki bátorulva, barátnéja' keblén vallá-meg ő is új frigyét , mellyet az orvossal köte.

'S illy szerencsésen oldódva-fel a' csomó , Krisztinka egy napon köz-kiházásítást ígére kegyeltjeinek, 's tüstént tudósítások indultak az illető helyekre. Albin férje — mert csakugyan férjnél volt — egy jeles tekintetű tisztje a' menyének, még az nap megérkezék, 'smint násznagy , elkezdé a' házassági munkálódásokat. Ez idő óta tártabb leve kapuja az előbb olly sír esendő kis hajléknak, Krisztinka férfi cselédek fogada, s ismételt kirándulási a' környékbe Sárát bámulatra indítók ki, eljövén a' közlakoraa' nagy napja, 's a' csillogó vendégek' megjelenésével értesítetvén a' dologról , öszve-tett kezekkel, fejcsóválva imígy sopánkodott:
„Ej,

ej, no! már ki kité volna ezt ?“

AZ EMLÉNYHEZ,

Kisded emlény , kék virág ,
Fölneveltelek,
Hogy szerelmi
gyászjelül
Néki küldj elek.
Keble' bokrétáihoz
Tüz a' szép hölgy majd

És ha hervadozni lát,
Búsan felsohajt

„Értelek , te szép virág

Sir lakóihoz ,
A' ki téged küld
nekem,
Búban hervadoz.
Ah hogy éltem 's élete
Gyász és szenvedés !
Ah hogy birni nekem
Tilt a' végezés!”

SZEP ILONKA.

I.

A vadász ül hosszú méla lesben,
Vár felajzott nyílra gyors vadat,
'S mind fölebb és mindig fényesebben
A' serény nap dél felé mutat.
Hasztalan vár,- Vértes belsejében
Nyugszik a vad hős forrás tövében.

A vadász még lesben ül sokáig
Alkonyaitól vár szerencsejelt,
Vár feszülten a' nap áldoztáig
'S ím a' várt szerencse megjelent:
Ah de nem vad , könnyű kis pillangó
S szép sugár lány röpteként csapongó.

„Tarka lepke , szép arany pillangó!
Lepj meg engem , szállj rám kis madár
Vagy vezess el , merre vagy szállandó ,
A hol a' nap nyúgodóba jár.“
Szól s iramlik s mint az öz futása ,
Könnyű s játszi a lány' illanása.

„Istenemre!“ szóla felszökelve
A vadász, „ez már királyi vad!“
És legottan , minden mást feledve,
Hévvél a lány' nyomdokán halad.
Ő a lányért, lány a pillangóért
Verseneznek tündér kedvtelésért.

„Mégvagy!“ így szól a leány örömmel,
Elfogván a' szállongó lepét;
„Mégvagy !“ így szól a vadász,
gyönyörrel
A leányra nyújtva jobb kezét;
'S rezzent kézből kis pillangó elszáll.
A' leány rab szép szem' sugaránál.

2.

Au- e még az ősz Peterdi' háza?
Él-e még a' régi harcz' fia?
Áll a' ház még , bár fogy gazdasága
S telt pohárnál ül az ősz maga.
A sugár lány körben, és a' vendég
Lángszemében csábító varázs ég.

'S Hunyadiért, a' kidőlt dicsőért,
A' kupák már felvillantanak.
Ősz vezére' 's a' hon' nagy nevéért
A' vén bajnok' könnyei hulltanak.
Most könnyei csak , vére hajdanában
Bőven omlott Nándor' ostromában.

„Hányt vezérem' ifjú szép sugára ,
Szól az ősz most, éljen a' király !”
A' vadásznak vér tolul arczára
'S még kupája illetlen áll.
„Illetlen mért hagyod kupádat?
Fogd fel, gyermek, és kövesd apádat.”

„Mert apád én kétszer is lehetnék ,
És ha ittam az nincs czenkekért ;
Talpig ember , a' kit én említék,
Nem gyaláz meg ő olly hősi vért!”
'S illetődve 's méltóság szemében
Kél az ifjú, tölt pohár kezében.

„Éljen hát a' hős vezér' magzatja ,
Addig éljen, míg a' honnak él !

'S mind zajosban mindig hevesebben
Víg beszéd közt a' gyors óra ment.
A' leányka híven és hivebben
Bámulá a' lelkes idegent:
Vajh ki ő, és merre van hazája?
Gondold, de nem mondotta szája.

„Téged is , te erdők' szép virága,
Üdvözölve tisztel e pohár!
Hozzon isten egykor fel Budába
Ősz apáddal , á vadász elvár;
Fenn lakozva a' magas Budában
Leltek engem Mátyás' udvarában.' ”

Szól 's búcsúzik a' vadász , rivalva
Inti Őt a' kúrthang, menni kell.
Semmi szóra, semmi biztatásra
Nem maradhat vendéglőivel.
„Emlékezzél vissza térni hozzánk,
Jó vadász, ha meg nem látogatnánk.”

Mond serényen szép Ilonka, állván
A' kis csarnok' végső lépcsøjén,
'S homlokát az ifjú megcsókolván
Útnak indul a' hold' éjjelén ,
'S csendes a ház, ah de nincs nyugalma.
Fölveré azt szerelem' hatalma.

3.

föl Peterdi 's bájos unokája
Látogatni mentenek Budát;
Minden lépten nő az agg csodája,
Mert sok újat meglepetve lát.
A' leányka titkon édes óra
Jövetén vár szép találkozóra.

'S van tolongás 's új öröm Budában,
Győzelemből várják a' királyt,
Ki a' holdat vívó haragában
Vérboszút a' rossz szomszédon állt.
Vágyva néz sok hú szem ellenébe ;
Nem vidúl még szép Ilonka' képe.

„Hol van ő, a nyájas ösmeretlen ?
Milly szerencse fordult életén?
Honn-e vagy tán messze költözötte
Jár az őzek' hűvös rejtekén?
Kérdi titkon aggó gondolattal
'S arcza majd ég, majd színében elhal.

'S felrobognak hadvész ülte képpel
Újlaki 's a megbékölt Garák,
'S a' király jó, fõlség' érzetével,
Környékezvén öt a' hõs apák.
Ősz Peterdi ösmer vendégére ,
A' király az : „Áldás életére!“

,-,Fény nevére , áldás életére !
Fenn kiáltja minden hû ajak;
Százszorozva vissza zeng nevére
A' hegy és völgy és a' zárt falak.
Haloványan hófehér szobornál
Szép Ilonka némán és merõn áll.

„A' vadászhoz Mátyás' udvarában
Szép leánykám elmenjünk-e hát?
Jobb nekünk a' Vértes' vadonában ,
Kis tanyánk ott nyugodalmat ad.“
Szol az őszt jól sejtõ fájdalommal
'S a' bús pár meggy gondsujtotta nyommal

És ha láttál szépen nõtt virágot
Elhajolni belsõ baj miatt ,
Úgy hajolt el, félvén a' világot,
Szép Ilonka titkos bú alatt.
Társasága lángzó érzemények ,
Kínos emlék, és kihalt remények.

A' rövid, de gyötrő élet elfolyt;
Szép Ilonka hervadt sír felé,
Hervadása líliomhullás volt,
Ártatlanság' képe , 's bánaté.

—

A' király jön 's áll a' puszta házban ,
Ók nyugosznak örökös hazában.

VÖRÖSMARTH.

AZ ELHAGYOTT

Csalfa volt hű esküvésed,
Változékony lengé kép !
Csalfa , melly szemedben
égett
A szerelmi láng.
Elhagyál, oh hittelen ,
S el minden veled —
Mint kirablott paszta ház
Mellynek kincse, bútora
Össze tépve szerte hányva
S benn s körüüé és felette
Minden élet ölvé van
Csak magányos éji szél
Jár zokogva csarnokán ,
Oly magányos , oly
kirablott
Néma paszta e kebel.
Benne minden érzemények
Istenálraak , lángszerelmek

BAJZA

EGY NAP SZLIACSON.

A szép özvegy megérkezett. A' egész fürdő
suttogni, mozgani kezdett. Nevét csak tegnap ,
kevésrel megérkezte előtt, tudhattam - meg. Az
aubade- ot csekély magam intézte-el, 's az
kétségkívül fényesebb is , szerencsésebb is lehe-
tett volna ; de cigányainkra nézve: ki tanúitat-
ja-meg ezekkel egy éj alatt Mozart' vagy Schu-
bert műveit ? gróf Almavivát pedig, a nem
épen rekedt hanggal , nem épen tört gitarral ,
a' mi illeti : szabad - e ennél többet kívánni Szli-
ácsnak ? — Csak az egy Imrey nem volt jelen;
csak ő nem tudott a' szép, a váratlan vendég-
ről semmit is Mint fogta ő magát viselni ? mit
fogott ő az asszonyi társaságról, mit különösen
a' mi rejtélyes, fiatal özvegyünkről mondani ?
— Ezt az embert én meg nem foghatom. Fiatal
és független: borúit; fiatal és ép: borúit; fia-
tal és nőtelen : borúit 's makacsszomorú és em-
berkerülő és bizarr. Mit akar például azzal
mondani , hogy a pisztolytól gyermeki lég rét-

teg, ő a merész , 's gyakorlott céllövész ? 's mit azzal, hogy a' dohányzást nem szenvedheti , noha azelőtt két évvel, mint egykor kedvetlenül vallá , dohányzott ? hogy ugyanezért semmi köz helyén a' fürdőnek meg nem jelen, 's midőn magányos csapongásiban rá tolom magam' , vagy a' szomszéd bércekre, a kies Hajnik felé erőltetem ; legelső zavart kérelme is az : de kérem az urat, ne dohányozzék ? Miért szökik, fut; ha talán irányunkban, bár távol, leány - 's asszonybokor közeleg ? miért sóhajt, remegj ha neki a' boldog, fiatal házas párt mutatom, emlegetem ? miért vonul - el messze lakására , valahányszor a' fürdőt új vendég, táncz, kocsizat, vendéglet, vagy más köz öröm harsogtatja ? szóval : honnan ez a ború, ez a természet- elleni, élet- és embergyűlölő különcködés ? Ha ez az ember dőre: ha ez egy elvadult, a' zavart és ezéltalan olvasmányba bele fáradt elme : honnan a' velős, éltető tanulmány , a nyomos és tiszta okoskodás szelíd óráiban ? honnan e' felvilágosult, mély, egyedül idvezítő elvek a politicában 's a' vallás felől ? egyébiránt is Imrey' viselete, jobb szülei házat és kényelmesb ifjúságot árúl-el, hogysen tanulmányainál tapasztalt vezérben szűkölködött volna. Ha pedig Imrey rós: ha ezt az arcot,

ezt a' lelket valami fekete tett nyomja, honnan a gyermekded, olvadékony SZÍV ? mikép szeretheti ő a' kisedet, a szegényt, a jámbor földművest? miért keresi ezek' 's a' természet' és holtak' társalkodását, míg csak a' világét, csak a művelt, mesterkélte embereket kerüli ? 's lehet - e annak szíve rossz , ki mint ő a' dalt és muzsikát kedveli, sőt ez utóbbit, mint egykor, fuvoláján meglepőm , lelkesedéssel tudja gyakorolni ? Nem, nem rossz, nem dőre; Imrey szerencsétlen ; — 's lett vagy ne lett legyen annak okozatában neki is , hég vagy puhaság által , némi bűnrésze , mindig igen méltó , hogy nemes és műveit hajlmai, a' munkás életnek 's társalkodásnak, mellyekért teremtve látszanak, vissza adassanak. Az orvos azt mondja, hogy Imrey beteg, szívbeteg, 's erős léptekkel közelít a' melancholiához annál inkább 's hamarabb kell tehát igyekezni , hogy ez a' lélek a b' ú' és merengés' körmeiből kimenekedjék ...

Ezen, általam már többször meghányt 's forgatott gondolatok futának ma ismét elmémen keresztül , midőn az aubade után köntösbe vettem magamat, 's tudván , hogy a' szép vendég legalább is délig nem leendő látható , reggeli sétámról gondolkodám. Eltökéltem akarat volt bennem Imreyn segíteni, 's a' jelen alkalom er-

re kedvező terveket, kilátásokat látszott nyújtani. Ugyan is abból, mit az özvegy' életfolyamáról, egyetlen forrásunkból, a' tisztartótól, ki lakát megrendelő, kéz alatt érthettem, igen könnyű vala egy kis románt öszve szerkesztetni. Az özvegy is szerencsétlen volt; áldozatja egy különcz, zsarló férj' sanyargatásinak, kinek féltékeny dühe, ijesztő vázkülseje mellett, annyira elremíté a' szelíd, ártatlan nőt, hogy ez az együttlét' utolsó fél évében szántszándékkal 's tökéletesen elnémult 's keble'sajgásait férje'hálála után is a' felvidéknek egy rideg, elvonult falvában rejté-el, honnan csak egyetlen, kisedded lánykájának neveltetése 's az orvos' sürgető kérélmé ragadbatá-ki egy pár napra Beszterczére 's onnan egyikét hétre talán ide Szliácsra. Csak Imreyt birhatám nyilatkozásra, szóra! Milly könnyű vala aztán vonzalmat, részvétet gerjeszteni benne a'szenvedő iránt 's csak egyszer magán kivfil figyeljen valamire, csak ő egyszer fájdalma' öléből legyen kiragadva: akkor a' gyógyulás nála nem lehet kétséges. De őt szóra, nyilatkozásra birni! belőle a' titkot kilopni, kicsalni, kifacsarni! —

E' pillanatban 's mármár indulóban, hogy őt felkeressem, különös vágyat érzék a' pipára, mellyet néhány nap óta félre tettem, vagy is

inkább feledtem elő venni. Azon kölcsönzetben lelvén most magamat, hogy vagy Imreyvel ne szóljak, vagy ne dohányozzam: sürgető levőn n ind a' kettő , csakhamar oda esett - ki a' kérdés: valljon nem lehetne-e Imreyvel dohányozva szólanom ? 's ez egyszer így fekvőn , igen könnyű volt mentséget, sőt okokat találnom, hogy a' dolog így és ne másként történjék. Valóban Imrey egypár nap óta derül tebb , beszédesebb volt mint eddig; tegnapelőtt egész órát töltött velem a' halászat körüi 's egész sereget öszve beszélett a' név - és dologbeli javítások ? ról, melyeket Földynk' mankóján a' halak' leiratában is végre valahára tennünk kellene ; tegnap cselédemet kérdé , hol és mint vagyok, 's ha nem szándékom-e, ma falura menni, 'stöbb effélék. Mind ezek oda mutattak, hogy Imrey társaságot óhajt, következőleg ahhoz simulni is kész, vagy elég erős; 's nem első lépés-e ebben a' dohánytűrés? nem okosság, nem kötelesség - e magunkat erre készítenünk ? 's nem vagyunk - e mi , noha neveinket nem egymástól tudtuk - meg , 's egymást nem azon szólítjuk, barátok? fogja-e őt a' kínálás, meglepetés illy csekély dologban tőlem sérteni ? De hogy'! légerszabb esetben is neheztelni, egy perczet, egy órát, egy napot talán haragudni fog. Haragud-

jék. Az orvos különben is azt mondja, neki üdvös a' rázkódtatás, a' kitörő, ellenséges indulatok neki jobbak , mint a merítők , puhítok, olvasztókj ki tudja, mi lesz ezen egy szokatlan tettnek , ezen első önmagán vett diadálnak következése ő rá nézve , mire fogja őt majd ez az egy kis lépés is segíteni ? Minden esetre egyedül én vagyok az , a' ki veszthet , ő nem ; 's megsérthet - e engemet ő , a' beteg ? — Nem, nem neki erőt kell venni magán, 's ő erőt fog venni magán ; — a' ki mer nyer, a' kezdet fél tett. . . . Gyönyörű okoskodás !

Kedvencz helyén ült a' sziklapadon, honnan a' messze elsimuló völgyre , gyönyörű vizével, 's az éjszak-keleten kékellő havasi vidékre olly bájos-ábrándos kilátás esik. Gyakran láttam őt itt arcczal éjszакnak fordulva a' távol' ködébe merengeni ; barna fűrtéi bomladozva lengettek szirtje 's homloka körüi ; nyári, langy permeteg áztatá gyakran arczát és ruháit: de ő folyvást merengett, 's a' keserű pillanatú szemből leszivárgott könnyek valának tanúi , mi mély és bánatos érzeményekkel küzde kebele. Itt ült és olvasott. Legdelibb habpípámat füstölgő bükkanócczal a' felpattant földél alatt bal kezemben, jobbomban saját czigarómat tartva, simultam feléje, 's amazt oda nyújtván , a' legengeszte-

lőbb bangón mondám : Barátom , az én kedvem-ért!....

Hám üté-fel szemeit 's az után nyúlt, a' mit kínálni láttattam ; de alig vette egy pillana-
tot az égő kanóczra, elriasztott hihetlen válto-
zása. Mint ki száraz , mohos gallyat vél letörni,
de egyszerre kígyót érez , melly markában siklik
's fejét kezének intézi: felszökelt, 's egy vo-
nagló karrántással úgy sujtá pipámat a' sziklá-
hoz , hogy az ártatlan eszköz száz darabra pat-
tant 's előbb büszke födele alatt a porban ba-
kázott. Rettegtem barátoméért. Kínosan érzettem,
hogy e' pillanat meghaladta számolatomat , hogy
az kettőnk között s talán rá nézve is elválasztó
leend. De csak hamar feléledtem , látván, hogy
benne az első borzadást düh váltotta - fel. O egy
pillanat alatt borzasztó 's ijesztő lett. Előbb
halavány arczába sötét pir kezdte tolongani,
szeme lángolt, ajka és tagjai remegtek , az előbb
kivonult kar engedni 's helyette a' jobb kéz
feszülni,'s az egész test mintegy emelkedni kez-
dett,

„Az úr engemet megpiszkolt, megsértett!“
kiálta haraggal „, 's ez elégtételt kíván ! „,„

Hála az égnek, gondoláin magamban , ez
jól megy , ezt a' pillanatot használni kell. —
Azt én is kérek, felelék kémlelő pillanattal,

a sérelem itt csak kölcsönös lehet. Kard, vagy pisztoly tetszik? —

Pisztoly ! sohajta elhaló szózáttal, 's tenyerét homlokára fedve hátra hanyatlott. Vele hanyatlottak - el reményeim. — Az úr pisztolyt választ ! — sohajta még egyszer , 's ezen pillanatban haldoklani látszott.

Elrémültem. — Ember, barátom! kiálték, melléje dobva - le magamat, térj magadhoz , ne hagyd - el lelkedet ; én , én vagyok itt. Nyisd meg kebledet, mondd , mi bánt, szólj szív szívhöz , ész észhez, ember emberhez , mint a' melyek' nevében eddig ismertél, ismertelek. Nem kérem titkodat, ha annak megváltása téged elemészt mondd ekkor , hogy menjek , és megyek, és mindennek vége közöttünk de ne hidd, hogy e szó és kéz álnokúl akart gyötreni, hogy az ellenednek keze és szózatja ! ..

Az úr engemet igen betegnek hisz, monda lassúdan eszmélve , ha azt véli, hogy én az urat ellenemnek tartom. Nem , valóban nem. De mi mi ndketten egy vad, ellenem ádáz végzetnek lehetünk játéki, melly miután életörömeimet feldúlta, véget akar vetni napjaimnak, hogy egy más kegyencze amazokat annál nyugodalmasabban bírhasa. Legyen úgy! Bolondság és gyávaság volna ellen állani. Igen is, én elbeszélem

az úrnak életemet; látni fogja akkor a kezét, melly kettőnket tudtunk 's akaratunk nélkül vezetett ; — de ne reményije az úr, hogy engemet más gondolatra bír, hogy én habozni, vagy engedni fogok. Nem , valóban nem. Én az urat megsértettem , az úr becsületcsorba nélkül vissza nem léphet, — 's én pisztolyt választok! Minden , a' mit kérek , csak az, hogy a' találkozás ne most, de ma ,kettő és három között történjék. Én egykor itt leszek. Megelégszik az úr ? ...

Mit vala tennem , mint hogy ide nyújtott jobbját elfogadjam 's mindent ő rá hagyjak? Engedékenységem 's részvétem' meleg nyilatkozási, úgy látszott, valamennyire megnyugtatók. Enyhültén 's az elhatározott lélek' tiszta csendével kele - fel helyéből, 's ajánlott kíséretemet tova szállásáig elfogadá. Menőben említettem neki tegnap éjjeli karigazgatóságomat Farao', fiai közt, — 's mintha mosolygást láttam volna ajka körül elsiklani, de figyelme mélyen el vala foglalva , 's néha tévedő lépése mutatá, hogy testének hosszú, újító álomra vagyon szüksége. E' nézetet, mihelyt megérkeztünk, közlöttem emberével, ki engemet tökéletesen látszott megérteni , 's én azon reménnyel távoztam lakomba , hogy beteg , valóban igen beteg barátom-

mai egy kedves, kínálkozó álom bűt , napot és órát elfeledtet. —

De melly igen meg valék lepetve , midőn dél után mindjárt ő lép szobámba , pisztolyaimat kéri 's a' kijelelt helyre biv. — Megvallom; kedvetlenül esett. Egyetlen reményt az elbeszélés és időnyerés látszott még nyújtani; de mit változtathatott ez elbeszélés a' dolgon? mikép lehetett az Öszveütközést halasztanom? — Kétségtelen volt, hogy nem fogok vívni: de mi színt adjak, mikép szabadúljak ? Azt mondassam magamnak , te gyáva ! én katona ? — Bánni kezdettem , hogy ennyire jött közöttünk a' dolog, hogy heveskedtem 's hogy annak idejében nem vonóítam vissza. De visszavonúlni ? én katona! bánni azt, hogy embertársam' bajában részt vettem , a' jog' és szabadság' határai között beelegyedtem ? — Történjék akarmi : én nem vivök , ez egyszer nem; 's tettem' következményeit elviselem !

Imrey, úgy látszott, nem vette észre szótlán tünekedésemet. Ő az alatt valóban csoda hidegséggel vizsgálta a' pisztolyokat, mellyekre

vád—
kájokban inték inkább, mint mutaték ; húzta 's porozta azokat, port, tekét, lapocsokat készített , végre becsuká a' tokot, hón alá vette , 's megfogá kezemet, hogy menjünk.

De, barátom , ...

Rám ne'zett. Arcza halavány volt. de kemény és elszánt. Érzettem , hogy e' pillanatban minden szó, tanács vagy formáság fölösleg 's csak engem nevetet vala ki. Semmi mondám, és menjünk, és mentünk. Legényem süvege után kapott. Te itthon maradsz, szólék , 's bevárod jöttömet. —

Felérvén a' hegyre, helyet fogánk. Imrey maga mellé vévé a' fegyvereket 's beszélni kezdé történetét. Én a' lombokon 's fellegeken jár—tatám szemeimet, fel-felügyelve 's ismét azon tünekedésre térve vissza , mikép lehetne a' vitát halasztanom.

„Concipista valék Budán ezelőtt hat évvel, így szóla, 's az emberek' legboldogabbika. Vagyon' , tekintet', Ízlés', társalkodás' és barátság' kellemein kívül egy szívet mondhatók enyémnek , mellyet örökre szeretnem és imádnom könnyebb , mint leírnom. Pauline kétségkívül most isbájolój de akkor csillaga és bálványa vala minden körnek , minden szívnek. Ez a' szellemtermet! ez a' lebegő, hullámi mozdulat! ez a' fekete szem ! ez a' szűz és még is lángpillanat! 's ez a' lélek, ez a' szív, ez az akarat! Lei-keink észrevétlenül forrottak egymásba ; benne éltém és ő én bennem , mielőtt tudnók, vagy

ajkaink nyilatkoznának. Egykor, — nyár' közepén valánk, — a' természet' óléből , a' pesti erdőcske' nyáralkonyi vidékeiből , térénk haza, teltebb kebellet mint valaha. Pauline a' clavier-hoz ült és andalgott ; én fendobogó szívvel állék mögötte , 's az angyal' kecséibe egészen elmerültem. Anyai nénje , a' consiliariusné, ki ' korán anyátlan 's intézetben növekedett Paulinét magához vévé , látta 's hihetőleg megszánta epekedésnket, mert egy pillanatra a'szomszéd szobába távozott. A' clavier elnémult, 's Pauline a' tova ablakhoz ment. A' mint őt követtem , 's szemeink újra találkozva , egymáson andalgánk , egyszerre megnyílnak karjaim. Pauline , kiáltok, 's az angyal ölembe dől, és lélek és test egymáshoz szorulnak. Szeretlek , és örökké foglak szeretni! monda , legelőbb eszmélve 's karjait vállaimon , szemeit szemeimen nyugtatva. Enyém , örökre! volt minden válaszom , 's szív szíven dobogott ismét, ajkam vállába tapadva , arczom és homlokom csókjaitól illetve. A' tanácsosné belépett. Anyám, én szeretem Imreyt; monda Pauline. 'S én Pauline' kezéért esedezem ; mondék, a jó asszony' kezeire borúivá. Megindult. Áldjon az ég, kedves gyermekeim ; mond ő, én megegyezem; a' legelső postával írni fogok atyádnak, 's nem kétlem,

javaim fogja választásodat. írjon Imrey is, ha
tetszik. — Írtam, de nem lévén Pauline' atyjá-
nál bemutatva, legjobbnak találtuk levelemet
a' consiliariusné' levelébe rekeszteni, mit ez ön-
kényt ajánla. Most kezdődtek életem' legszebb
órái. A' válasz késett ugyan, de az, úgy hit-
tük, nem lehetett ellenkező. Jegyeseknek neve-
zők egymást, 's mit a' gyermeked szerelem,
mit az élet e' legbájlóbb, legábrándosb szaka
kecsékül nyújthat, azt mind Ízleltük. Végre a'
válasz megérkezett. Pauline' anyja nem tiltja,
hogy leánya velem 's más hasonló nevelésű
ifjú urakkal társalkodjék, 's megengedi, hogy
a' jövő telet Pesten töltsé. Neki most tractatu-
sai vágnak bizonyos jószág iránt, melly fontos
ügyben a' jövő januariusban Pesten kell lennie.
Akkor meglátja, mik lesznek teendőik; 's ad-
dig minden formaságot a' legkeményebben tilt.
Leányomtól sűrűbb levelezést vár, 's azt so-
gorasszonyának további kegyes gondviselésébe
ajánlja. — Kólám 's levelemről ezentúl semmi
szó. Jól van. A' tél elérkezik. Az asszonyegye-
sület bált adat januarius' 20kán: mi hárman ott
vagyunk. Pauline' örömet tánczol. A' legelső
forgót tánczolómmal velem, 's mindjárt az első pi-
henőben a' leány egyszerre megretten, félre
húz, hogy őt egy rettentő, fekete ember né-

zi. Hadd nézzen , angyal! mondom mosolyogva. De olly szörnyű, olyan fekete! — Hátra tekintek , 's egy magas, szikár alak áll előttem, merően , feketében fekete haj és szem ; sárga, sovány , mozdulatlan arcz , gyilok-pillanat. — Tovább tánczolunk. A' második szünetben ismét itt áll ; a' harmadik szünetben ismét itt, 's így folyvást, mindig merően , mindig némán, szemeit mindig Polcsira függesztve. A' leány rezketni kezd , nem bírom bátorítani. — Végre a' táncz megszűnik, 's Pauline lihegve fut anyjához a credenzbe. Én nézem a' tüneményt, nincs sehol. Pauline utóbb maga is nevetkezni kezd a' babonán azonban a' következőt forgót kihagyta , 's csak a' cotillonhoz jöve - meg ismét kedve. Alig fordulunk egyet 's íme a' fekete ismét szemközt áll vele, Pauline elsápad, elfordul ; de erőt vesz még is magán 's az egész tánezot ritka kel lemmel végig lejtí. Midőn utóbb a' tömegben ál thatunk, a' fekete újra élőkbe lép , 's Pauline , a' mint előle kitér , atyjának ölébe dől. — Ez azon estve érkezett - meg 's utánunk jöve a' bálba. A' feketét nem láttuk' többé. — Imrey úr! monda Pauline , epedő pillanattal tekintve felém 's atyja öléből kibontakozva. Hideg meghajlás mind a' két részről. — A' consiliariusnéhoz menénk. — Itt újra bemu-

taltatom 's a' consiliariusné elárad dicsérctem-
jben. Szép, monda Pauline' atyja köszönöm az
úrnak szívességit. — Én fáradt vagyok,
leányom,j

úgy tetszik.. . Menjünk! monda a' consiliarius-
né, 's a' mint mellette elmegyek , szándékból-e,
vagy csak enyhíteni akarván zavartságomat; Hol-
nap , úgy mond, hozza-el gyűrűjét! — Nem
tudtam, mit csinállok. Kábulva omoltam a' ko-
csiért 's fel a' ruhatárba 's vissza Paulinéhez.
A'mint a' kocsihoz értünk, halálfélelem szállá-
meg lelkemet. Ölembe ragadtam a' leányt, s
— mintha vele együtt kellene elveszнем. Pau-
line ! kiálta az atyja másodszer , 's a' kocsi el-
gördült. Én a' falnak támaszkodtam.

Más nap' siető dologgal várt a' hivatal. Egy
órákor még a' praesesnél voltam; három óra
vetett-fel az író - asztaltól. Szaladtam a' part-
hoz. Sűrű, téli köd feküdt a' Dunán a' folyam
egy úszó jég-táblának látszott. A' hajósok nem
akartak indulni; pénzem megindította őket. Táb-
lákhoz ütődve és táblákra, életveszedelmek kö-
zött vergődünk a' vizen , a' borúban, ide's tova.
Hetedfelet ütött mire Pestre értem. Szívkopog-
va megyek a' kedves utczán végig , 's a' kapu —
be van zárvaj az ablakok csukvák. Csöngetek
erősen, — nem jó senki. Látogatóba mentek ,
gondolom holnap is jókor jövök. — Éjét a' va-

dáskürtnél töltöttem , a' másodikat szembeimnyás nélkül. Zörej és lábtapogás vert-fel andalodásimból. *Végre* nyolczat ütött. Pauline'atyja engem nyolcz órakor is kihallgat, gondolám — 's vettem kalapomat. Eljedtem , a' mint a' tükörbe pillanték; de, nem csoda, mondtam, két éjét nem aludtam. Vígán tapodok-fei a' csendes , széles hágcson , 's a' consiliariusné' koraornája jó előmbe. Ah , teins úr! monda, midón megpillantott. No's , kérdem, Pauline? ...Elment! A'nagysás úr elment! A'nagysás asszony beteg! — Mikor ment - el ? kérdem. — Ma reggel a' nagyságos úrral. Oh , a' kisasszony és a' nagysás asszony sokat sírtak tegnap délben; a' nagysás úr haragudott , egy magas, fekete úr jött ide tegnap reggel... Itt egy levél a' kisasszonytól. Bontom és olvasom : „Kedves jegyesem !
Miért

nem jöttél - el tegnap ? a' te jegyesed sokat sírt és szenvedett miattad. Bezzeg itt volt a' fekete; — 's atyám hozzá akart engemet adni; de, úgy-e, ez lehetetlen ? Addig sírtam 's mondtam ezt neki , míg végre azt mondta ő is, hogy már, nem akarja. — El kell mennem , édes jegyesem , jó atyám úgy akarja ; de ne tarts, hiszem nincs messze. Jőj - el és légy velem; te benned bírom csak és istenemben. — Sietek , megbocsáss. Ugván szomorú névnapom lesz ez úttal. Csókoi-

lak ezerszer és vagyok — a' te híved.” — Az egész complot előttem állott, csak az egyik név hibázott még. E t a' consiliáriusné megmontlá 's meg a' hihető okot is , miért pártolta olly igen Pauline' atyja az új kérőt, 's miként akará ő, a' hiú de kevés vagyonú földes úr, magát , házát 's figyermekét a' leány' fölláldoztával gazdagítani. —

Legelső 's talán egyetlen lépés, mellyre magamat illy helyzetben határozhatám, egy levél volt az új kérőhöz , mellyben kifejtém neki minden jogaimat Paulinéhez, 's miután jó hosszan 's tüzesen leírtam , melly ocsmány , undok, illetlen ő hozzá , 's mennyire ellenkezik ésszel és vallással olly leányt hurczolni oltárhoz 's csatoltatni örökre magához, kinek szíve nem övé: azzal rekesztém fenyegető levelem , hogy az utat Pauline' kezéhez csak az én szívemen keresztül fogja megtalálni. — Hihetetlen, milly nagy lett levelem' foganatja; mert alig telt bele harmad hét, a' következő válasz érkezett. Kérem, olvassa - el az úr ...”

Vevém a' levelet és olvasám: „Nemzetes ifjú úr! Tetszett a' mindenhatónak, szövetséget a' nemes Szendy ház' ivadékával, tekintetes Szendi Szendy Paulina kisasszonnyal a' szenteségek' malasztjaiban részesíteni. Én és Pauline

ma állottunk oltár előtt. Az úr, ifjú úr, tudni fogja, mivel tartozik a' házi csendnek 's egy nemes asszony becsületének; 's ha talán nem: maga az én szeretett hitesem kegyes itt az urat arra emlékeztetni. Ehhez én csak azt adom, hogy ha a' tollhoz és fuvolához szokott gyenge kezek csakugyan képesek még más egyebet is forgatni, az úgy nevezett, 's megsértett jogokért minden nemű elégtételre kész és önkény ajánlkozik — Solymosi.

Solymosi ? kérdém a' legnagyobb csodálkozásal.

„Igen , Solymosi. De vette észre az úr ezen sort itt Pauline' kezétől: Én Solyraosiné vagyok 's óhajtóm , hogy ezen Imrey úr megnyugodjék. Oh, ha e' szent betűk nincsenek , ki tudja , mit végzett volna már akkor a' kegyes gondviselés. Képzelve az úr helyzetemet. Rettentő eszközökhöz kellett nyulniok , hogy a' leányt megegyezésre bírassák. Ismertem őt; erőszak a' legkegyetlenebb sem vala képes, lelkét meghajtani. Egy nyílt oldala volt csak: atyja iránti tisztelete. Ezen embernek ki kellett az atyáért az emberiségből vetkeznie, hogy leányát így előlhesse. De ha egyenes erőszak nem győzhetett is e' hős leiken, nem fáraszthatá - e azt ki a rcttegtetés, a' félelem ? Mit tettek, mit mon-

dottak neki ? — E' túnekedés nem hagyja nyugtot ; kértem, ostromoltam a' consiliariusnét , fejtse-meg előttem e' titkot, életek függenek nyilatkozásától , sem nyilt, sem álnok erőltetést jegyesem' szivén 's akaratján nem tűnök ! — A' jó asszony kért , esdett, biztatott. De mielőtt maga tehetne lépéseket, Paulinétől egy levélkét kap "s benne e' sorokat: „Az istenért, né-ném , nyugtassa - meg Imreyt; ő mindent meg fog tudni. Ah , én nem írhatok erről de neki az alatt is és minél előbb tudni kell , hogy én egyedül atyám' akaratjának, kérelmeinek, esdekléseinek vagyok áldozatjok Elég volt. Sor-som örökre eldőlt. Öldöklő bánat kapá-meg lel—kémét. Elzárkóztam. — De midőn a' tavasz elérkezett, a' fák, az én boldogságom' tanúi kirügyeztek, akkor a' bú könnyekké olvadt. A' pesti erdőcske tanyámmá, lakhelyemmé lett. A' kedves itt járt, itt beszélt, itt mulatott. A' reggel itt, az estve ott talált fürödve könnyeimben. Ha nem jöhetek korán , ablakomat csapámki, 's félnapokat könyöklöttem benne áltme-rengve. Kocsim elhaltan hozott haza gyakran ; 's a' dolog annyira ment , hogy a' legkisebb érintés, emlékeztetés fellázasztott ; eljajdultam irataim mögött.—Végre eltiltottak Pesttől. Egyik rokonom magához vett, 's uj lakot készített-e fel

Lázában számomra. Ő, az orvos, 's barátim
mindent

elkövettek, a' mi földéríthetett, széleszthetett
bánatom' feledteti. A' természet segélé igyeke-
zetüket. Negyedik hónapra új erőt érzettem ma-
gamban , 's neki feküdtem a' dolognak. A' hi-
vatal lett egyetlen gondom , szerelmemem. Hihe-
tetlen , a' mit harmadfél év alatt véghez vivék;
nagy részét tettelegi ismereteimnek azon időszak-
nak köszönöm. Előléptem. De a' megfeszítő
mun-

ka , az elvont, szív nélküli élet nem volt káros
befolyás nélkül egészségemre. Fogyni
kezdettem,

vérem fejembe tolongott, gyakran szédelegtem.
Az orvos utazást, derülést javaslott. Az elsőre
annál könnyebb vala szánakoznom, mivel ebben
régóta hajlandóságomat követém , 's minél szük-
ségesebbnek találtam, a' hazát több tekintetben
közelebből ismerni. A' felső vidékek régóta tér-
deklettek ; 's én erre intéztem utamat. Kürmöcz',
Selmecz', Béla- és Bakabánya' 's Bars' és Honi-
nak minden nevezetességét kikutattam. Olly tö-
mérdek az , a' mit itt látni, tanulni , elmélked-
ni lehet ' — Innen , nem tudom mi, éjszakké-
letre vont. Bizonyos, határozatlan szándék, ho-
mályos , gondosan rejtegetett vágy látszott, ve-
zérteni. Alig érve Szepesbe, kocsimban ha-

vagy lóháton folytatóm. Ez a' bujdoklás, ez a remény és rettegés közötti bolygás az új, ábrándos tájakon tetszett nekem. Egy nap — mint ma, julius' elején valónk — egy bérczsúcsról szállottam alá 's a' begy' derekán, a' jelenhez, hol állunk , igen hasonló fokon meglepett a' tájék' varázs szépsége. A' teljes erőben emelkedő nap hévén lövellé sugárait, fényt árasztva körölem 's a' fensőbb vidékeken. Alább kékelő, ritka ködben csend alatt a lombos hegyalj , 's csak a' völgy' rejtekebb helyeit jelelek sötétebb árnyéklatok. 'S ott a' völgy' közepén , a' halmon egy csinos kastély ragyogott felém , alatta vékony füst és ködgomolyagban a' szerény falu. Ünnepileg diszkedett a' reggeli táj, 's a' föld illatáldozatot bocsáta-fel. Nem tudtam mi lel engemet. Egy szebb élet' álmai fogának bájolólag körül. Egyszerre megnyílnak karjaim: Pauline, kiáltok megoldott kebellem 's tündér világomba ragadtatva, — te ott lakói! neked ott kell lakni ! Megyek 's megkérdem szívedtől, szeret-e még? Vagy szólj, nem illy nap vala az, midőn nyakamba borúivá őszinte kebellem vallód : szeretlek és örökké foglak szeretni ? ! Ah, most és negyed éve! —

De mik az ember' álmai, kedves ur?! E' szép csalódás is hamar megszűnt ; 's midőn majd

a' szomorú valóságba térve vissza, elhagyám helyemet 's azt kérdem hidegen magamtól ; mi nekem Pauline még? — nem tudtam felelni. Eszméletem a' leélt évek 's szenvedések óta annyira elszoktak , elszilajúltak e' tárgytól, hogy bármilly bájolón tűnt képe mindenkor előmbe, azt többé sokáig meg nem tartliatám, őt bizonyos , meghatározott viszonyban magamhoz nem

gondolhatám. De lenn , mélyen a' szívben rejtett az érzemények' egész serege , 's egy viszhang, egy viszsugár táborokat költött, lazított ellenem. A' SZÍV nehezebben feled , mint a' fő.

Andalgva hagyám-el a' helyet, mellyen olly csodálatosan lepett-meg az előttem egészen ismeretlen táj; andalgva kerültem-meg a' hegy-üstöt 's délben leindúltam , keresztül a' falun 's egyszerre a' deli kastély előtt állék. — Itthon az uraság? kérdém. — Tessék! — Ki áll előttem ? — Solymosi. Megborzadtam. — Bocsánat , szólék akadozva, valóban nem tudtam. 'S menni akarék. Ah, ah , Imrey ur ! — monda Solymosi — milly öröm ! nem , valóban nem eresztem. — Maradtam. — Hánni, kiálta, mondd-meg az asszonynak , hogy kedves , igen kedves vendégem érkezett; fél óra múlva az ebédlőbe várom ; csak hárman leszünk. Takarodj'! —

Felmenénk. Az ember szikárabbnak, fárad-

tabbnak, ijesztőbbnek tetszett, mint valaha. Mit szóljak, mit ne szóljak? — Ez az ember nehezen fogja elhinni, hogy látogatásom nem szántszándékból történt 's ki tudja, mik lehetnek ezen oktalan , meggondolatlan lépés' következései ? ...

Solymosi urnák itt díszes kastélya van? mondám végre , látván , hogy ő mind folyvást hallgat, rezket, pírul, sápad.

Csinos, monda erőltetett udvarisággal , — de uraságod' kocsija? nyomban ide parancsolatom.

Kérem ; nincs kocsim.

Hogy'? —

Gyalog utazom és egyedül.

Ugy-e ? kiálta gonosz diadallal 's minteg felszökelve Solymosi.

Igen , felelék szárazon , 's estére P be szándékozom reményiem , nincs messze ?

Isten őrizz'; de minek sietni ? az ember nem ér czélt — értem, a' tanulásra nézve. —

Nem felelék. Az ablakba fordultam , a' kert felé. Érzettem , hogy erőre, hidegvérre leszükségem , 's mi lehetett nehezebb , mint illy helyzetben a' kettőre szert tennem ? Szerencsémre elhallgatott ő , és erős , indulatos léptekkel járdala mögöttem.

Végre az ajtó benyilt, 's valaki belépett. Pauline volt. — Édesem, Imrey ur! monda Solymosi. — Pauline összerezsent. Kinyújtám karjaim'; de feleszmélt, 's egy leírhatatlan pillanattal férjére, felém meghajolt. Visszonoztam, - Ej, ej, kedvesem, te megijedsz? szóla, a' pillanatra nem ügyelve, Solymosi: mit kellene gondolnom, ha féltékeny volnék? — de hidd, nekem a' legnagyobb öröm, Imrey urat itt láthatnom, ki, csak gondold, gyalog utazik! ez már szenvedélyt kíván, ugy-e? — Forrottam.

Örülök, hogy Imrey urat itt láthatom, monda szilárdul Pauline.

Ez az egyetlen vigasztalásom gondolation úttévesztésemnél; — felelék 's szemem Solymosi' öldöklő szemével találkozott. —

A' cseléd belépett, 's mi asztalhoz ülénk. Hosszu csend. Ha legkevesebbé is kétkedtem volna még Solymosi' karaktere vagy is inkább betegsége felől, Pauline' viselete a' legtisztább világosítással szolgált volna. Aggódva, remegő pillanattal kísérte férjének minden mozdulatát; ennek kívánatit előzni, félt, rettegett kitöréseit hátrálni, lázítani, akadályoztatni: ez vala minden figyelme, foglalatossága. Solymosi több

ízben újól meg akart szólalni, de, úgy látszott, nem bízek hevéhez; nekem, ha önma-

gammal nem valék is elfoglalva, kérdésre kellett várnom.

Pest épül ? kérdé végtére Pauline.

Oh , a! Maria-Dorottya-utcza ! igen szép.

Oh, a' Maria-Dorottya-utczára te is igen gyakran emlékezel , ugy-e kedvesem? monda vagdalva Solymosi.

Neném mikép van ? kérdé Pauline.

Ah, a consiliariusné!.. igen jól.

Ah j a consiliariusné igen jó asszonyosság ; — így ismét Solymosi , — én őt kimondhatatlanul szeretem 's reményiem , meg lesz ő is én velem elégedve. Fájdalom , hogy sűrű dolgaim néhány év óta nem engedik az előbb egy részről legalább gyakor levelezést folytatnom. Azonban , ha talán úgy akarod , édesem ? ...

Semmi válasz. Kézzemről érzettem , hogy bár mint igyekeztem az ellenkezőn, Pauline' szavára 's kérdéseire mindig a' SZÍV felelt, nem a' fő, 's mindig zajogva , ön magát árulva. Ez megannyi diadal vala Solymosinak, ki rajtunk ördögi gyanúját ördögi elméskedéssel gyakorló. De látván utóbb hogy faggatásaira semmi vagy egyszavú válasznál egyéb nem érkezik , elhallgatott ő is , keblét egy mélyen rejtező szándék, egy sötét, gonosz terv látszott elfoglalni.

Felkelénk, 's én elég erős valék Paulinét

a' szomszéd terembe vezetni. Kedves barátom , szóla itt mézesen 's látszatos nyugalommal Solymosi, tessék itt egy pipa dohány mellett kipihenni , azután, ha tetszik, ó-és fegyvertáramat megtekinthetjük. Emberem P ig el fogja majd uraságod'kísérni. — Elfogadtam 's kevés szóval, de annál több füsttel szörpölém csészémet, hol belső háborúmat akarván titkolni , hol tolongó ideáimat kergetve, rendesgetve. Solymosi, miután csészéjét fenéig knnta, felkelt, hitese' társaságába ajánlott, 'k egy két parancsadásra, mint mondá , eltávozott.

Ketten maradónk. Csak most esett alkalmam Paulinére figyelemezniem. Első tekintettel 's az ebéd alatt úgy látszék , változott, nagyobbodott, de most, midőn közelebb vala ismét hozzám 's meghitten, tanú nélkül, ő vala ismét, a bájos, kellemes leány , az én jegyesem , szerelmesem! — De ah , búfedte arcczai és némán és szomorún !

Pauline , mondám végre szorongó kebellemel, te , az látszik, nem vagy olly szerencsés.

Felriadott. Az én volt barátom , szóla rezkető szóval , meg fog engem kiméleni a' választól. Megvallom, csodálkozom, hogy, miután atyám a' nénémnek mindent megvallott, miután a' consiliariusné az úrnak mindent megmondott,

miután az én barátom , mint vélem , mind ez ideig egészen meg vala nyugodva ; épen most esik szerencsénk e' váratlan látogatáshoz. . .

Vétkeztem, 's illő , hogy bűnhődjem. De az igazság kisztet megvallanom , hogy azon két soron kívül , mellyben nekem bővebb értesülés ígértetett, semmi hirt, semmi, bár sürgetett megfejtést senkitől sem vettem.

Egek lehetséges-e? 's te nem tudod, milly esdekléssel, milly hazug költeményekkel fogákmeg gyermeki szivemet ? Oh, jegyesem, én és te, mi iszonyúan valánk mogcsalatva!

'S könnyei omlottak. Nem bírtam magammal. Pauline , mondám esengő szózáttal, te engemet e' könnyekkel meg akarsz ölni ? Szólj , nincs atyád neked , kiért áldozol, kinek igaz , vagy igaztalan tette kínjaid' enyhíti ? de én , ki minden örömét elvesztette, ki élelmény nélkül kel és bujdoklik, mig rideg , kietlen sírját fölleli, szólj , én kire vessek ? —

Te szenvedtél édes jegyesem ? szóla kezét nyújtva , és nem találsz enyhületet ? — Szegény Imrey ! 's nincs Pauline több , ki neked vissza adjon mindent, a' mit elvesztettél ?

'S ujjai, mint hajdan, simongva játszottak homlokomon...

Néma, kimondhatatlan elragadtatással tér-

jesztem karjaim' feléje . . . Anyám ! hangzék egy távol szobából. — Leányom ! válaszoló Pauline 's én elhalva rogytam székembe vissza.

Isten veled ! monda Pauline , jobbát felémnyujtva. Isten veled ! mondám. *S* örökre! és örökre ! 'S a mint kel és a' mint kelek, hogy örökre elváljunk, ajkaink egy hosszú, feledhetetlen csókban találkoztak.

E' pillanatban belépett a' gyermek, 's a' másik fő ajtón Solymosi. A' kiseded repesett anyjához 's a' hozzá lehajlót megcsókold. Lehet, hogy az anyai részvét nem felelt-meg a' leánysziv' ömlengéseinek, mert a' gyermek félhídegen 's félboszúsan monda : Anyám, be füstös vagy ! —

Most kelle látni Solymosit. Rám tekintett és Paulinére és az elmozdult asztalra. Sötét ver futotta-el vonagló arcz-izmait.

Pisztolyt! kiálta, pisztolyt! 's ne innen egy tapodtat! — és kirohant.

A' corridorhoz állottam, mellyen kalapom feküvék, 's karjaimat egymásba öltöttem. Pauline , úgy látszott, a' közelgő' ellenébe törekvék, arcza merően az ajtóra függesztve. A' leányka lábaihoz vonóit és sírva fakadt.

Solymosi vissza rohant. Válasszon az úr, monda, élet és halál! 's két pisztolyt bola előmbe.

Itt én nem lövök.

Fattyú, kiálta, gyáva fattyú 's nem te vagy-e, ki engem fenyegetni mert, 's most megszaladsz ?

A' pisztolyt kezembe vettem.

Irgalom ! kiálta Pauline, ki csak most tere magához, 's kapván gyermekét, ki a' mellék ajtón.

Végre! szóla Solymosi 's tova állott. Lőj, vagy halsz! 's csövét nekem szegzé.

Fölemelém karomat, hogy pisztolyomat a' fel-

padba löjem-ki, de ugyan e' pillanatban sújtva érzem magamat; robogás , füst, sikoj egyszerre hatnak érzékeimre , lépek és lerogyok... .

A mint föleszméltem , ágyban érzetem magamat ; szelíd mécsfény' világa vett körül. Felsohajté. Csendes férjfialak álla felettem. — Legyen nyugodt az úr , nincs semmi baj; néhány nap alatt mindennek vége. — Ugy-e ? 's karomat akarom mozdítani. Nem lehet. Egyszersmind égető fájdalom sajog keresztül mellemen. Mi baj? kérdém parancsoló hangon; akarom hallani. — Az istenért csendesen; épen semmi. A' mellbőr van karczolva 's a hón' izomrésze álthatva. — 'S Paulipe?'— Ép, és közelebb van, mint az úr gondolná. — Jól van , megnyugszom. Gyógyszert ada-be 's kevéssel azután elaludtam.

Más nap igen későn kelle fölbrednem, mert a napvilág az ablakfüggönyökön keresztül is igen eleven volt. Ekkor láttam , hogy a' szoba, mellyben valék , igen nyájas, az ágy, mellyben fekvém , igen csinos. De minek tartóztassam az urat?,

én , a' mit csak utóbb tudtam-meg , tized napiglan Solymosi házában fekttem Pauline gondja lebegett felettem. Ekkor sürgető kíváratomra 0 ba kézen szállítottak inkább mint kocsiban a nélkül', hogy őrangyalomat láttam volna. Orvosom itt vallott-meg mindeneket. Pauline hihetetlen lélekerőt fejtett-ki. Ő volt az , ki legelőször sietett asszonyával segédemre. Ő küldött lóhalálban orvosért; ő gyűjté egybe az urakat más nap'-, 's teve előttük nyilatkozását, véte-té-föl a ház vallomásit. Solymosit nem látták. De nekem , mondá Pauline , a' háznál kell felüdülnöm. Ha dühöncz férje engemet megakart gyilkolni, mi ha meg nem esett, nem rajta múlt : ő és háza köteles felelni életemért. Jöjjon és merje bár a szenvedő' álmait zavarni, egy őrt találand a beteg lakja előtt, s csak annak szivén keresztül megy az út. .. Oh , és én az angyalt , ha imádom-e ? Oh , és én az angyalt nem láthattam , életemet neki nem köszönhettem , azt érette föl nem áldozhattam!

zokogott; és a pisztoly , az üres pisztoly , még mindig kezében. Hagytam őt.

Édes barátom, mondám végre , én a meglepetést nem tanácslom. Ha úgy tetszik, egy rándulót tehetünk holnap Rosnyóra , vagy bár hova, 's a ' találkozás ' logszelidebb módjáról...

Igen , igen, és menjünk ! és mentünk. De én követem az urat. — Én követlek. — Én voltam goromba, ... sőt én, én. — Legyünk barátok !

'S íme, éjfél itt, mire e' történetet följegyeztem. A' szép vendég egész nap nem vala látható. Igen helyesen. Meg kell előznöm barátomat, nehogy megsúgja neki valaki, hogy itt az özvegy.

CSATÓ *vkt.*

NEPDALOK.

I.

Pirulnak a tegyek
Hajnal sugarától ,
Lángol az én
orczám
Galambom
csókjától.

Galambomnak
csókja
Száz arannyal felár

'S helyette s nem
mást
Csak hív szerelmet
kér.

Isten adta helyes
Kicsin kis

Ugy is lelkig
ragyok
Szerelmes beléje,

Nem is kell
énnekem
SzeretS senki más
Csak ő legyen
enyém,
Az a kék rokolyás.

2.

Messze messze
földről
Huszárok érkezhek ,
Huszárok érkeznek,
Nálunk telepesznek.
Huszárok , huszárok

Nyalka szép -vitézek
!

A lelke is örül
Ha reátok nézek.

A lelke is örül,
Szívem pedig dohog
Valljon ki
mondja-meg
Ezt nekem, mi
dolog?

Nem egyéb dolog ez
Mint heves szerelem
Mellyel a szép lovas
Láttára eltelem ;

Eltelem-, eltelem ,
He csak bánatomra ,
Mert ki tudja hová
Mennek a tavaszra
!

Elmennek, itt
hagynak,
Nem is jönnek vissza,
S értök hullt
könnyemet
Bús kebelem issza.

Liliomszál, tulipán,
 Gyere velem
 Pannikám.
 Nem megyek én
 teveled
 Hamis a te kebeled.

Kis galambom ,
 Pannikám ,
 Ülj ölembe , tubiczám
 !
 Nem ülök én , nem
 biz én
 Legény-ölben félek
 én.

ülj bát mellém a
 padra ,
 Nem válik az bajodra.
 Ha válik is, ha neta is ,
 Távol lennem jobb
 még is.

Gyöngyvirágom
 Pannikám,
 Csókot adj , elveszlek
 ám.
 Ha elveszesz , nem
 egyet ,
 Adok akkor ezeret,
 Isten hozzád , kegyes
 lány ,
 Megyek hát egy más
 után;
 Ki velem jön ,
 megölel ,
 Csókot is ad jó
 kedvvel.

4.

Piros rózsabokor
Ki ültetett
Hogy el nem
nyesdelé
Tövisedet ?

Nyájas színed báj
öl ,
Vonz illatod,
'S újamat, ha illet,
Karczolgald.

Lepkét , darázst
pedig
Fogsz öledbe ,
Piros rózsabokor ,
Hamis vagy te ‘

Hamis , mint a’
leány ,
Ki ültetett,
Ki bájol ’s szivétől
Tilt engemet.

Hej nem kell ő
neki
Hív szerető ,
Csapodir ifjakat
Ölelget s,

5.

Kínozom minap rózsát adott
S még azon nap elfounyadott ,
De rózsája hadd fonnyadjon,
Csak 6 maga hív maradjon.

Kincsem virágmagot szeleit,
Szóltam hozzá , de nem felelt ;
Semmi az, csak azért nem szólt

Mivel dolga sürgetős volt.

Kincsem gyakran egy
legénnyel
Elnevetgél vidám kedvvel;
Isten neki, hadd nevéssen ,
Csak engemet meg ne vessen.

Kincsem az 'ajtóban állott ,
'S engem látván beszaladótt ;
Tudom miért, ha jöni lát ,
Ékesgotni siet magát.

Zörgettem az ajtón neki ,
De biz ő nem nyitotta-ki
Vigye patvar az s dolgát,
Most tudom már, milly szívvel lát.

6.

Hideg szél fúj Mátra
 felül,
 A lelkem is fázik kelül .
 Hol vegyek én melegítőt,
 Őszi éjjel fölhevítő ?
 Csaplárosné , virágszálom !
 Ne hagyj soká kívül
 állnom ,
 Egy jó ital borod van - e
 Szőke lányod ébren van
 - e ?

Szőke leányod kék
 szeme ,
 Ollyan mint az isten
 -ege,
 S ha mosolyog piros
 szája ,
 Nyíló hajnal az orczája.

Álom ide , álom oda ,
 Rám nézz hágom , ne
 amoda ,
 Töltsd csak teli a
 kapámat,
 Csókban vehetsz érte
 vámot.

Hejje hajjá ! dínom
 dánom !
 Hogy betértem , nem is
 bánom
 Tanyám meleg' van
 italom,
 Ol vad a fagy s aggodalom.
 És ha szőke leány
 kedve
 Hozzám hajul
 enyelegve ,
 S rám rám derűi

7.

Szombat este tíz az ára,
 Jöszte kincsem az ajtóra ;
 Bizony talán nem is kallod,
 Ollyan igen mély az
 álmod.

Hallom , nem mély az én
 álmom ,
 S hogy ki nem mehetek
 bánom ,
 Gyöngye vagyok, beteg
 vagyok,
 Fájdalmamban majd
 meghalok.

Az ablakhoz jer ide hát,
 Hidd - el rózsám , senki
 sem lát;
 Ajkidat ha csókra adod ,
 Meglásd , nem lesz semmi bajod.

Nem megyek én az
 ablakra,
 Csókod sem kell ajakamra;
 Csókod nagyon tüzes lenne

Tüzes csókom volt máskor
 is
 Még is elvetted százszor is

Anyád hiszen ha hallaná ,
 Hogy álmodik, azt
 gondolná.

Hej most látogáni akárki.
 De a lóczán ül valaki ,
 Gyakran ugat a' Tisza is,
 Új legény van , nálad hamis !

Szőke lánynak im az *uzló*,
Kő nyekken fürdik kik
szeme.

Fájdalmában horá legyen?
Virágos kertébe megyen.

A rózsza mond t törj - le
engem ,
Hadd piruljak bő kebleden ,
De a' leány némán nyögdel,
Neki piros rózsza nem kell.

S a szemérmes kék ibolya
Szakaasz engem , így
szólala ;

A bús leány reá tekint,
Nem szól, csak bér könyeket hint.

Mond a szegfő én szép
ragyok,
Kedvesen is illatozok ,
Kötözzess engem füzérre,
Kedvesednek örömére ;

De a' leány ekkor mélyen
Sóhajtva szólt keservében ,
Rozmaringszál kell csak
nekem,
Mert halva fekszik
kedvesem.

9.

Tarla kendőd' lohogása
 Lelkem' édes mulatósa ;
 Csakhogy hajh a' kendő alatt ,
 Hamis a szív, melly kopogat.

Barna szemed' villanatja
 Szívemet fölgyújtogatja,
 Csakhogy a' szem hamis követ,
 Csal mikor sír, csal, ha nevet.

Piros ajkad' szólalása
 Paradicsom' megnyílása ,
 Csakhogy a' szó két élfí szer ,
 Egyszer gyógyít, míg
 százszor ver.

Vajha orczád tfikör volna,
 Lelked ahhan képpé folya ,
 S olly szép lennél mnlyen
 igaz ,
 Vagy olly nem szép, mnlyen
 ravasz.

Akkor végre kimutatnád ,
 Ollyan igen szép vagy - e hát ?
 Vagy szépséged mint a' hínár
 Veszedelmes mély fölött jár.

A BÜKK E J E.

Égi vígság, 's béke' lágy
nyugalma
Boldogíta egykor engemet,.
Most az érzet zaj dúló
hatalma
Lángözönbe gyakran eltemet;
Lángözönbe, mellyet
éjszemed' sngára
Nyújta szöny irgalmam'
alkonyára.

Vissza esdem boldog
éveimnek
Nyájasan lefolyt időszakát;
Néma éjben, bánatos
könyimnck
Árja közt szerelmem' hajnalát
Ah de csüggedt lelkem'
bánatára
Nem mosolyg - lé szép
remény' sugár -

Még is olly óhajtva
szenderfűrtök
Képzet - álmaim' varázsölén.
Búm' ködéből újra felderülök
Mint kelő hold esti ég körén ,
S bár e szívet új vihar fenyíti
Szellemálma édesen hevíti.

BUDA ES PEST.

I.
B U D A P E S T .
‘ 8 0 0 .

Minekelötte Nápolyba elindulnék, hova titoknokká volt szerencsém kineveztetni a' követség mellé: atyám hasznosnak ítélte, hogy Ledényi nagy bátyámat itt meglátogassam , 's magam atyafi szeretetébe továbbra is ajánljam. Én szívesen felelek meg óhajtásának, nem annyira azért, hogy önszerzette nagy vagyonának engem nevezzen ki örökösévé; mint azon háladatos figyelemből, mellyel neki azokért a jókért tartozom , mikkel iskolaévim korában , midőn jó hitvese még élt, 's engem fiók gyanánt tárának házoknál, mindenkor tetézett. Azon pár napot, mellyet itt kívánok tölteni, ritka szíves sürgéssel fűszerezi a jó ősz. Neki még most is gyengéje azon gondolat, hogy Pestből még valaha nagy és dicső város lesz, 's

minden legapróbb apróságot, mi e tekintetben haladásra mutat, szorgosan följegyez. Megérkezésem után az első kérdések egyike az volt: vettem-e a városnak illy kevés évek alatt is történt nagy előmeneteleit észre ? Alig végzők el ebédünket, fogatott, 's vitt a városba annak nagyobbodásait, csinosodását mutatni. Mindenek előtt a promenáddal szemközt álló új Kemniczerházhoz vezetett. Egy igazi palota, 's a porbanyu homokalap miatt feletté vastag falakból. Az igen szép kávéházhoz, mellynek Bécsben is ritka párja, tizenegy lépcső vezet; 's általában az előre látó építő a házat olly magasra vitte fel, hogy földszíne az alabb álló, már romlásnak induló hajóhivatalnak szinte emeletét éri. A sétány, a hídról jövőnek bal oldalán, örök porfellebbe van borulva, még is eleven, 's a nép melly járja, víg és jó kedvű. Annak végén, a váczki kapunak mintegy irányában, 's összefüggésben a sétánnyal, áll az úgy nevezett Casperl' deszkaszíne, mellyben Stoeger uram és drágáiéi tosz cimborasága, nem csak al - , hanem néha közép rendű nézőket is mulattat, 's azt regtől estéig. Kíváncsiságból betekinték, de látván hogy a krajczáros pár térré' publicuma versenyt játszik a szín' bőseivel, csak hamar ott hagyám. Fájdalom, hogy illy népjátékokra nincs szigorú

figyelem s a' nevelést már a népnél kellene kezdeni. Vigasztaló tekintet volt rám nézve az úgy nevezett új Indntcza , melly ritka behatásit valóban gyönyörű házsorával, 's azon helyen, hol tanuló koromban , a' városfalhoz tapasztott zsidó szatócsvityillók mellett estvénként félve menénk- el, ha a' temetőből — melly akkor a pestieknek egyik kedves sétahelyök volt — későcskén találánk haza érni. 'S hol e' temető állott, most vásár tartatik , 's hol az úrban boldogult József remete sekrestyéskdett 's néhányszor magam is ministráltam veled , most Ürményi' palotája kevélykedik. Az újépület is közeledik már a városhoz, vagy inkább ez amahhoz, mert arra is ki vannak jelelve utczák, de palánkokon 's itt ott néhány alházon kívül bennök semmi nagyobb épület. Nagy örömemre volt, hogy a' heccz-

háznak semmi nyoma többé. Az, az embertelenség és kegyetlenség' iskolája volt csak, 's műveletlenségünk' kiáltó tanúbizonysága. Melly változások! mondám tíz rövid év alatt. 'S bátyám örülve meglepetésemnek, felkiálta : Mit mondtam mindég ? Pest nő. Mióta eltávoztál, fiam , hétszáz házzal 's nyolcz ezer lakóval több! Majd elérjük nem sokára Budát is?

A' zsidópiacson, a' királyutcza' elején , feltűnő jelenés volt B. Orczy Józsefnek óriási

nagyságú háza. Melly dicsőően állna az ben a városban ! Általellenében pedig, a város felé, a nagy kaszárnya megett, melly roppantságra ízlésre , pompára nézve még mindég első dísz Pestnek , templom épül az evangelicusok számára. Mint bátyám mondá , a reformátusok, kisdéd számok mellett is , gondolkoznak már egy istenház' építéséről ; 's így nem sokára Pesten minden vallásbeli testvéreink el lesznek látva.

Innen bátyám a hajdani Lecbnerkertbe vitt ki végig a szak , közvetlen 's alacson kunyhókból álló , de fényes nevű királyutczán. Boldogult Batthyányi cardinál azt bérben tartá mind haláláig; de ez minden erőlködései mellett is az emberszerető primásnak csak homokhant a bécsi mulató kertekhez képest. A jó öreg nem szerette , hogy nem lelém benne kedvemet , 's megparancsolá kocsisának , vinne - ki a vizafo-gáéra , honnan majd a Margitszigetre kelünk által. Útközben ; miután egy igazi lybiai homokpusztán nyomultunk volna által, a váczi utat vágtuk keresztül , mellynek egy része egy elég magos töltés' hátán megyen - el , 's a gyakor dunaáradások ellen gátul rakatott; balról pedig , nem messze az újépület megett, új temetőt vevék észre. — Margit' szigete annak , ki a pesti oldalról jó, rendkívüli jótétemény. Más

föld, más természet. Alkonyodni készült a nap , 's így azt csak futólag tekinthetők meg , de e' futó tekintet is mutatá, hogy új gazdája tudja mit lehet belőle csinálni, 's mikép. A' régi monostor romjai, mellynek falai közt egykor Béla leánya sanyargott, a szigethon' sűrűbb vidékén kedvesen lepik-meg azt, kinek a régiség' emlékezete szívét és eszét érdekelni tudja. Ha pesti lakó volnék, e csendes helyeket gyakran fognám látni.

Bátyám sürgeté a visszamenetelt, hogy a' játékszint el ne mulasszuk. A' szűk, alacson és gőzös várfokot, mellyet a pesti nép theatrumnak nevez , nem merte ugyan dicsérni, annál inkább pedig az adandó darabot 's a' játszókat, kik, úgy mond, ámbár ő nagy barátja a' magyarságnak és sajnálja hogy a' "92diki epocha ismét hanyatlóban van, még is inkább elégitenekki, mint néhai magyar comédiásaink. Abellínót adák , a' nagy banditát! Melly érdeklél csodálta merészségét a' publicum! melly tapsolás követte Frasel úr' minden lépteit, 's könnyek , a szerencsétlen Rosamunde' könnyeit , kit Schillerné asszony valóban nem rosszúl játsza. Mindazáltal a' rossz darab — mit itt mentsen isten, hogy valaki mondja — untatott volna , ha nem volt volna szerencsém a' legjelesb magyar író-

val ismeretséget szőnöm. Az — páter Dugonics volt. Ki ne ismerné Etelkáját és Gyapjas vitézeit ! Azok igazi remekjei a magyar literatúrának, 's szerzőjük nem kevesbbé originális ember, mint munkái, 's a' játékszínnek szenvedelmes barátja..Még egy más, új, de mint bátyám mondja igen jeles, magyar poétával fog megismertetni ; prof. Virág úrral, kit ő gyakrabban meglátogat, mióta az, nyugalomra lépve Pesten lakik.

Haza roenvén a' szárazmalomból — mint a'nagy színházára büszke budai nevezi a' pestit— nagy meglepetésemre látám, bogy az utcák ki voltak világítva. Hát nem haladunk? kérdé ismét bátyám j hatszáz lámpa, ujdonan új, 's idővel még több is!- Mára is magához rendelt,'s én csak e' leveletem teszem a' postára. Talán veszed még soraimat, mert olly hamar, látom, nem szabadúlok.

Nem ellenzhetvén bátyám' óhajtását, végig kell vele delenként járnom a' várost, melly úttal aztán ő ismerettest nem ismerettest egyiránt mutogat. A' városház' tornyát nem győzi dicsérni, szép arányairól úgy mond 's mióta a' főegyház'

tornyai új rézkúpokot nyertek, öröme tökéletes; én ellenben annak nemes alakú sanctuariumában gyönyörködtem már azért is , mivel az egyetlen egy maradványa Pesten a' got építésnek, 's még hazai királyink' idejéből maradt ránk. Innen elvitt látogatóba Schönwiesner apát úrhoz , ki jelennen a magyarországi pénzek' történetei' megírásában fáradoz, és Schwartnerhez , a' híres statisticus-hoz , ki szíves volt a nagy könyvtárt nekünk megmutogatni. A' cynicus Katanelnebtől a' jó öreg idegenkedik, mint kinek a' tót literatura inkább fekszik szívéen a' magyarnál. Az agg , nyájas Mit-terpacbert, fájdalom, nagy, de dicső szegénységben találtam. Ő, úgymond bátyám, mindenét elajándékozza , sőt kölcsön is vesz , hogy adhas-son , 's így fizetésének sokszor alig marad meg fele mindennapi szükségeire. Pedig gyakran méltatlannak is jut a' jótét, míg az adó foltozott czipőkben és harisnyákban jár. Ekkép Pest nevezetesb Íróit volt szerencsém látni, vajha volna időm bővebben ösmerni is. Virág urat nem találtuk otthon. Versei, mellyeket bátyámnál olvasgatok , új világot nyitnak előttem, 's úgy látszik a' magyar nyelvben van valami, a' mit rómainak lehet nevezni.

Gróf Beleznay' kertébe menvén ebédelni, a' kérepesi út mellett egy nagy épület ötlött sze-

membe, az új kórház. Ezen város' polgáraiban csakugyan van lélek, 's ha előmenetőknek az idő folyvást kedvezni fog, bátyám' álmaiból még lehet valami, Nagy rugót ada egyebek közt Pest' haladásának a' kir. curia' általtétele is, melly a' temérdek perlöket már most ide vonja, 's általok több pénz jő itt forgásba, mint az egyetemi ifjúság által; de Budának most nagy divatba jött fürdei, borai, az udvar 's az országos kormány még sok időre biztosítják előkelő rangját. Casinója megszűnt ugyan, 's a' Hacker 's a' Zsorskertet a budaiak számosán látogatják; de a' csinos és téresebb játékszín, valamint a bástyák, a' gyönyörű városmajor, az ógy nevezett Sauwinkel, mellyet a' kényesebb izlésűek, nem gondolván a név eredetével, Auwinkelnek kezdenek hívogatni; 's többi vidékei, millyenek-től a' természet Pestet megfosztó, ezt Buda' örök adósává jelelték- ki. Bátyám kissé irigyli a' budaiak' elsőbbségét, 'a neki az a' kert sem tetszik, mellyel az új nádor a valóban királyi palota'környékét napról napra díszesebbé teszi. Ugyan ezen herczegnek kedveskedett Batthyányi cardinál budai kertével a Duna' mellékén Fromontór felé, 's az már is szebb arczot vön - fel. Tegnap egy kellemes délutánt töltünk benne.

Ha van szándékom külföldre mentem előtt

még írni , teheted tiz nap alatt. Azontúl utban lesznek rendeltetésem helye felé, honnan azonnal veended leveletem.

PEST ÉS BUDA. ' 8 3 3.

Itt vagyok ismét a' hazában , 's annak új fővárosában. Tedd hogy láthassalak, kedves barátom , 's veled , ki már régebben nem láttad azt nálamnál , együtt örvendhessek haladásainak. Új előttem minden, 's alig van néhány pont , mellyről a' hajdani Pestre rá ismerek. E helyett Bécsből Győrön keresztül (melly , utolsó áltaiutaztam óta, nem csak kétannyira növekedett, hanem szépült is gyorsszekerem jöttem , de ez csak névre gyors ; mint is lehet, az , hol az utak illy keserves roszak.. Mindazáltal , hála az égnek, most még is csak másodfél nap kelle , hol harminczhárom év előtt legalább négy. A' budai alváros' kövezete sem sokkal jobb mint elébbj még is örvendetes vala látnom az Újvidék' 's a' Víziváros' házeit jobb állapotban, utczáit tisztábbaknak , 's a' császárfürdőt, melly ismét régi ma-
li

gyár „alhévviz“ nevet viseli homlokán, egy részt újra 's igen csinosan felépülve. Udvara sok nép és számos kocsitól eleven. Úti társamtól tudám-meg, hogy ezen in tézet minden részeiben nagy figyelemmel tartatik-fen, egyedül parkjára nincs annyi gond , mennyire fekvése érdekesíti 's a' gyógyvendégek' szüksége kívánná. Ugyan az teve figyelmessé az irgalmas barátok' kórházára is, mellyet a' nagy lelkű Marczibányi alapíta , s azon másokra, mellyel ugyanaz nevelé sz. Erzsébet' ispotályát; 's mindketten áldottuk a' nagy hazafi' emlékét azon ügyefogyott sinlódók' nevében, kik ezen intézetekben lelnek emberbaráti menedéket és segedelmező kezét.

De mennyire lepettem-meg a Duna túlsó partján mutatkozó látvány által. Azon homokpusztán , mellynek közepén József császár' ropant épülete egykor szinte magányosan áll: ennek már csak felsőbb emeleiteit látám kiemelkedni egy , azt körülvevő , 's a' nádori szigetekig nyúló nagy városból : 's mint nőtt édes meglepetésem , midőn a' postaház előtt bérkocsiba ülven 's a' Dunaparton hajtattván a' hid felé, Pestnek palotákkal beszélgett 's hajóktól pezsgő révét szemléltem ! Hiába kerestem már az alacson partokat, mellyek hajdan sz. János kápolnáját 's a' Zsigmond király' tornya' romjait an-

nyiszor vízben hagyák fürdeni; hiába a' nagy só-
rakkelyt 's a' dunai sétányt, a hajóhivatalt és
szárazmalmot! A' feltöltött partok nagy kő-
masszákkal vannak békorlátolva , felettük a'
dísz' és kényelem' házai, paloták és porticusok
állanak; 's a' Kemniczerház , mellynek ajtaihoz
már csak egy lépcső szolgál , egyik éke ugyan
még most is a' csinos hídfőnek, de magasb szom-
szédai között régi imponáló tekintetéből sokat
vesztett.

Szivem dobogott örömében , midőn a' hídfő'
terére érvén, kocsik' és emberek' tolongás! közt
az úgy nevezett nagyhidutcza' egy részén keresz-
tülnyomulva a' játékszinpiacz felé fordultam.
Édes jó bátyám ! sohajték magamban , mint szok-
delne szived e tekintetnek! 'S méltán. Mert
lelni ugyan másutt is e' nagyságnak 's ez élet-
nek párját, de nagy azért ez is, életerő mutat-
kozik e' város' ereiben is, 's hol a' kezdet ily—
lyen , mit lehet még egy kedvezőbb jövődőtől
várni! A' kisdéd kalmártanya országos kereske-
dővárossá lett, 's azt mutatni is tudja.

' A' magyar királynál szálltam. Oda utasított
unokaöcsém' levele 's alig öltöztem által, ő
maga is nálam termett. Nekem a' fiú tetszik ;
csupa tűz , mint ifjúsághoz illik, 's tüze' tárgyai
méltók. Néma álmétkodó gyönyörűséggel hall-

gattam , miket a nemzetiség s vele a felvilágosodás terjedéséről , a nemzeti nyelv s literatura emelkedéséről lángszavakkal feste. Én mind ezekről a külföldön nem is álmodtam; az európai hírlapokban magyar országról s kivált magyar életről mély a hallgatás. Most már magasztalom az öreg Ledényinek jósló tehetségét, midőn bízva egy jó istenségben, azzal biztatgata: Lesz, bizonyára lesz belőlünk is valami.

A sok beszéd közt bealkonyodott, s így (késő lévén a' várost nézni , a játékszinbe akartam menni , de tüzes öcsém erővel le akart róla beszélni. Német játékszinbe , édes bácsi ? monda , biz az volna még szép , — Tulságoskodni nem kell , mondám , s látni kívánom a házat; de még is megöleltem a jó fiút. Ha mindnyájan úgy gondolkodnának mint ő , volna bizonyára nemzeti színünk , s pedig jó , mert van Ízlése , s jártassága a dologban nagyobb, mint sem vártam volna. Egy hazai drámát adtak hazai élet nélkül, s uram öcsém accurate meg róta a hibás helyeket, mind hol az iróné (mert azt egy német színjátszóné írta , mind hol a' játészó vétkezett. Meg kell vallanom, én már valamivel öregebb voltam mint az én Lajosom, és sem illy szabott irányom nem volt, sem olly éles szemem.

A' tánczpalota alsó termeiben vacsoráltunk. Pest nem Párizs, mindazáltal kielégítve érzem magamat.

Öcsém holnap korán reggel itt akar lenni. Alig várhatja hogy magával hordhasson. Én pedig tudósítlak hogy hazánkba érkeztem , ősz hajjal ugyan már, de olly szívvel , melly emelkedésűinknek 's ez új nemzeti életnek teljes erővel örül.

Egy hete hogy nem vevéd levelemet. Ne csodáld. Az én tüzes pesti magyarom nem hagyja nyugonnom; de én neki érte köszönettel tartozom , mert a' miket láttam , nekem nagy örömekeket adtanak. Igazságtalan, ki mindent a külföld mérpálezájához mér. A pestiek, a mit felmutathatnak , kezdetnek mondják ; 's ez látatja, hogy tudják mi kell még, 's így haladások bizonyos. Az áll , hogy a' kezdet kevés helyt vala illy nagy és szabályos; 's hogy felette sok helyt megálltak ott, hol ezek még kezdetet látnak.

Mindenek előtt szemembe tűnt az a' szebb ízletű nyájas építésmód , melly Pesten szinte községes lett. Az érdem leginkább Hild és Pol-

lak uraké. Amaz Rómában 's a' Sansovínók' és Palládiók' művein tette magáévá a' képző mesterségek' egyik legszebbikét, 's épületeit többnyire nagy és egyszerű stílusban alkotja, 's leginkább a' viszonyok' szépségében 's a' belső osztályban erős. Emlékezetét több rendbeli első rangú építvény fogja fentartani. A' rakpiacz egészen az ő műve. Legjobb nézponja a' Duna' hajóiról van. Itt vonul el párhuzamosan a' folyóval a' mintegy 45 ölnyi hosszáságu, háromfélői szabadon álló Nákopalota, mellynek termeiben a' magyar akadémia tartja gyűléseit. Az egész mű két emeletnyij kiálló közepét tizen-nég félmagaslatu jóniai rendbeli oszlop díszesíti, 's olasz tetejét egy ékes kő ballustrad veszi körül. Öcsémtől tudom, hogy a' birtokos Ferenczy Istvántól, ki hazánknak a' szó' szorosb értelmében véve első 's még egyetlen szobrása, faragási éke-

sítvényekre tervet kért; 's ez, a' homlokraezőre négylovas diadalszekérnek, a' galleriára pedig körös körül mintegy negyven képszobornak adá mintáit. Amaz érczből készülne, ezek kőből. A' milly nagynemű és fényes ezen palota' külseje, olly meglepők annak lebegő hágcsoi, mellyeknél pompásbat láthatni sok helyt, de mesterségeshet és merészebbet talán sehol nem. Az épület' nvugat-éiszaki szögletében találtató kerek

hágcsó, melly világításátüveg tetején által nyeri , száztizenöt lépcsőből áll, 's földszintei padlatig , csak egyik végével falba eresztve , márvány testével szabadon leng e' mellett szinte ölnyi szélességű , 's három helyt, hol az emeletek belé nyílnak, egyegy négyszegölnyi tér ad helyt a' pihenőnek. Megjegyzést érdemel , hogy a' lépcsők' szélessége 's magossága fokenként csak

néhány vonalnyival fogy , 's a' járó sem rengést nem érez rajta, sem fáradást. A délnyugati kapuzinbe nyíló hágcsónak , melly szegletformára van alkotva , csak felső harminczhárom lépcsője lebeg, de épen e forma , a' nagyobb szélesség 's az osztályok' lebegő masszáinak roppantsága , mint nekem látszik , gondolatban még bátrabb, 's számolásra nehezebb feladása a' mesterségnek. A' néző nem győzi csodálni a' művész' bátorságát és bizodalját, mellyel illy súlyú szikladarabokat , látszó legnagyobb könnyűséggel, fel-függesztett ; 's nem tagadhatom, némi titkos borzadás fogott-el, midőn lábam e remekek' lengő alapjaira először bocsátkozott. Azóta hasonlót, de kisebbet, sokat láttam, 's szemem Hildnek ezen kedvenceiben bízni kezd.

Egyéb díszei a' rakpiacznak a' Dunafürdő újolasz ízlésű udvarával, mellyben a bemenet' általellenében egy tempelforma tornác áll bas-

relieffel 's négy oszlopon nyugvó tetővel ; 's a kereskedők' palotája szép viszonyú erkélyével. Földszint a' nagy 's oszlopokkal díszes pítvarban naponként a' déli órákban börze tartatik. Vásár lévén , egyfelől a' számtalan adó 's bevők' tolongó sokasága , másfelől a' réven a' hajók 's kirakodók' csoportjai hollandi képirónak száz érdeklő grouppokat nyújtanának. Különös dísz az eleven partoknak I. Ferencz gőzhajó, melly Győr felé menendő , a' börze' irányában horgonyoz. Én az emberi szellem' erejének ezen büszke tanúját lelkesedéssel látom honunk' folyamán is lebegni, 's benne jóllétünk' növekedése' hatalmas eszközlőit szemlélem.

A' rakpiacztól az elég tágas, egyenes, hason magosságú 's kellemes stílusban épült házaktól álló, Dorottya utca a' térés játékszínpiacra vezet, mellyen egy részt a' régi krajczáros theatrum' helyén , a' városi nagy színházpalota , szobraival 's szép portáljával kevélykedik. Ujra eszembe jöve a' hajdani kisded Pest, melly egykor e' helyt, a' deszkasátor' Hannswurstai-ban is gyönyörködött, holott most egyikén a' legnagyobb színházoknak, a' theatrális mesterség' minden csábjai sem bírják elkényeztetett Ízlését kielégíteni! Az épületnek , melly több millióba került, Dunát néző előlső részében a

tánczteremek 's ebédlők vannak, 's ezek Pollak úr művei. Homloka a börze' homlokának nagyobb 's pompásabb mása; a' gigászi ablakok feletti völgyekben a' classicaí régiség' hagyományaiból vett ábrázolatok látszanak egész magaslatu szobrász munkában (haut-relief , mellyek gondolat' 's kivitel' tekintetéből figyelemre méltók.

Ugyan Pollak ur' műve a Ludovicea' nagy palotája is , egyszerű nemes ízlésben 's a' magányosak' épületei közül a' Wurmudvar , az újváros egyik dísze. A' jelennen készülők közt Marczibányi Márton palotája, Hildtől, annyi architektúrái szépségekkel bír, hogy ha neki a szarkautczát néző homlokán portál juthatott volna, művészi érdemeire minden egyebeket felül haladt vala.

Dicséretre méltónak lelem mind az úgy nevezett szépitő biztosság' munkásságát , mind a' várostanács' készségét a város szépsége , tisztasága , kényelmei 's bátorsága' emelésében. Több

helyeit az óvárosnak téresbeknek letem , a külvárosok' piacjai 's utczái mennyire lehet tágasak 's egyenesek , a' közösülés új utczák' szege-se által könnyebbül. Emlékezel, mikép a' városkának partmelléki részei egykor szinte éven-

mást; most a' néhol kétölnyireis feltöltött partok védfalul szolgálnak a' különben fölötte mély fekvésű városnak, 's áradás, az '830dikitkivéve , melly a' rendkívüliek közé tartozott, 's a váczigátnak is új megerősítését kívánta , Pestet többé nem bántja. Nagy a' gond az utcák' csínjára is , a ' kövezet javul, az ó 's új város' számos utczáiban négyszegű kövel van a gyalog út kirakva , sőt a váczuiutczában , melly fényes boltjaival bármelley európai városban elállhatna, a szekérút lüttichi módra van köveze. A városnak e czikkelyekre szánt áldozatai nagyok; '830ban a' kövezés 36; a csatornaépítés '6, utkészítés és igazítás 26, utczatisztítás '6 ezernél többre került, a világítás pedig közel 22 ezerbe, 's azóta e' czikkelyek folyvást növekednek.

Egy dolgról látszik e város egészen megfeledkezni , melly minden nagy és népes helynek első szükségei közé tartozik : egy benfekvő nagy és nyílt sétányról. Az a' fákkal beültetett helyecske a' híd alatt e nevet nem érdemli; pornak , szélnek egyiránt kitéve, kicsiny, árnyéktalan, 's kofák 's lazzaroniaink' legkedveltebb gyűlhelye. A' Ludovicea' kerte , melly a' szebb angol kertek közé tartozott, s ha az épülő intézet kész leszen, bizonynal ismét fog tartozni; úgy a' városliget is , melly a' *legszebb* láthatár-

tói környülvéve , értelmes kezektől elrendelt berkei, rétái 's folyóival , gyönyörű helyzetű tavával , szigeteivel, függő hidjával , mulató házai-
val , népjátékaival, 's a belé vivő hosszú 's teres , 's két felől magányos lakók szebbnél szebb kertéivel díszlő fasorjával a' legkellemesb mulatóhelyek' egyike: mindkettő olly tova fekszik a' város' középpontjától, hogy , noha nagy meglepetésemre az itt is már divatozó omnibuskocsikon, kivált az utolsóba, minden órán 's olcsón kimehetni : még sem alkalmasok arra , hogy benők a' foglalatosságaitól kissé megnyugonni kívánó néhány óranegyednyi pihenést leljen. Az újváros' telkei többnyire fel vannak már ház-
helyekre osztva, 's egy alkalmas térnek a' mondott célra megszerzése már is áldozatba kerülne: de mennyivel nagyobbá fog utóbb , midőn házakat kellend majd lerontatni, hogy a' lakó 's az idegen a' nagy háztömegből el ne kívánozzék. Azon néhány kisebb , de városközepett fölötté kellemes nyílt -kertek is , mellyeket még utolsó itt létemkor virágzásban leltem , megszűntek; 's a' pesti „Tivoli“, „Flóra kertecskéje“ 's hasonló szép nevű, néhány élő fával 's cseré-
ben nevelt virágokkal, ékesített udvarokkal kénytelen beelégedni, ha nyári vacsoráját a városban szabad ég alatt kívánja elkölteni.

Nagy részét láttam a' nevezetességeknek, 's többnyire újakat. A' Museum ideában felette jeles intézet. Hazai dolgokra terjeszkedik-ki literaturában, mesterségek, régiségek 's természeti tárgyakban; 's minden osztály már is sokat mutat elő. Kár, hogy öregbedését szinte kizárólag kegyes adományoktól kell várnia. Innen van, a' mennyire történetéről értesítve vagyok, hogy egy idő óta bővülése kissé megcsökkent. Óhajtható volna, hogy vele képtár is kapcsolhatnák össze, 's mindenek előtt hazai, régiebb és újabb szüleményekből, nem iskolául még most, hanem hogy lássék, mit mutatott eddig a' haza elé e' nemben. Kupeczki 's Mányoki' néhány darabjainak nem volna szabad hibázni, 's a' mik szerte az országban találhatnak: érdeklő személyek' 's vidékek' képei, itt együtt sokfélekép emelnék az intézet' becsét. Nagy örömmel akadtam itt Ferenczy' pásztorlyányára, carrárai márványból. Rajzolat 's kifejezés nagy reményekre biztatók. A' művész minden esetre nem közönséges tehetségekkel bír, 's öcsém Ígérte, hogy műtermébe el fog vezetni. — Vajha ez országos gyűjtemény díszesebb 's több kényelmeket is

nyújtó 's nem már szinte omló félben levő házban volna felállítva! — Láttam az egyetemi könyvtárt is; a fiókkönyvtárral együtt, melly a' papnevelő házban áll, közel százezerig' megyen-fel a' kötetek' száma; 's a' régi literatúrára nézve haszonvehető, de mint öcsém mondá, új könyve kevés, úgy nevezett pompás munkák igen gyérek. Helye jó, de kelletnél kisebb. Ugyanazt mondhatni az egyetem' egyéb gyűjteményeiről is, mellyeknek kezdetük jó volt, de nevelésük, mióta utolszor láttam, lassú léptekkel jár. Csak a' csillagásztorony vala rám nézve meglepő, műszerbeli gazdagságára 's ezek' válogatottságára nézve. Elébbi helye a' királyi vár' tetején szűk volt 's a' nyomozásokra a' tapasztalt rengés miatt nem egészen alkalmas; a' mostani, szent Gelárd' csúcsán, az eszközök' tisztántarthatásának nem kedvező; a' tudósoknak pedig, kik oda szám-
űzetnek, gyötrelem.

Tudod-e már, hogy a' várnak tornyát elbontották? Helyette egy harmadik emeletet rakának. —

A' várkert minden tekintetben érdekes, sőt fekvésére 's ültetvényi elintézkedésére nézve pompás, virágokban ritka" gazdagságú. Hányszor beszélé bátyám, mikép e' hegy pusztá volt, és tüskéivel éktelen. A természet' barátja reá egy

kis tündérligetet varázsolt. Nb ! az új metropolist innen is kell látni; leginkább pedig a 'vár' portáltja előtt való gyönyörű partérről. Mondják a nádor annak nem csak gyönyörködik haladásában, hanem buzdít és segít is, hol szükség.

Tegnap Pest vármegye közgyűlésében voltam jelen. Melly lelkesítő látvány reám nézve, kinek arról eddig képzelete sem volt. Megvalom, szívem szökdele örömében, midőn édes anyai nyelvemet, véleszületett jogaival teljes élésben. nyílt helyen zengeni hallám; de még inkább midőn észre vevém, hogy a melly igazságokat a külföld újabb történetei kifejtének, vannak hazámfiak közt is kik nem csak ismerik, hanem szabadlelkű polgárhoz illőleg ki is merik mondani; 's ha a régi homályt egészen még el nem űzheté is a felvilágosodás szövétnéke: fogja azt bizonynyal. Öcsém, ki mindent egy varázspálcza-ütéssel szeretne átváltoztatni, mindezekkel koránt sincs még megelégedve, és csodálkozik mikép lehetek én az, ki annyi éveket tölték a Temze és Szajna partjain. De a hirtelen s elő nem készített változások, kivált olly hazában mint a miénk, nagy veszedelemmel járnak. Az áll, hogy nemzetünk, ha l. i. e' megyéről az országra következtetni szabad, politikai nézeteiben haladt, hogy a régi rendszer

barátai fogynak, 's egy másikéi folyvást szaporodnak: 's már ez elég, 's remény lenünk hagyja, hogy a' győződelem el nem marad.

Kettő volt az óra, midőn, a gyűlésnek vége lévén, öcsém ebédre a' casinói vendéglőbe vitt. Az asztalnál, mellyet választánk, egy ősz ember ült, kiben utóbb, nagy csodálkozásra, Bakaira ismertem, kiről iskolaévink korából talán te is meg fogsz emlékezni. Ő azóta a' *grand tourt* csinálta, sok évekig Párizsban élt, 's most, mint látszik, egyenesen Angliából jő: beszéde legalább egyébről nem folyt mint liverpooli és manchesteri utazásairól, 's arról, melly mászás vala az a' Bécsből lejövetel neki! ki vasutakon utazott 's gőzhajón; 's én hiában mentegetém szegény hazámat azzal, hogy még mikor én jártam - meg Angliát, minek nem olly nagy ideje, Liverpool 's Manchester közt sem volt vasút; hiában mondám, hogy

ő is lejöhet Bécsből gőzhajón 's szintolly hamar mint folyón egyebütt: ő csak nem érzi itt magát otthonosnak. De neki lyányaink sem tetszenek szépeknek, 's innen azt következteti, hogy mióta utolszor itt járt, az egész generatio hitványabb lett, 's nem akarja hinni, hogy talán ősz hajaiban van a' hiba. Beszélt az új literaturáról is, 's azt állitá hogy abban fölötte

sok az *erőlködés és fonákság*; én nyíltan kimondám , hogy azon kevésből, mit öcsém' kisdéd könyvtárában nem csak láttam , hanem olvasgattam is, inkább meglepőnek találok literaturánk' előmenetét ; noha nem tagadhatára hogy, valamint egyebütt, úgy itt is hiszem hogy a' gyümölcs közt van gyom is; 's kérdém, ismeri -e Kölcseyt és Berzsenyit, Kisfaludyt és Kazinczyt, Vörösmartyt és Széchenyit? Ekkor vevém észre, hogy ő a' Muzárionnál egyebet nem

ismer, mellyet az a' könyváros, kitől a' literaturát akarta ismerni tanulni, tola reája ; 's hogy abból von következtetést arra is , mit nem ismer. Egy dolog látszott helyben hagyását megnyerni , t. i. a' magyar *öltözet*, mellyet, úgy mond , ma a' vármegye' gyűlésében végre ismét láthatnia nagy örömére szolgált. Ej te vén gyerek! mondám magamban , te is ben voltál, 's m g lelked holmi csekély tárgyakra ügyelt, a' nagyon szemed még meg sem is akada!

Öcsém alig várhatta hogy fölkeljek. Nem birta a'' liverpooli utazót tovább hallgatni, 's ha közbe nem vetem magam', becsületesen összeszezőrdülnek. Felmenénk a' két casinót nézni. A' kereskedőké csinos , az úgy nevezett nemzeti

pedig pompás és nevéhez méltó. Itt könyvtár, amott Journalok 3 biliárd és clavier, tágas ebéd-

lók 's egy gyönyörű tánczterem : ellátva mindenemó eszközeivel a' kényelmes társaséletnek, ide vonsszák hazánk' sok előkelőbb férfiai, 's e' találkozások ideák' cseréjét, érzések egyesülését, erők' egybegyűlését eszközlenek, 's így míg az egyesek itt kénytelést lelnek, a' *közszellem* , melly innen fejledez , a' hazának is bő gyümölcsöt ígér. Szerencsém volt az egyesületek' magyarországban szerzőjét is , gr. Széchenyi Istvánt látni, ki az állattenyésztő- 's a' casinótársaságok' most folyó gyűlései 's a' lóverseny miatt múltat jelennel itt. Elmentünkör öcsém, ki a' grófnak lelkesedett tisztelője, újra nem győze eleget szólni a' jeles férfi' munkásságáról, minden hazai ügyben buzgóságáról, 's mennyit tett immár és áldozott, mennyit tesz folyvást és áldozik; 's mennyi jónak indítója az országban szó,

írás és példa által! Megjegyzé azt is, hogy mind a' két hazában folyvást szaporodik a' casinók' száma , 's bennök a' szebb társasélet' eszközlői, a' közértelmesség' kifejtői, a' felvilágosodás' mind annyi, messze elható , székei.

Délután Rumbach' vasfűrdőjét látogattam meg. A' hely, kivált pesti vidéknek, szép , maga az intézet hasonlólag. Örövendve hálám hogy már most Öt külön fürdő van Pesten , a' két nyárit a Dunán ide nem számítva. 'S mind e' mel-

lett a budaiak nem csak nera vesztenek, sőt évről évre mind inkább felvirágoznak, 's új forxnájokban a' kényelemnek , 's külsőjök a' jobb iz-

letnek, egyiránt megfelelnek. De mind ennek így kelle jönnie olly két városban, melly százhuszezer embernek ad szállást. Estve b. Bösyhez valónk hivatalosak thére. Nagy gyönyörűségemre együtt találám ott szép részét Pest' magyar Íróinak , 's köztök több tagjait a' magyar akadémiának. Jól esett az a' magyar nyiltszivűség, melly e' szép társaságban uralkodott, 's jól azt látanom , hogy ezen férfiak nem csak ismerik és értik a külföld' íróit , de azokat méltányolni 's hasznokra fordítani is tudják. Folyt beszéd hazánk' állapotjáról, nyelvünk' terjedéséről 's országgyűlési hírekről,, 's mind ezekről igen szenvedelmesen : nekem pedig nagy tanúságomra. Bakaival, ki hasonlókép váratott, de nem jött, elmenet a' hágcsón találkoztunk. Vele balagván haza felé , elmondd , a' mit én is tudok , hogy Párizsban csak illyenkor szokás soiréekbe menni , 's hogy *ennél fogva* ó elébb játékszinbe ment — mellyet délben még ócsárla. Én az igen naiv beszédre nem feleltem, mert minden aífectatio előttem nem csak nevetéses , de még annál valamivel több is.

Jó éjszakát, kedves barátom. Egy darabig

még itt mulatok, mielőtt falucskámra kimenek; mert ámbár szeretném már öreg napjaim' nyugvó fészket látni, még ki nem éltem e' nekem új világ gyönyörűségeit.

A napokban Budán nagy fontosságú dologban jártam. Öcsém mindenekre kért, kedvese szüleinél lennék kérője; melly óhajjának szívesen megfeleltem. Jövendő apa derék egy magyar ember, s ha a leány olly jó, a milly szép és művelt: úgy falusi magányom, hol ők viendik egész kis gazdaságomat, nem lesz előttem kevesbbé kedves, mint akármelly fővárosa a' földnek.

A consiliarius, Emmának atyja, a' tavaszt künn tölti a Nyékben, melly mióta a vidéket nem láttam, egészen új arcot vön - fel. Mindenfelé mezei házak 's nagyobb kisebb múlató helyek a község minden osztályai számára, a' disznószug vagy mint némellyektől neveztetni hallám: Szugliget, a Laszlovszkymajor, Ferenczhalma, a' Széppásztorné, Marxvöl-

gye , leopoldra ezeje 'stb., mellyek külön nemű mezei kellemeikkel egymással vetélkednek, 's a' sok néptől szinte pezsegtek. Az ezeír szép helyek' élését könnyítik a' már itt is divatba jött társaskocsik ; ellenben ismét kellemetlenné teszi az a töménytelen por 's ez az idei törhetetlen hőség, mellyet semmi legkisebb árnyacska nem hűt az egész hosszú úton.

Maga Buda' városa , mióta utolszor láttam, csinosodott ugyan, 's alvárosai valamivel kiterjedtebbek is, de a' haladás nem feltűnő. Az '82diki tűznek kivált a' hid körüi még vannak nyomai 's a' partok csak a' rudasfürdőtől a sárfürdőig vannak fallal bevonva. A' borkereskedésnek mintegy tíz év óta szerfeletti megcsökkenése mind a' várost, mind annak egyes polgárait megfosztja nem csak a' szépítés', *de* még némelly szükséges javítások's változtatások' eszközeitől is. A kellemetes bástyasétány, melly a' várkormány' munkája, 's a várhegyen keletkezett kertek a' legnagyobb szépülés, melyet Buda azóta nyert. A' játékszín , melly egykor olly nagy divatjában volt, zárva áll. Vajha nemzeti foglalná-el helyét, de ollyan, melly mívelt községet vonhatna magához.

Utolsó ebédemet gr. Dévainál költém-el. A' grófnál csak háromkor tálalnak. 's Bakai-

nak, kivela' történet itt is összehozott, ez ismét korán volt; ő, úgymond, Párizsban hatkor szokott. JVNigt sajnálom azokat, kik a külföldről csak illy reminiscentiákat hoznak. Kijelentőm előtte abbeli csodálkozásomat, mikép ő mind ezektől németországban, mellyen keresztül jött, 's hol az illy dolgokban hasonló a' szokás a mienkhez, el nem tudta szokni, 's észrevételre az illyet érdemesnek találja.

Pestnek legfényesebb nyilvános helyét csak tegnap láthatóm, értem a' városi hármai táncztermet. Nagyság, forma, márvány és aranyzás egész a' fecsérlésig, 's még is Ízléssel 's nem halmozva: egy olly gyönyörű egészet adnak, mnlyenhez hasonlót aligha láttam. 'S melly hatású lehet e' tündérhajlék, midőn a' világok ezrei mellett a' két város' színe fiatalság, kellem 's a' fényűzés' pompájában tolong benne fel 's alá! A' hágcsó, mellytől a' tett leírások után sokat vártam, talán azért nem lepett-meg, mint-hogy a' londoni Athenaeuméra emlékeztete, de melly nálánál nagyobb és jóval fényesebb is. — Városaink' lakói 's kormánya nem csak pom-pára költenek. Budán és Pesten jótékony asszonyegyesületek, úgy nevezett kisdedek' védiskolái, utczai koldulást gátló aláírások állnak-fen, 's Pesten egy vakok' intézete napról napra több sikerrel munkálódik.

Ferenczyt nem találtuk műhelyében. Buszkabányán , a magyar - erdélyi határokon , tartózkodik , hol önmaga kénytelen magának márványt töretni műveihez! Mennyi akadályokkal s bajokkal kell még hazánkban küzdeni annak, ki a' fentebb szellemi munkálódások bármely nemének szentelé pályáját !

Indulásom holnapra van határozva. Nagy örömemre szolgál , hogy , ha már itt nem láthatalak , negyven évnyi távoliét után, enn tüzhelemnél foglak végtére megölelhetni.

BUDAPEST

Alig érkeztem-meg, kedves öcsém , Budapesten, azonnal eljártam azokat, kik perem eldöntésére befolyással lehetnek, s minthogy az alapok egészen tisztába vannak már hozva , méltán reményiem , hogy törvénykezésünk jelen módja szerint be fogom várhatni a dolog' végét. Noha .pedig óhajtottam volna, hogy egészséged megengedje ittlétedet; még így is kedvesen múltak napjaim. Ablakim — minthogy a Három-

begy-vendégházban lakom— a' Dunára nyílnak, 'B reggelenként első mulatságom szemeimet a kőhídon, fővárosunk ezen európai nevezetességén , legeltetnem , valamint azon új világon is, melly a' Dunát mind két felől körülveszi. Az a' fal, melly városunk mindkét partját, a' szigetektől egész a' hajdani táborig kórházig (hol most mintegy háromszáz gonosztevő , munka és emberi bánás által a' javulás pályájára vezetetik bekeríti, kivált a' budai oldalnak egész arcát megváltoztató, s fölötte , a' város egész hossza szerint, magas és csinos házak állanak. Kilencz felé reggelizni megyek vagy a' nagy sétányra , melly a' játékszín térének magos nyárfáival kevélykedik , vagy az elyziumi berekbe , melly a' hajdani vásárpiacz helyén virít. Innen végig ballagok a' Leopoldváros néhány pompás terein s az újhídon által a' Tabán' és Váralja' népes utcáin; mindenütt a' számtalan kereskedő és kézműves ezerféle mutatvánnyal ékes boltai között. Leginkább itt látszik, melly nagy sikerű volt hazánkra nézve a' czéhek eltörlése már most nem pénz és czéhlevél , hanem ügyesség , szorgalom és pontosság azon módok , mellyek által a' munkás ember halad , s élni akarván mindenki, közönséges az ipar, s egymást felülmúlni sovárgó vetélkedés olly an-

nyira, hogy ritka száma az a' *Budapesti mindennaposnak*, mellyben egy és más új találmányra , vagy egyéb a' mesterségekben tett javítványokra királyi pátensek ne olvastatnának. Az olly híres pesti vásár , igaz hogy szemre alább hagyott, mert sokkal kevesebb külső eladó jelenik - meg : de épen ez mutatja a' belső ipar' emelkedettségét ; azon kívül a' nevezetesb műgyárok állandó rakhelyeket tartanak, mi a' vevőknek nagy kényelmükre van; nyers termékeink pedig a' hajdantinál jobb miségök miatt, drágábban kelnek, 's értük több külföldi vevő jelenik-meg a' budai part' nagy raktáraiban, mint valaha. — Dél tájban a' Vizi terrászra szoktam menni. Ez a' régi rakpiacztól egész a' harminczadig — melly a' hajótisztségnél valamivel alább, az új raktéren , áll — vonúl-el az ott is feltöltött parton, 's nem széles ugyan, de sűrű fasorai' hüs árnyékába 's virágágyai' illatos köreibe a' Leopold - és vízivárosi szép világot számosán vonja. Különösen nevelik a' hely' kellemét a' sok jövő menő, 's mindenféle szinti lobogóikkal ékes csónakok, mellyek a' városnak ezen, egymásnak szemközt fekvő részeit kapcsolják össze. Az ó 's az alsókül - városok' népe' déli sétálója az országút, melly a' pesti oldalnak valamint leghosszabb és téresebb, úgy

legpompásabb utcája is. A magyar (hajdan széna- piactól fogva a királytérig (egykor zsidópiacz hosszú sorban vonúlnak-el a' legszebb épületek, köztök az ország háza , a' magyar akadémia , a' nemzeti bank és nemzeti museum palotáik, az új gymnasium, az odeon, mellyben a' muzsikai egyesület minden héten kétszer adja versenyeit, s végre a' festőakadémia nem nagy , de csinos épülete , mellyben a' még kisdéd , azonban igen válogatott képtár hetenként háromszor látható. Mind ezen intézetek iránt a' köz részvét olly nagy, hogy nyíltok napjain termeik telvék látogatókkal. Nagy , mondanám fő, díszje az országúinak, 's az , mi neki a' francia boulevardokkal ad hasonlatosságot: a' két felől magasló jegenyesorok, mellyek alatt, minden szakaszaiban a' napnak , foglalatosak' és henyék csoportjai igen számosak. Be találtam ma tért a' fűvészkertbe, s ott nagy örömemre a' növények neveiket a' latin mellett magyarul is fel találtam jegyezve.

A' nemzeti játékszínben még nem voltam , minden estve hivatalos lévén majd ide, majd oda. A' mai társaságokban az szolgál legnagyobb gyönyörűségemre, hogy vegyültebbek mint egykor valának, nyelvre pedig egyformábbak. T. i. a' kereskedőség, azóta hogy jószágokat birkát,

bizodalommal közeledik hozzánk ; 's fiaik, kik kivétel nélkül mind utaznak, nem csak jól,de szépen is szólnak nyelvünkön, 's olly kényes tónuson, mnlyenre húsz évvel ezelőtt alig mertük volna azt képesnek hinni.

Holnap apád nyéki szőlő-majorjába megyek , hol ő a' nyarat fogja tölteni. Mihelyt dolgaim ismét fogják kívánni , hejövök aztán haza hajtatok. Tudja isten, mikor az ember a' nyolczvannak küszöbéhez közelít, ha tud is még néha a' nagy világnak örülni, csakhamar haza kívánkozik , kívált mikor olly lelkek környelik, millyeneket nekem a' jó isten bennetek adott.

Dolgaink eldőltek szerencsésen , 's holnap indulok hozzátok, édes gyermekeim. Szinte nehezen válom - meg innen , mert tudom hogy e várost utolszor látom. A' mit talán először kell vala ez alkalommal megnéznem, a történet úgy hozta magával , hogy utoljára maradt : játékszínünk. 'S elgondolhatjátok, melly örömeket adott az nekem. Annak lelkes kormánya egész művészi iskolát járat színészeivel, mielőtt fel hagyná lépni ; de más is azoknak járta kelte mint provinciális játszóinké, 's itt nem nógrádi

vagy dunántúli, szegedi vagy erdélyi szóejtést hal-
lani , hanem azt a tiszta, válogatott nyelvet,
mellyet Íróink írnak 's a' szebb izletű társasá-
gok beszélnek. A' hős itt nem betyár , az erő
nem durvaság, a méltóság nem affectatio. A'
két estve , melyet benne tölték, e' szerint ked-
ves emlékezeteket hagyott bennem vissza. Ez
az intézet megérdemli az ország' pártfogását,
de azt nem is teremthette elő más az országos
pártfogáson kívül. De csak teljenek - el megyei
kis theatrumaink ezen játékszín' nevendékeivel,
melly nagy és általános leszen befolyása nem-
zetiségünk' terjesztésére, 's a' társasági hang
csinosbitására : a' mit már itt helyben is nem
érezni nem lehet. Maga a' színház kisebb ugyan
a' városi nagy játékszínél — mellyben jelennen
négyeszer hetenként játszik egy német társaság —,
de a' hangokat igen szerencsésen terjeszti - el ,
's külseje a' legnemesebb Ízléssel épült.

A' várbéli casino nem igen halad. A' kisebb
tisztek — nem mintha a' kisdéd részvényt nem
győznék , hanem mivel minden szegszugban elől-
járóra bukkannak , — nem igen vesznek benne
részt ; a' nagyobbak restéinek azokkal mulatni
estve, kikkel úgy is fél nap együtt ültek a
tanácsban, 's így az többnyire üres. Ellenben
a' pesti, melly körülbelől a' régi harminczad

helyen áll , legnagyobb divatjában van. Terme nem kevesbbé szép, mint hajdan a' börzében volt, de fekvése, noha nem lát Dunát, talán kellemesb , mert portálja egyenest a nagy sé-tányfa nyílik , melly mintegy hozzá tartozni lát-szik. Mindenek felett kedvesen a könyvtár le-
pett-meg benne, melly csak tízezer kötetből áll, de az új kor' legválogatottabb munkáit fog-lalja magában, 's minden által használtathatik, ki valamelly választottsági tagtól bilétet kap. Ki Budapestnek leginteresszánsabb embereit lát-ni óhajtja , azokat itt az estveli órákban, rend-szerint együtt találja.

Tegnapi délutánomat a városligetben töl-tém. Az már most egyike a legszebb parkoknak, 's terjedelme is sokkal nagyobb; vagy hogy ez-előtt tizenkét évvel az új ültetvények fiatalsá-gok miatt nem vonák még magokra a' szemet. Kisfaludy' szigetéhez csónakon menni. Az em-lék egy kis dombon áll, mellynek alját közve-tetlenül a' víz mossa, 's melly a' tónak egész régióján uralkodik. A' mű a' művész' egyik leg-szerencsésebb órájának szüleménye. Nekem úgy látszik, mióta a' museum' nagy termében , azon alkalommal midőn a' Marczibányi' jutalmi osz-tattak - ki a' múlt évre , Virág' emlékét láttam : hogy a' kettőben szép jelentésű ellentételt akart

a művész kifejezni. Komoly s nyugott métól-
ságban ül egy koronás fejű asszony képében a
haza Virág mellszobra előtt, s azt az érdem
füzérével koszorúzza - meg. A munkás öregnek a
halál agg korában zárta - be szemeit, midőn már
végig futotta pályáját elhunyasában tehát semmi
tragikum nincs. Kisfaludy ellenben ereje delé-
ben múlt-ki, mielőtt mind azt a nagyot el-
végezhető , mire lángelméje által kijelöltetett. 8
így a' Musa könyekben szétolvadva terjengeti,
Ferenczy művén, utána karjait, a korán el-
vesztett , a visszahozhatlan után. Mert ime
húsz éve már hogy nincsen többé, s helye mind
eddig be nem töltve áll. — Éljetek boldogúl, te
felséges város, ti szép vidékek , mondám haza
téret, én elmegyek, ne hunyjon - el soha sze-
rencsés csillagtok.

Levelem indul, nem sokára, kedveseim,
én is köztelek leszek.

A VISSZATEKEL.

Eltemette honját
A' mohácsi
vész;
Vissza
vércsatákból
Tér a' bús vitéz.

Föltekiut s hol a
nap
Nyügdébe száll,
Kék hegyeknek
ormán
Sziklavára áll.

Sziklavára csendes ,
Mint a temető ;
Benne egy harang
kong ,
Mély gyászt
hirdető.

A teremközepeu ,
Magas gyászpardon
Kiterítve fekszik
A' szép hajadon.

Arcza , kehle
halvány
Mint a' hérc' hava ,
Hunyva szép
szemének
Égi csillaga.

És helép a bajnok,
És reá borúi
A' kedves halottra ,
Keblén mély kin
dúl.

„Mindent
elvesztettem ,
Mindent — jaj
nekem ! —
Harczon a hazámat,
Itthon kedvesem.

Ah fekném
inkább
Én e' gyászpardon .
Mint te , szép
virágszál ,
Ékes hajadon."

DAJLA.

A HOS SIRJA.

Ook bajnak utána az ősz dalia
Csendlakta honába kerül;
Vészes fiataalkori napjaira
Néz vissza reménytelenül
Eltűntek a' harczok , a
győzödelem,
S tündér koszorújok, az egy
szerelem.

Fáradtan , elaggva ez álmaiban
A harca s koszorúk fia él,
S bár álmain a komor ész' köde
van,
Még lelke busongni kevély;
A' sírba letenni óhajtja fejét
Márvány örökítse s dal üllje
nevét.

S bosszú nap után borús éjszaka
száll,
Felhőbe húzódik a hold.
Éjfélre a' hős' rideg álmainál
Felhangzik az ős laki bolt,
Kert híja ki harczra az Ősz daliát,
Vég harczra kimenni nem ója
magát.

A kürt tova és tova zengve rival,
Rémhangja betölti az éjt.
Megy bátran a hős csatagondjaival,
érezve veszély teli kéjt.
Megy zordon utakban a hangok után,
Nagy messze körüüé a' puszta
magány.

S folzengeni hallja a harcz moráját,
A férfiölő viadalt,
Küzdök' rohanásit az ércsoron át
Hall réműletes csata dalt ,
Kard , dárda zörömböl , a' ló szabadul
Nagy sebben áléivá vitéz ura hull.

A' hős tova és tova tévedezÖn
A' képtelen éjbe halad.
A' vérbe borúit, csatadúlta mezőn
Elhallgat az éjjeli had.
'S rémséges, halotti a csend , a
magány ,
A' vad rohanások, a' hadzaj után.

Harmadszor a' kert riad és szomorún
Vég hangja búcsúzva hibái,
'S villám sugarában az éji
borún
Át rémlik emelt ravatal ;
A hős' temető helye 's orma felett,
Fog bús szobor , a' haza' képe ,
helyet.

Sok bajnak utána az agg dalia
Itt békehelyére talál ;
Vészes , viadalteli napjaira
A' századok éjjele száll,
'S míg lelke dicső nyugalomnak
örfil,
A hír örök éneke zengi kör.
VÖRÖSMARTY:

A K E D V E S D A D A .

Félszomorgva,
félepedve ,
'S még is ah mi
lelkessedve
Zengedez dalod !
Nyári estve' langy
szelénél ,
Szirtfolyamnak
énekénél
Édesb hangzatod.

Rézsabáju ajkaidnak ,
Szívgyulasztó
hangjaidnak
Mérge éltető ;
'S bár nyugalmam'
elrabolta ,
Régi csendemet ledúlta
Bennem élet — ő ! BUSIÁVI.

A' KECSKEBOR.

N. helységben két szegény ember lakott, kiket a' történet szomszédokká, a' köz ínség 's még inkább a' szívreható egyngyűség atyafiakká tett. Czigánytalan lévén a' falu , ők foglalák el annak egyik végét, bol parányi sárházaik , a földanyának két csodálatos buborékai, egymás mellett szép frigyben állottak. A' bugaczi csárdához hasonlatos hogárhátú fedél , melly eredetileg gyommal fedetve 's a' tavaszok' lanyha szelőlőiben koronként felviritva, idővel egész tündérkertté változott, most, midőn az ősz fanyar leheletében díszeit elhullatá, úgy állott gondtól 's labodától borzasán az égnek , mintha segítségért akart volna felkiáltani. Ehhez a' rozszant, ki 's behorpadozott falak' fakó oldalai, a másfél arasznyi, lantornától homályos ablakok , ezen kétesen pislogó szemei a' háznak, nem fölötte vigasztaló tekintettel örvendeztetheték a fáradt utazót: enybelyet az itt hiába reménylett. Egyébiránt a' két ház tökéletesen hasonlók egy-

máshoz, azon csekély különbséggel, hogy a magyar házak módjára, egyik homlokkal, másik háttal állt az útnak; utcának kell vala mondanunk; de ők nem laktak utcában, viskóik azon hosszú sort fejezvének be, melly a falu testéből egy nagy kacsiba lábként messze kinyújtózott. Mindenik házhoz, mint illik, kertecske is tartozott, nem sokban különböző a ház fedelétől; bennök kizárólag paraj's a halovány seprű véletheték uralkodni, hacsak a hatalmas úri tők, melly egy boldog emlékezetű szilvafának száraz ágaira fölkapaszkodók, jelét nem adta volna, hogy a növények ezen köztársaságában valami nemesebb is található. — Mi boldog nép, fogják felkiáltani olvasóim, melly illy kevéssel beéri; milly példátlan példája a meglegeedésnek! Vagy talán — fogják némelyek gondolni — ezek a legkétségbeesettebb emberek, kik egy két garasért készek volnának embert akasztani, kiknek magoknak a halál csak jótétemény lehet. — Azonban, oh gyarló emberi találgatás! mi messze járnak ezen képzeletek a testi valóságtól; a miről azonnal meg leszünk győződve, ha a tanya kebelébe egy futó pil—lantatot vetünk. Ott ugyan is egy törött fazék alján pislákoló mécs világánál a szoba közepén szüreikre telepedve két emberalakot látan-

dunk, kik épen vacsorájokat költik. Mindcnik előtt az imént magasztalt kérdnek fejedelmi terméke , egy egy jó darab sült tök áll , mellynek vékonyra vájt héja jelenti, bogy a vacsora vége felé balad. Közben egy öblös kobak kínálkodik a kora szüretnek már csípős nedvével, mellyből mindenik torkának saját mértéke szerint amúgy látatlanban részesülgete. A kobakra nem sokszor került a sor de bágyadt kótogása mutató , hogy egy két lelkes vonás tökéletesen megfelelt a célznak. Az evés ívás egyébiránt minden mohóság nélkül esék , egész ázsiai komolysággal 's érdemes hallani , minő beszélgetés fűszerezte azt. — Biz' úgy ! János koma , szolt legelőbb is a gazda, kit , mert görbe lábú vala , Lőcsláb Jakab néven ismere a környék. Ezen bölcs felszólalás után ismét hallgatás következett, mély titok fedezvén , mit kelljen azon nagy jelentésű igékből érteni. De Lőcsláb lényeié falatját, illendően leöblíté azt 's folytató a szót: Mondom kednek János koma, az nem volna tréfaság. — Bizony nem ! vigyorga rá Jankó , ki Röhöginek hívatott idomtalan nevetéseiért 's ki már maga sem tudta , mi a becsületes neve.

„Ha még egyszer odajuthatnék — szóla tovább Jakab 's társam is akadna, kinek amúgy emberül helyén a szive — János koma ekkor tá-

tott szájjal rá merészkedett, mintha gyanítaná, hogy ez a' felszólítás tán őt is illetheti — ha egy igazi barátom találkoznék, csak be bűnám én a hegy' oldalába, hol az aranypor terem.“

„Aranypor eszméikedék Jankó egy még hatalmasabb vigyorgással.

„Mondom koma , hogy aranypor, de mennyi! milyen kiapadhatlan hőséggel! De hiába egy ember csak egy ember, ha még olyan derék is!“

„Bizony derék ám. monda János, ki társának többnyire utósó szavaiból szerkeszté össze gondolatjait. S ez esetlen válasz minden egyebet kivetkeztetett volna magas reményeiből csak Lőcsláb Jakabot nem ; igen ismerte ő Borsosa eszé-

nek csodálatos tekervényeit ; azért terve s céljai' sürgetésében el nem csüggedett. *Legelőbb is* egy tündöklő képét állítá fel a jóllétnek, az az jól lakásnak, melly merényük sikeres ki menetelét követendő vala. A gombóczók még egyszer akkorák leendenék élénk rajzolója szerint, mellyekre János koma elragadtatásában bor-

zasztó nyilatú száját már is tátogetáj a húsétel mellyet most csak nem egyedül jó hírből ismertek , ezentúl mindennapos a' háznál: disznótorok . kolbász. hurka a káposztában. véres

kasztó. Ezen fölül — csak igen későn kerülhet rá a sor — egy tágas épület, teres udvar, teli csűr és pincze , hatalmas asztagok, és kazalok a szűrőn , baromfi annyi mint a' lágy, 's végre, — mert ennyi gazdaságba asszony is kelle a házhoz — feleség.

Jankó' röhögései rettenetesek levének, annyira magán kívül ragadá őt a fényes előadás, 's Jakab érzé , hogy az időpont, mellyen komája' tehetségeinek ura lehet, elérkezék; ugyanazért , hogy lelkesedésének irányt adjon, így végzé beszédét; „De hasztalan, ember kell a' gátra : a' hegyoldal ide nem jön, ha csak mink oda nem megyünk. 'S a' hetven hetedik' öreg apám' lelkére mondom , a' ki ha szinte szegény volt is, de egy szikrával sem becsületesebb; — ha még egy illy ember találkoznék mint én , 's ekkor félig fölemelkedék , bal kezével derekát támasztva, jobbával mellére dobbantván — tudom azt az egyet ,' hogy ma holnap nem csak tökkel élnénk. Végezé 's egyszersmind falhoz hajítá a'üres tökkérget, mellynek ízes sárga belét már kirágta volt.

Már ezen hathatós izgatásnak ellent nem állhata Jankó , felállott egész hosszában , vagy inkább széliességében, mintha mondaná : „itt vagyok , hova menjek veled ?“ de csak hamar észre-

vevén, hogy komája ülve is majd akkora mint ő, ismét vissza telepedek 's durva daczos hangon kérdé: no hát mikor menjünk?

Lőcsláb tökéletesen meg vala elégedve szónoki remekével; de még egy feladás maradt, tudnllik az út' nehézségeit is előterjeszteni, részint azért , hogy azok Röhöginek ne legyenek egészen meglepők, részint talán, hogy önbátor-szivűsége, melly inkább szóból, mint valódi bizodalomból , állott, komája' isméretes rendithetlenségén néminemű izmosodást nyerjen. Azért is újra felfogá a' beszéd' fonalát 's monda: „igaz hogy az út messze és fáradságos —

„Fáradságos!" visszhangzó hörgő csodálkozással a' koma.

„A' barlang' torkolatja szűk. Belül tágas lehet; de setét, mint a' pokol."

„Pokol" vigyorga János.

„'S ha a' kincset valami sárkány találja éveneni. —

„Vagy porkoláb!" monda vigyorogva Röhögi, ki már végen nem gondola magától semmit. 'S most lendkivül meg vala lepetve , hogy szűnyadozó elméje egyszerre illy nagy lobot vetett.

„Bizony János koma az könnyen meg lehet, hogy fogunkat ott hagyjuk 's aztán, mint szokás mondani, sem pénz sem posztó."

„Posztó!” böge csodálatosan Röhögi, ki előbbi észlobbanása által megerőltetve hüledezésibe csakhamar vissza esett 's ezen végszó által annyira ki lón forgatva sorából , hogy az egész beszédben alig emlékezett egyébre vissza , mint a' gombócokra ; de arra semmikép rá nem mehetett , hogy azokat a' posztóval valami Összefüggésbe hozza. Lőcsláb sejté , hogy pajtásának fejét igen meg találta terhelni, azért is összevoná beszéde' vitorláit 's a' mit az elbocsátottak után kevesen vártunk volna, így zárá szavait: „Már, János koma, hát csak elmenjünk, 's ezt leginkább hangozfatá a' jó isten' nevében, ha addig élünk is!“ 'S ez ügyes kanyargással annyira vissza hozá társa' eszméletét, hogy midőn ő ültéből fölkel, amaz is felállott 's vastag busa hangon így szól: „no hát menjünk ?“

Talpon állt mind a' két jó barát 's csak most látszék , hogy Röhögi egy harmadrészszel kisebb 's szinte háromszorta vaskosabb Lőcsláb Jakabnál kinek össze vissza hányt tagjai ügyetlen magasságig felnyulának. Azonban alig álltak föl embereink, hogy a' tüzes beszéd közben roszúl ápolgatott mécsbél egy kétes fellobbanás után zsírjába fúlada 's a' szobát, mint költő mondaná , által adá éjnek és homálynak.

Szerencsevadászaink , kik mar alig tudák hányadán vannak az időben , most eszméjének, hogy nyugalomra is volna szükségök. Röhögi azonnal vissza is dőlt előbbi helyére 's vadkannemü horkantásai csak hamar híröl adák , hogy elnyúgodott. A' gondosabb Lőcsláb pedig még kifordult , hogy a lovakat megtekintse.

Más nap hajnal előtt már kifelé állt a' félhajból a kocsirúd, jelenségül, hogy Lőcslábék útnak indulandók.

'S nem vala különben. De mielőtt kalandorainkat útra eresztenők , szívünkön fekszik elmondani, különös gazdálkodások' okait és módját, melly sok tekintetben nevezetes. Ők tulajdonképen ketten tőnek egy emberszámot 's ennek igen természetes következése az lett, hogy gazdaságokat is összesítették. De mindez nem valami kigondolt terv szerint 's még is minden perpatvar nélkül mene véghez. Ugyanis Röhöginek — zsák foltjára talál — egy menyecskéje akadott, kivel az élet' terheit kezdé megosztani de ettől őt egy különös történet megfosztotta. Az utolsó tevéjáraskor tudniillik, mellytől a' vidékbeli nép az időt számlálni szereti, történt, hogy Jankó az öreg bíró' háza' tetején nádaza 's épen a szegélyen ült midőn az olasz tápláló mivész-társait megállította. A' nyerges állat illendő

komolysággal viselé magát; de annál pajzánabb volt a' majomúrfi, melly görcsös hátán ide 's tova ugrándozott 's pisze orrát Röhögire több ízben fölfitogaita. E látvány Jankót rendkívül gyönyörködtető, hogy nem csak szemót száját meresztő el reá, hanem röhögtében a' házcsúcsáról fejtetőre le is bukkant. Ezen bal esős különben is gyenge eszót 's beszélő tehetségöt olly igen megviselte , hogy a' fürge menyecske, ki a' szomszódra eddig sem idegenül nézett, most egészen a' furfang eszű Lőcsláb' részére határozd magát. 'S ez volt az első lépés a' gazdaság' egyítésére ; mert Lőcsláb - és Röhögi ez idő óta nem hogy ellenségek, hanem még inkább elválhatlanok levének. Közösből főzött a' menyecske mind kettejök' számára, 's bővebben mint az előtt, a' mit Jankó több mint elégséges kárpótlás gyanánt vett. Azonban a' gyermek is megszületett — a' gonosz világ' értelme szerint talán egy harmadiknak is közbe járultával — 'S már ekkor lehetetlen vala a házasságot halasztani. A' menyecske Lőcslábné lett, Jankó álkérészt koma , ki ezen diszes hivatallal egész a' könyhullásig meg volt elégedve. A menyecskét az irigy halál nem sok idő múlva mindkettejük' nagy siralmára kiragadá ez árnyék világból 's az özvegyek, hogy temetését becsülettel megad-

ják, kénytelenítetének az egyik szőlőt eladni.

Innen lön hogy a' megmaradott 's már közössé lett szőlőt, melly a szívvidámító nedvet adá, együtt kezdenék mivelni, együtt mivélék szük földeket is ; együtt a szélső házban laktak, mert a' belsejt Röhögi Jankóét a' záporok' ereje nagyon megrongálta. A' lovak ellenben Röhögi' ólát foglalók el , részint, mert belsejebb vala 's azért a' lókötők ellen bátorságosabbnak tartathaték , részint egy legitten érintendő okból. Négy lóból gazdaságok kettőre olvadt. Röhöginek egyik lova egy három mérföldnyi útról visszajövet kidőlt 's szegény Jankó hogy veszett feszéjének nyele forduljon , kénytelen volt azt egy agarász ispánnak kutyái' számára egy zsák zabért általengedni Lőcsláb' egyik tótosát pedig, épen midőn kivezetné , a' lezuhant ól rokkantotta meg. Azonban a' két megmaradott ló hamar össze tanúit 's a' szekérnek tökéletesen megfelelt, melly szinte csak úgy vala hasznavehető , ha kettőből állítatott össze ; mert Lőcsláb' szekérének két kerekei agyban ingadoztak, Jankóénak ezen fölül még tengelye's oldala is eltörött ; de a'kettőből egy alkalmas jármű kerekedett, melly csak abban nem hasonlók egyéb szekerekhez , hogy kerekei össze vissza lévén cserélgetve hol egyik hol másik oldalán állott magosabban; de azért

épen olly kényesen csikorgóit, mint akarmellyik baranyai szekér. Vassal épen nem láták szűkeségnek megterhelni; az könnyű, ékes menetelét csak gátolta volna. Hogy konyhát együtt tartottak, már látók. A gazdaság' egységéhez még az is tartozott, hogy Lőcsláb jobb szemét vastag hálog borítván, Röhögi a' nagy eséskor bal szemét elvesztvén, szinte csak kettejöknek volt

egy pár egészséges szemök, mellynek Lőcsláb bölcs elintézése szerint úgy vették teljes hasznát, hogy midőn együtt utaznának, Jankó jobb, maga pedig bal felől mendegélt, 's mig az a' felvidéket tartá szemmel, ő az alsóra fordítható osztatlan figyelmét. De, a' mit előbb illik vala mondanunk, együtt nevelék Petit is, a' két ház' fiát, ki már surjány gyerkőcze volt, 's egyzersmind a' legvásottabb az egész környéken. Azonban őt az atyai háznál ritkaság volt látni, hacsak valami latorsága miatt menedékkeresés végett nem, vagy, hogy valami csínt tegyen, a' miben mester vala; azért is bár milly különböző sejtéssel bírt a' két koma annak eredete felől, abban teljesen megegyezének, hogy a' fiú semmire kellő, 's hogy gondjokat róla végképen levegyék. Erre Petinek nem is volt szűksége; annyira elmerült ő most a' szüret' 's kukoriczafosztás' gyönyöreibe, a' mesék és dalok'

tündér világába, 's a' kósza étellel olly igen megarátkozott, bogy bonn számot épen nem tarthattak reá. Miért a' két gazda, minden aggodalom nélkül a' holló fiú elélése felől, megindult kanászkürtöléskor, 's a' falu' határait, ha nem szinte villámgyorsasággal is, maga után hagyá.

Már jól fenn volt a' nap, hogy Baranyának hegyei között a' mohácsi sík fölött egy kétlovas kocsi mendegélt, mellynek veszedelmes csikorgását varjak hollók kársejtő zajgással kísérték; a' szajkók felrikkantának, a merre ment, 's egész erdő lázadásba jött madaraival. A' kocsi lassan 's talán igen is kéjelmesen látszhaték haladni, ha az ülésbe mélyen elsölyedt kocsisnak eszödései, sűrű még is sikertelen ostorozások el nem árulják vala, hogy a sebesebb haladás nem az utazókon múlt. „Hogy meg nem zápultatok még tojás korotokban! károgtatok, hogy megfuljatok belé! Hogy isten' haragja mindig varjat fojtogasson és hollót és mindent a mí feketében jár ! Károgtatok a' sátán és lucziper' nevében! Tán lóhúst érzetek ? kellene ? károgtatok, hogy elveszszetek belé !“ így 's így kiáltoza fel, midőn egy sereg varjú fejük fölött károgra el csapott, tüdőelmét veszve, egy hosszú sovány alak, melly hátúl a' tisztesebb kukori-

ezaszár ülést foglalá el, ki egyébiránt magas sivány süvegébe , mellynek tetejét egy megfordított kurta szárú pipa koronázá, egész orrig el vala merülve. Azalatt a kocsis szüntelen csettegetések 's ostorcsapások között szólogatá Szellőt és Tündért; mert ezek fület farkat eleresztve a neveikben fenn maradtott ősi dicsőségről végkép meglátszának feledkezve lenni, készebbek akármelly gyalázatos kinszenvedésre , mint hogy haladjanak. Már is minden ostorcsapásra rúgással feleltek 's vég erejüknek ezen kinyilatkoztatása jelenté, hogy tovább általan fogva nem akarnak menni. Szellő ugyan is olly bágyadt vala, mint az elcsüggedett szerelem' utósó nyögése , 's Tündér, dicső nevének egészen ellenére, még csak nem is mozdult. „Szálljunk le koma , szóla most a' hátúi ülő, ne hajszoljuk tovább lovainkat ez igen bajos is lett volna ; a hegy különben is közel van 's mig oda gyalogolunk, lovaink legelészhetnek. ' A' kocsis a' szólóra bá-mészan tekinté , mintha kérdené : hát ha elviszik a' lovakat? A' szólo azonban kinyujtá egyik lábát a' kocsiból, melly azonnal földet ért, a' nélkül hogy ő ülését elhagyta volna. „Soha se aggódjék kee János koma. Ki bántaná itt lovainkat az isten' háta megett ?“ így foiytatá beszédét : a' kocsit huzzuk be idea' fák közé, a' lovak

hadd mászkáljanak. Csak szálljon keed le bízvást, János koma.“ Ezalatt kinyújtá másik lábát is ’s lassanként leszállóit, vagy is inkább elvált a kocsitól: mert úgy látszék , mintha minden tagját különösen szedte volna ki belőle. „No hát szálljunk le.“ felele a’ zömök kocsis , széles kalapja kajláját felütvén szemérről ’s mint a karika leperdüle üléséből, egészen ellenkezőleg a vontató hanggal, mellyel szavait ejtette. Majd a’ lovak elébe állott ’s olly hatalmasat rántott a’ szegény párák’ üstökén, hogy azok szinte térdre

rogygyanának. A’ lovak csakhamar ki levének fogva a’ kenderhából ’s neki korbácsolva , hogy legeljenek; a’ kocsi betaszítva a’ fák alá ’s utasaink indulóban mindenik egy vastagon össze vissza foldozott zsákot terítve vállára. A’ zsák épen illett öltözeteikhez ; az egy pár tüzöngő hocskorból állott, ’s üngből és gatyából, mellynek fehérítetlen vászna csaknem zöld volt az újságtól ‘s pozdorjás szálaival eléggé csiklandó, ha viselőinek elkérgesedett bőre azt érezhette volna. Az elválhatatlan iszákot oldalaikon egy általvetett posztószél tartotta; de fejeik’ fődözete még is különbségre ’s ha szabad mondanunk , néminemű elsőségre mutatott az egyik félről; mert Lőcsláb ki nem fogja gyanítani, hogy ő az egyik utazó süvegesen volt, míg

Jankónak fejót egy bágyadt szeles kalap fedé ,
mellynek kajlája egyik felől zsineggel vala fel-
csaptatva. így felkészülten megindultak utazó-
ink , Lőcsláb nagy gondolataiba elmerülten ügyet-
len lábszedégetéssel , Jankó gondolatlan andal-
gásaiba sűlyedve , de annál derekasabban lábál-
va , olly mély és rejteményes hallgatással, mil-
lyen csak a' nevezetes meiénnyhez illheték. Mint-
egy rövid félórái ballagás után egy völgytorko-
lathoz érkezének. Ott egy magasra kivágott elejű
puszta pincze állt, mellynek beomladozott garád-
ja gyászoló régi elkagyatottságát. „Itt volnánk”
monda most Lőcsláb , nem minden döbbenés nél-
kül , „ha isten is úgy akarnál 's leveté há-
táról a zsákot , nem mintha terhelte volna, ha-
nem alkalomul , hogy a' merész munkához ele-
gendő lélekzetet vegyen. Jankó merőn és ha-
tározatlanul nézett, nem tudva, hol kelljen a
dolgot elkezdni.

Azonban Lőcsláb egy két pillanat után elég
bátorságot vön a' biztatásra 's így szóla komá-
jához :

L ő c s ' á b. Koma , tudja-e keed , hogy már
itt vagyunk ?

R ő h ő g i. Hát!

L ő c s ' á b. No ha tudja keed koma, az igen
szép dolog , hanem hajoljon keed csak meg egy

kicsint. — Jankó a' mennyire törzsöksége engedő , meghajlott. 'S nézzen keed be az üregbe. — Jankó benézett — „Mit lát keed ott benn ? ”

Röhögi. Mit - e ?

Lőcs láb . Mit hát a m illiom adtába ! mit lát keed ott benn , ott a pincze' közepén ?

Jankó mindent akara látni 's komája unszolására meglátta volna még a' láthatatlant is de a' fölötte nagy akarás elméjét megfosztotta minden gondoló , és kigondoló vagy is költő tehetségől. Vigyorgott tehát 's vigyorgása Lőcslábót észre hozá , ki is azonnal leípe lelkesedése szédítő fokáról s így folytató szavát: „Törölje keed ki szemeit János koma , 's nézzen keed oda az üreg' közepére.” — A' nap épen besütött a pincze' szelelőjén , 's benne egy fehér pont látszék rezgeni. — „Ott koma , ott, hol a' világosság látszik, ott van az arany por!” Jankó vigyorgással ismételő a szót. „Arany por koma, vagy arany homok , vagy arany föld , ahogy jobb' szereti keed, az az a világi kincs , miből úrrá leszünk.” Röhögire nézve már minden el vala enyészve , ő most egészen a' pincze' belsejébe tapadott szemeivel 's Lőcs láb folytató a' mesét, mellyet gyermek-korában halla ; de mellyet élemedelt kora a' csodálatost mohón szerető eszében valóvá érlele. A' sok furcsát, rémületest,

csodást végre is avval zárá: „hogy egész hegy csupa arany belül. — Jankó fejével már az üreg torkában vala — ’s hogy végre hozzá is kell fogni , mert az idő eljár.”

„No hát menjünk, monda vigyorogva a’ boldog természetű Jankó ’s megindult, nem mint isten képére teremtett állathoz illik, két lábon hanem négykézláb az oktalan állatként, de annál sikeresebben , mert fenn állva a torkolat’ alacsonyága miatt épen nem mehetett volna. Most Lőcszláb sem védheté magát a’ hőskeedés ellen , előre fordítá iszákját, hogy fenn ne akadjon , ’s nagyobb bátorságnak okáért egy kést ránta elő tág csizmaszárából ’s a’ koma után mászott. Azonban alig haladott a torkolat közepéig, hogy Jankónak kétségbe ejtő ’s hajborzasztó ordítását hallá. Röhögi tudnllik már egészen bejuta ’s föl is egyenesedék az eléggé tág ’s magas üregben , midőn annak egyik oldaláról valamely rémállat szemébe pislogott. Ez hagyján ; de a rém nyugtalankodni is kezdett, mint kinek birodalma meg vala támadva. Most szarvai is felötlének a’ derűs homályban ’s Jankó , ki mindenkép ember vala talpán , egy fülhasogató ordításban adá bátorsága’ jelét De a’ szörnyeteg nem várá be a’ megtámadást, hanem egyenesen a’ torkolatnak ’s az útban álló Röhöginek ro-

hant. Lőcslábnak még alig vala ideje a' fenn megírt ordításra kitel hetőképen megijedni, midőn Köhőgi , egy az előbbinél még hatalmasabb bődüléssel a rémállattól fellökette eldőlt. Egy rohanat 's a' szarvas szörnyeteg már Lőcsláb' oldalát korholta , holott a' szűk torkolaton a' két test megszorulva , sem ki sem be nem mozdulhatva sokáig kinos küzdésben vala 's a' nyögés 's ordítózás közönséges lön. Az állat kimenekedék; de helyette most Jankó nyomult a torkolatba , ki épen nem jól kezdé magát érzeni a' belső magányban. Úgy tetszék neki, mint ha az egész bérez rá készült volna omolni 's mit valaha boszorkányokról , kísértetekről , gonosz telkekről és csoda állatokról hallott , most az egyszerre világos képpé alakult eszében. Most sejté először, hogy titkos hatalom is van 's ez annyira megrendítette bátorságát , hogy egyedül ön mentségéről gondoskodnék. Ugyanazért olly mohón kezdé magát által fűrni a' torkolaton, hogy Lőcsláb komát is minden nyöszörgéseinek ellenére magával ragadta. De a' végzet méglnem akará kínjaiknak végét. A' pinczeszáj még szőkébb volt, mint befelé a' torkolat, miért is ott újra fenn akadtak. Nem festőneg szép ugyan de minden esetre mulatságos lett volna látni ezen vég vergődést. Lőcsláb épen akkor éré ki

hársfalével a lukból, midőn bosszú póklábai között egyszersmind Röhögi' borzas feje is előtűnt, mellyben az erőködéstől megborúlt savókék szemei sült veres hajmaként szilajúl forogtak. Ő tudnllik rohantában egészen komája alá fürta magát 's annak hátával minden kímélet nélkül horzsolatá a' pinczetorkolatot 's most épen azon munkában izzadott, hogy annak lábai közül valahogyan kimászhasson. 'S ő csakugyan kiküzdötte magát ; de most történetből - e, vagy hogy erősen megizgattaték, tompa zuhanással beomlott a' pinczetorok 's az illethetetlen kincseket a' mohó emberek' szemei elől örökre elzárta ; a mi pedig fő veszteség vala , a' szerencsétlen Lőcsláb is ott nyomatott, fejét tudnllik 's kezeit földomlat borítá. Azonban Röhögi váltig hú bajtárs maradott. Még jól ki sem törölte szemeit, már is bajtársa' megmentéséről szorgoskodott; a' mit nem gondola ügyesebben véghez vihetni, mintha annak hosszú lábait össze fogja 's őt azoknál fogva kirántja halálos fektéből. A' kirántás megesett, de nem minden erőtetés nélkül : Lőcsláb komának nyaka derekasat roppant. Most őt Jankó egész hosszában a' gyepre kiteéíté, hogy kinyugodja magát 's Lőcsláb—hála az áldott természetnek — éledezni kezdett. Hihetőleg fejét az omlásnak igen csekély súlya érte

de előre nyújtott kezei el lévén nyomatva, magán azokkal nem segíthetett. A' fris levegő elakadt életműveit csakhamar munkásságba hozta, Egy hathatóságát tüszszent legelőször is, azután fűtt és tüszkölt szakadatlanul, mint az utazó koldusnak bocskora , míg a port szájából 's orrából lassanként kitnszkölte. Majd felült 's mint afféle kárvallott ember, öklével torié ki szeimeit. Majd lábait emelgeté , mintha kémlené, megbirhatnák - e még ? 'S miután mindent jó karban talált, lassanként fölszedte magát a' földről, még mindig gyanakodva, hogy talán valamelyik tagja elmaradott. Szegény Lőcslábnak lelkesen roszul kell vala lennie; mert még legtehetősb része a nyelv is , mozdulatlanul vesztegle szájában. Jankó azalatt minden idejét hallgatásra 's bámészködésre fordította, 's azt lát—szék várni, hogy föleszmélt komája, kinek uralkodását már megszokta, gondolkodásának tárgyát 's arányt adjon; de nem csekély rémületére az folyvást hallgatott. Illy elhagyatottságában Jankó ki nem kerülhető az öngondolkodást, azért is minden figyelmét a környületekre veté, hogy azokból valamit szóba foglalhasson. 'S a szó felhangzott, ridegen, mint Nóé' hollójáé, melly a bárkán kívül a' sivatag világban magakalandozott. „Vér!“ monda szörnyüködőleg Jan-

kó, a' gyepre lemutatva 's Lőcsláb felriadott ábrándozásiból; mert valólag fris vérnyom tünt fel az ösvényen , melly egy bokor felé vive. Legelőbb is magát vizsgálá meg Lőcsláb, nem maga-e a vérnek kútfeje ? de noha ruháján itt ott vérfolt mutatkozott is, arcza pedig olly vérevesztett és haló vány volt, mint a' cseppentett tök mag, még is testét sértetlen találta 's a vérnyom egy általok nem járt táj felé húzódott. Olvasóink már eléggé tudják ezen jeles pár' beszélgetése' módját, azért is annak előadásával türelmüket nem teszszük tűzpróbára. Nem mondjuk el, hogyan kanyarított a' dolgon Lőcsláb hogy tekintetét ezen csúfos eset után tovább is fenn tartsa; elhallgatjuk, hogyan mesterkedett a rászületett kíváncsiságnál fogva komáját arra bírni, hogy a' vérnyomon induljanak egy talán új, váratlan szerencse felkutatására ; de azt már szükségesnek tartjuk elmondani , hogy a' vérnyomon , noha minden egymásba kapaszkodás nél-

kül , csakugyan megindultak s hogy végre fényűbokor mellett egy vérében vonagló kecskére találtak, mellynek nyaka felhasítva 's szügyében egy markolatig elmerült kés vala. Lőcsláb ugyan el nem mulasztá mondani , hogy az ördögnek is kecske lába van — 's a már egyszer megfélemlert Jankó nem kévéssé borzadozott e

fanyar gondolattól — de mivel ez állat egészen kecske volt, még inkább, mivel annak szügyében tulajdon késére ismert, legesleginkább pedig mivel az ördög halhatatlan, a kecske pedig már is utósót vonaglott, annyira kiokoskodá végre a valóságot maga előtt, bogy az állatot végre valóságos bakkecskének látta, hitte és vallotta A' szegény kecske tudnllik, isten tudja miféle kandiságból vagy talán a' pinczeoldalának valami sós ízét érzette, a' puszta pinczében igen járatos volt. Vesztére ott mulata mostan is, 's kirohantában a' felijedett Lőcsláb' késének ment, ki azt hegyével be felé kezében tartotta. A' boldogtalan állat e'szerint, úgy szólván, maga végzte ki magát 's az éfremült LŐcsláb észre sem vette, midőn kése kezéből kimaradt. Most ismét egy kettős beszéd következék, mellyet azonban Lőcsláb csaknem egymaga vitt, a' felett: szabad-e, illő-e, vagy is inkább bátorságos-e a' kecskét magokévé tenni? 'S miután Lőcsláb megmutogatta volna, hogy a' kecske önként ment a' késnek, hogy azon fölül őket szertelenül meg is károsította; de mivel az is meglehet, hogy ura hagyott, bitang jószág; — mert különben hogy mászkálhatna egyedül illy félremaradt helyen? — végre pedig mivel senki sem látja, — clvégeztetéék, Jankónak szokatlanul kevés rá-

vigyorgásával, hogy a" kecske isten 's ember előtt övék. Azonnal neki is állt Lőcsláb, minden irgalom nélkül felvágá basát, komáját szólítván, hogy együtt a kocsihoz vigyék. Jankó egy kis vonakodással fogott a' munkához ; ő ezen kalandban két igen veszedelmes tudománnyal gyarapodék , avval tudniillik , hogy ördög, vagy gonosz lélek is van 's hogy az ördögnek kecskelábai vannak különösen pedig ezen kecskéről nem igen jó vélekedéssel volt; mert ha igazi kecske, hogy dönthető őt le lábairól ? De mivel komája már neki gyürközött, ő sem vonakodék tovább 's vissza indultának. Elfeledve kincset és aranyport legfőbb gondjok (azaz Lőcslábé az vala , hogy a' vadat a' kocsira szépen fel takarítsák 's a' világ' kíváncsi szemei elől gályákkal 's gúnyáikkal elfödjék. Ez meg is történt. A koci előhuzaték rejtekéből, minden készen az elindulásra ; de , oh morgadalom ' ló nem vala sehol ; Hiába minden fürkészés, minden sopánkodás, sőt néminemű szitkozódás is, sem föld sem lég nem adá elő lovaikat. Szellő és Tündér nem valának többé. Megtetszék-e nekik az arany szabadság, vagy ők tetszőnek meg valami bujdosó legénynek, vagy végre a' fatális kár hogy erre nincs magyar szavunk hollók riaszták el őket, elég hozzá, hogy nem kerültek meg. Mi-

tevők lennének ? Betelik rajtok az ige: szekéren ment, gyalog jött; 's a mi több, még a szekeret is magok után kel le hurczolniok, a' mire egy rövid falatozás után rá is fanyalodtak. A' menetel ugyan , ha veszedelmet nem is, de gyalázatot 's kicsúfoltatást vonhata maga után; de ők úgy intézek bölcsen a dolgot, hogy nagyobb részt éjjel vagy úton kívül jártak; 's így szekerök keserves csikorgatásától, mint valami rősz lelki ismérettől 's néhol a' pásztor gyermekek' ujjongatásaitól kísértetve minden egyéb nevezetes viszontagság nélkül elérték a boldog, az enyhádó hajlékot.

A' lovak vesztesége Lőcslábnak még egy kis fejcsóválásába 's dűnnyögésébe került; de a' boldogabb véralkatu Jankó igen meglepő 's csaknem örvendetes fordulat gyanánt vévé, hogy a lovakat nem kelle kifogni.

De végre ennyi fáradalomnak gyümölcsöznie is kellett. Kevés pihenet után, azonban óvással, hogy valaki észre ne vegye a dolgot, levétették a' kecske a' szekérről , lefejtett bőre kifeszítették kertben a fára, Jankó borért indúlt a⁹ pinezébe, Lőcsláb előrántó az egyetlen egy bográcsot és szakácskodott: mind olly készületek , mellyek nem mindennapi tort hagyának várni. 'S nem tartjuk tovább függőben ol-

vasóinkat, a' vacsora csakugyan bekövetkezék; de gazdálkodásból 's mert szép idő vala, mécs helyett a' hold világánál 's künn az udvaron. 'S a' „jóra roszra szövetséges két barát" a' feleségesen párolgó bográcsnak késeikkel és fakana-laikkal teljes becsületet tőnek. A' sors nem akaró , hogy ezen sikeres lakoma szerencsésen végbe menjen. A' legbuzgóbb falatozásban voltak még — a' jól lakásnak alig közepe' táján — midőn az est' méla csendéből egy kísértetes mekegés hangzott fel. „A! koma,“ szolt a' legelébb fel-döbbsent Lőcsláb, „keedből a' kecske szolt Jankónak a' hatalmas koncz , mellyet épen kenyerére tön , kifordult kezéből, állmozgása el-akadt, szemei címeredének: a' kecskelábú ör-dög ötlék elméjébe. Másodszor hallaték a' me-kegés , 's a' két evő társ egy pillantatban tal-pon vala , 's midőn a' kert felől , hol a' kecs-kebőr kifeszítve volt, mozgást 's a' kórok' zör-gését hallának, maradhatlannak érzék magokat; cserben hagyva bográcsot 's lakomát, sietének elhagyni a' házat, hol , mint véleik, az ember' örök ellensége , a' megtettesült sátán, nvugal-mok ellen pártot esküdött. Hozzá járult a' sú-lyos öntudat, a' nem igaz keresmény' érzete. Azonban alig haladónak száz öreg lépést, hogy a' mekegés fülükben elhangzott 's a' hirtelen

támadt félelem épen olly hirtelen elcsillapodék. A' megízlett jónak fennmaradt kívánása , a félig éh gyomornak ellenvetései döntögetni kezdék a' rémlet' óriási bálványait. 'S Löcsláb téregető okoskodásai után az egész dolog álomnak 's bohóságának magyaráztatott. Vissza lopózának tehát a' komák, magok előtt is titkolni akarva , hogy megfutamodának , még inkább azt, hogy minden józanodások ellenére is még alkalmas rettegésben voltak. Visszaütjük háborítatlan 's minden folyvást csendességben vala ; közelebről tűnőnek fel a' két ház ismeretesb kör-

nyékei, 's végre az udvaron a' szívemelő bogrács;

de oh halál! a bogrács mellett egy sötét szarvas alak ült, háttal a közelítők felé, melly mintegy boszút állva azon illetlenségért, hogy vacsorára meg nem hívatott, faldosni látszott a' hátra maradt darabokat. A' kecskebőr! kiálta elámúlva Löcsláb de a' kecskebőr nem hagyá boszúlatlan haborítását, sűrű mekegések között fölemelkedék 's a' megriadt 's futásnak eredt lesők után indúlt. Mekegés hangzott most hegyen völgyön szünetlenül a' szaladók után 's mentek irány nélkül a" kecske'gyilkolói , merre őket az ijedség 's lábaik vihetők. Már nagy utat tettek , midőn egyszerre emberi hang üté meg füleiket, hasonló a' sírva könyörgő gyermekéhez,

mellyre mindketten akaratlanul visszatekintenek; de ez csak neveié ijedelmöket, a' kecskebőr két Jábú alakká változva , sírva és böggve feiáltozá „vigyen keetek engem is!“ a' mi őket csaknem örületbe hozá. Vég erejök' feláldozásává! futának most észméletlenül, talán kifutandók széles e' világból , ha egy kis bokron egymásba ütközve össze nem rognának. E' -lyezetben már a' halál' iszonyait várták ; mert az ütődés olly kárhozatosán jóltevő vala, hogy midőn erejüket végkép eltompítaná , visszaadta nekik a' kínos eszméletet. Életök most olly keserű vala , mint a' kérgeibe szorult keserű gondoláé , olly keserű , mint maga a' keserűség , de olly mód nélkül keserű , hogy azt hasonlítani sem lehet. E' szánandó állapotban nyögtek néhány pillanatig, lélekszugarodva , szembehunyva 's fület nem billentve , 's még sokáig az üldöző hangokat vélték hallani , még előttök káprázott kecskerém' alakja. Azonban a' csalódás soká nem tarthatott. Fülök , szemük lassanként neki bátorodék olly mit nem látni 's nem hallani , a' mi nem volt, 's a mély csend, a' szelíd hold' világa végre clhiteté velők, hogy bátorságban vannak. Ezen fölül szertelenül megviselt tetemük nyugodalmat kívánt, miért is azon helyen, hol elhul-

lások történt, nem sokára el is szenderedének, képzelhetni, miféle álmadozásokkal ; de olly hosszan és szívesen, hogy a jól felhaladott nap már arcokra pirított, mikor felébredtek. A' boldog vérű Jankó már alig emlékezett a' múlt napi balságokról, a mi körülbáméskodó szemiből nyilván kitundöklött; de annál súlyosabb gondok maradónak Lócslábunk igen is hű emlékezetében, ki most valóban nem tudta, hová legyen. Olly vala most az ó szelleme, mint az újonan megszállt ház , mellyben a' bútorok ide 's tova rend nélkül állonganak, alig engedve utat a' beköltöző gazdának , hogy közöttük járhasson. Feje csüggött, mint elfonnyadt szárán a kobak 's azon sok felséges gondolatból , mellyel elméje egyébkor áradozott, most csak egy sovány, csak egy hétköznapi ötlet sem csillámlott elő. Czéi tálán merengéséből végre is — a' mi alig hihető — Köhögi vette ki. „Gyerünk haza !“ monda ez elmúlt kínjai' mámorában. „Haza !“ kérdé föl ijedve Lócsláb 's gyanúsan körüi tekingete. „Haza, János koma ? tudja-e keed , mi az, h a z a i ? “ ismételő üres lelkendező hangon. A' világ olly nagy, olly verhetetlen ; de nekik széles e' világon csak egy lányajok van , ama' kicsin, de kedves lak , holott egyedül nyílhatnak számokra az élet' virá-

gai. Virágai ? igen is, virágai mert nem virágzik-e a' kóro is míg fiatal ? Az elhatározásnak , mert választás nem marada, igen hamar kelle következnie : mentek; mert menniök kellett, 's haza, mert máshova nem lehet. 'S rég idő óta most Jankónak, az együgyűbbnek tanácsa követteték 's nagy kérdés , nem vitt-e nagyobb boldogságra, mint a' felette is bölcs, de nyugtalan Lőcslábnak kapaszkodásai ?

Visszamenet — ótokat mindenütt csak torony iránt vették — véletlen egy széles 's már begy epesült gödörre bukkantak , mellyben , oh csoda! Peti, a' megtestesült Peti a szürettől még most is szurtos arcaival, hanyatt fekvé édesen szűnyadott, pőrén és borzasán , mint az ágról szakadt; alatta egy kecskebőr elterülve, mellynek szarvai homlokát árnyékozák. Döbbenve álltak el a komák, igen hajlandók újra kezdeni a futamodást: de Peti latorságra bélyegzett alakjával félre ismerhetlen vala ; ő volt, a gonosz csont, 's a' kecskebőr ugyanaz , mellyet Lőcsláb a' kertben kiakasztott. 'S már most fogja érteni olvasóm , — , ha csakugyan találkozik , ki a' pedestris Musának ezen andalgásait végig olvasni méltónak tartotta — az egész történetet. Peti tudniillik, ki az atyai ügyelet' háttárain kívül már megunta a' kalandozást, vagy

tán csupa kíváncsiságból 's változatosság' kedvéért , egyszer végre rá szánta fejét, hogy az ősi házat megtekintse. Egyenesen szembe nem mervén menni elszokott ápolóival , most is mint többnyire, úgy akara a' kert' vagy ház valamelyik környékéből elősompolyogni, miután valami csintéttel megérkezének jelét adta 's magát úgy szólván meghonosította volna. A' csintétekért rendszerint meg volt a' leczke, hol több, hol kevesebb ütlegekből álló, mint azt maga a' csín, 's a komák' szeszélye hozá. Ezen leczke azonban igen jótevőleg szokott Peti'környdleteire hatni mert az által mintegy újólág beavatottnak érzé magát 's felhatalmazottnak arra , hogy magát a' becsületes család' família egvik kiegészítő tagjának tekintse, 's a félbe szakadott ismeretséget néhány pillanati fejlesztés után ismét helyreállítsa. Az új csintét 's a' rá mért büntetés fölmenté őt a' gondtól , hogy régiebb torlatlan maradt csintéteiről 's hosszas elmaradásáról számot adjon, leginkább pedig azon teheről, hogy magát bemutassa , a' mi neki, mivel szilaj vadságában más felől igen szemérmes 's emberfélő volt, még apja iránt is nagy kínjába került. Azért ő ezen megjelenés módjától ritkán tért el, nem mulasztván el, távoztát is hasonló tétekkel koronázni, hogy a' verés fő-

lelme miatt a háztól elmaradni annál több ürügye legyen. Már egy illy ficzkónak épen nem vehetni rász néven, ha ő a komák visszatérése estvéjén a kert kőrői között megjelenik, a kiterített kecskebőrt hátára veszi, s magát mind addig meghúzza, mig pajzánykodására alkalom adódnék. S ez el nem maradott. A két koma vacsorához ül s ő — kecskebőrben mit tehete természetesen? — mekegni kezd, hogy ez által honn létének néminemű jelenségét adja. A mekegésnek váratlan sikerét látva, nemde ismét mind természetes a mit cselekedett? hogy a párolgó bográcsnak neki ült, s hogy a visszatérőket újra megriasztó? Végre mert az út s éj ijedelmei megszelídíték, megbánja tettét, sírni, könyörögni kezd; de azok nem hallják, nem értik, s szivük inokba szakadván még inkább szaladnak, ő kifáradottan a gödörbe telepedvén elaluszik. Most pedig íme a lábdobogásra altából felnyújtózik s a szégyen haragjától fölgerjedett apa, sőt még a koma is, már épen döngetni akarják, midőn bámulva észreveszik, hogy a kecskebőr hátán s haján ragadt. A gyermek végkép felocsódván sírni s könyörögni kezd, hogy a kecskebőr derekához forrott s hogy haját annak szarvai alól elválasztani nem bírja. A harag szánakozásnak ad

helyet. A' jó emberek most minden gondjokat arra fordítják, hogy a fiút a kecskebórból valahogy kifejtsék. Legelőbb is haját nyiszolják el késeikkel, a mi Petinek nem kevés arczfintorgatásába kéről, majd közelében egy kenderáztatóba fektetik, bogy a' bőr lassanként felásván testétől elválják. 'S így viszik haza bágyadtan és piszkosabban, mint valaha; a' kecskebórt az ajtóra szegezik örök intő 's emlékjelöl, hogy a nagyravágyás bön 's bogy a másét, ha szinte kecske volna is, bántani nem szabad.

Még ők sokáig éltek együtt a' barátság' szelíd örömeit, sokáig voltak a' falu urainak levélhordozói; de jámbor életokban 's gazdálkodásokban semmi nevezetes ezentúl nem történt, hacsak azt nem tartja a' netalán még eddig is hő olvasó figyelemre méltó változásnak, hogy az elveszett két ló helyett későbben egy szamarat vettek 's a' mindinkább rozsanó kocsiból taligát csináltak. Petit azonban eszére hozta az utósó csapás. Elhagyta előbbi kalandozásait; megmosdott, iskolába járt a' tél'derekán, őszkor és tavaszkor beállott a szántó gyermekek sorába, 's még ugyancsak ember válhatik belőle, — ha isten is úgy akarja.

CSABA.

EPIGRAMMAK.

SZENI LÁSZLO.

Béla fiát Lászlót a' váradi sírterem őrzi.
Lelke magas mennynek fénypalotáiban él.
Sok harczolt hajdan vad erőben bátorodott hős:
A legerősebb s a haza szente vala.

A RÓZSA.

Rózsa hajolj - meg a' a lányok előtt szerelemmel
az ifjú
Téged imád , érted gerjedez , arcaikon;
És göggel ti ne nézzetek a rózsára leánykák.
Testvérték gyönyört! mint ti , de bervatag is.

A LÁNYKA APOLLO SZOBRA ELŐTT.

Lányka! ne hódolj a csáboknak az iljn alakján :
Kőből van , szived ott sziklai méllre talál.

HUNYADI HALÁLA.

Haldoklóit Hunyadi s meg nem tudá halni ,
töröknek
Egy nagy adósságot tört lefizetni csatán.
'S megvitt Nándor alatt , a nagy Mahomet futa
sebben ,
És nyomorán ; győzött a haza hőse 's
lehunytt.

INIES.

Szélvész ! el ne ragadd a szelíd fa virágait:
önként
Hullnak azok lassú hervadozással alá.
El ne rabold durván ifjú a' lányka szerelmét:
Önként adja-meg az szép szavaidra
magát.

A CSALFA LÁNY.

Édesen a keserűt , keserűen mondd az
édest;
Oh keser-édes lány! gyöttelem a te
neved.

A NAGY EMBER.

Nagy volt s nagysága miatt megdőlnie
kellett;
Ég és föld egyaránt törtek elejteni őt.
Túrni nagyobbat irigy lőu a' sáralkatu ember,
S túrni hasonlót nem bírnak az istenek
is.

AZ ELVÁLOK.

Menni fogunk te öröm a boldog
szerelemnek ölébe
Megcsaltnak nekem a sír menedéke
marad ;
Ott keresek békét s ah ott sem nyughatik e
szív,
Büszke menyekződnek hallani fogja
zaját.

A SZÉP SZEMEK.

Féltelek, ah nagy az én félelmem, lányka,
miattad:
A kirabolt égnek vagy szemeiddel adós.

A SZERETŐ ÓHAJTÁSA.

Mint a gyenge virág haldokló fára fonódik,
S repkény karjaival tartja ölelve hiveni
Vjgan fogjanak át, lánykám, hű karjaid engem ,
Majd ha nagy álmomnak végtelen éje
közéig.

EGY KIBUJDOSOTTNAK VÉGOHAJTÁSA.

Külföld' halma földend leütöttet nem honi

harczban,

Sírba rokon könytől megsiratatlan esőt.

Hintse meg, a' ki letesz nyugalomra, a' szánakozó
kéz

E' szívemen hordott porral is arczaimat:

Szent por ez, a haza földéből bujdosva hozam ki,

Ammikor azt undok gyilkos! eltapodák.

KLÁRA VISEGRÁDON.

Tündéerkert övező , hajdan büszke Magasköt ,

Vad bokor ül gyéren mostani romja körül

Olly vala 's illyenné lett a' szűz párta , midőn az

A vadan eltépett lány kebelére lehullt.

Természet! gyászod jól illik e szörnyű falakhoz:

Klára elestének képe 's boszúja te vagy.

VÖRÖSMARTY.

A G G O D A S .

Bolyongtam
árvaként
Nehéz búval
rakott,
Keresve új reményt ,
'S szerelmi csillagot!
De gyász vonult az égen el,
'S reménysugár nem tette -
feL
Pályám sötétule ,
S én sírva fény után ,
Haj még is nélküle !
Ösvényemet futám:
'S égről, melly még reményt
ada
Lehúnyt szerelmem'
csillaga.

De láttam a' lánykát
Felém közelgeni,
'S szerelmem csillagát
Szemébe' fényleni ,
'S szívemnek édes kínjain
Reményt vevék bájarczain.

Hajh , földi arczokon
Tartós e a remény ?
Nem huny e csillagom
Le Czillim' égszemén ?
S nem kell e újra árvaként
Siratnom a' letűnt reményt?

KOVÁCS PÁL.

ÜTŐHANG CSERHALOMHOZ

Ejzengette dalát a késő kor' fia , rólad
Cserhalom, és az apák hírét meghozta
tetődnek.
Még te soká harczolsz ezután is enyészeted
ellen ,
Még sokszor tavasz új díszzeit elhinti
meződön.
Őt hamar a sor erős vaskarja lehúzza örökre,
És benővik sírját a vad fák ágai: akkor
Még ki fog emlékezni felőle? ki tudja, hogy
ott is
Mégfáradt ember hamvára nehezkedik a
domb ?
A' ki rövid pályát futván a' szárnyas idővel
Feljőve, és az eget 's a földnek zsenge
virágít —
Mert mi egy életidő ? — megnéze 's elvesze
köztök.
Nem tudják ; de ne is tudják : csak az ősi
dicsőség,
Híre maradjon fenn 's unokánk teltekre
hevüljön ,
És legyen , a' ki szabad lélekkel zengje
utánunk:
, Cserhalom ! a te tetőd diadalnak büszke
tetője. '

VÖRÖSMARTY:

C O R I O L A N .

Coriolan, saját névvel Caius Március, egyike vala azoknak — mint a történetek ismerője előtt tudva van — kik a néphatalom emelkedését 's a' tribunusi tisztséget Romában irigy és boszús szemmel nézték. Különben szerencsés had-

vezér, bátor bajnok, az ősi törvényeknek gondos őre és védője, de lelke aristokratái göggel teljes, 's kész túlságokra vetemedni csakhogy a nép' befolyását a' kormány' dolgaiba akadályozhassa. Innen azon szigorú 's egyszersmind éles beszédek, mellyeket egy 's más ízben a' demokra-

ták ellen a' tanácsban monda, olly tűzzel 's kímélet nélkül, hogy a' nép végtére elvesztő trördelmét 's boszújában saját gyűlése elébe idézven őt, hazájából örökre száműzé.

A hontalant, az idegen földön bujdoklót, a Volskok (Roma kérlelhetlen ellenségei nem csak szívesen fogadják magok közé, hanem egy-

szersmind polgári joggal megajándékozva seregeik vezérévé választák, s Koma ellen küldék A' korának másatlan elméjű bajnoka beüte Romának és frigyeseinek tartományaiiba , foglala és dúlt, s könnyeden keresztül rontva minden akadályokat egyenesen Roma' kapuihoz szállott, a hálátlan hazát, melly annyi fényes szolgálatait számkivetéssel jutalmazó, véres ostrommal büntetendő

Azon verseny, melly a patriciusi és póri rend között a' hatalom elsősége miatt rég forrt, most vala a' legnagyobb buzgásban , midőn Coriolan nem vélten 's váratlanul meglepte a' várost. A' pártos nép nem akara , a lovagrend nem vala elégséges ellene fegyvert fogni s ide járult az , hogy ismerve , mi gyakorlott 's ügyes hadvezérrel kellend mérkőzni, mindenki vonakodott a vezéri tisztet elvállalni, 's a büszke republicanus nép odáig juta, hogy száműzött honüa előtt meghajolva kérelemre kell vala fakadnia. A tanács követségeket küldé egy és más ízben, hogy az ellenséget megkérlelvén békekötésre bírhasssa : de a' megbántott lélek el vala tökéleve a boszúra 's nem engede semmi kérésnek mind addig, míg Veturia és Volumnia— amaz anyja ez nője Coriolánnak — látva a' véginséget, az clréinült Roma' első rendű hölgyeinek kísére-

tében a táborba nem jönéuk , hol kérelmeikkel , csengéseikkel a rémitő bajnok sziklai keménységét meglágyítva , honokat az ellenségtől megszabadják.

E rajzolon itt azon szempillantatot fogá-fel a' művész, midőn Coriolan anyja lelkes, érzéseket rázó szavaitól ostromolva elhatározatlanúl küzd a' honszeretet, a fiái érzés, s a kötelesség között s már már ajkain lebeg amaz ismeretes szó : „Anyám! te hazádnak fényes győzdelmet nyertél, de fiad' örökre elveszted.”⁴ Veturia megett a csoportban látni Yolumniát, kiseded gyermekével, és Róma' hölgyeit, kiknek arcaikból aggodalom , s a' kérlelés' csengő fájdalmai szólnak. Coriolan jobbján a Volsok tábornagyai állnak, csodálattól elfogódva ez érzékeny nagy jelenéstől. — Ennyit a kép magyarázatára. A történetet kellett vala e helyt adnunk okok és következmények pragmatikai fejtegetésével , ha ...

A KIADÓ.

A CSALOGANYHOZ.

Kis madárka , mért zenegsz
felettem ?
Ah ! ne vedd - el ég!
csöndelmet.
Bájölében csak most
szenderedtem ,
S újra vérzesz, újra engemet.
Szállj a boldogoknak ablakára ,
Hol kegyesbek a bús
végzetek,
én e' tájnak rózsapamlagára
Csak könnyes szemekkel
nézhetek.

Mint az alkony' játszi
fényugara ,
Messze száll e' lenge képzelet,
S nincs a' földnek nyugtató
határa ,
Nem dereng sehol felé kelet.
Nincs reményem , elborult a'
pálya ,
Elvadult vidító kell eme ,
Itt körülöm ing a' sir' homálya
,
és remegtet ádá az szelleme.

Halld az esti szellő' csattogásit
Szárnyain leng néma bánatom ;
Nézd a terhes felhők áradásit ;
Könnyeim, hajh, vélek hullatom
A liget virága tölök ázik,
Tölök ázik árnya rejtekin,
Míg velem vadulva itt
csatázik
Gyászfelhője közt a néma
kín.

Vagy ha szánod bús szívem
csatáit,
Zengj halált reája , zengj halált,
'S majd dalodnak áldom érte
bajit,
Mert nyugalma messze messze
szállt.
Olvadó hevében hadd zokogja
Megrepedve néma jajjait,
Bennem úgy is , hajh , csak
Lethe fogja
Csillapítani a kín árjait.

SZABO JOZSEF.

KISFALUDY KAROL EMLEKEZETE.

Elhunyt visszajöhethetlenül ,
Bár érette egész nemzet epedne ;
A' végéra hatalmai
A vágyó szem elöl elviszika a
jelest!
A bölcsön tudomány, erÖ
Nem tágít a' hadak' ha keresÖ fián ,
Sem jámbort szigorú erény,
'S ifjút a' vidor év' szelleme meg
nem ó
Mély gyászban szeretÖ barát
A sír' néma kövén hasztalan
ostromol,
Míg földön nyomorát 's bitort
Hosszú életi kín 's gyilkos Öröm
maraszt ,
S földnek 's égnek is ellene
A' véres hatalom' bíbora' szörnyeit
A szent emberiség nyakán
Késő 's gyáva halál szenvedni
ülnek.
Mit mondjon tereád a' bon ,
Kit szép férfikorod munkabíró
delén
A sír' árnya boríta el ?
Melly bánat , mi könnyü illik azon
setét
Zárhoz, melly porodat köti?
Oh fáj és keserű minden a mit
tudunk

Rólad jót , nemeset s beceset
Mert annak teveled jobb fele sírba
ment!
Láng észt ünnepel a' világ,
S tündöklő náyjai Hunyta fölött
keserg
Minket kétszeresen sanyar
Égő fájdalom és nemzeti veszteség ;
Mert a nagyra szülötteket
Nagygyá lenni kaján végzet irigyeli
Félig kész remekek között
Pályájok derekán bulinak idő előtt,
S új böst a megeröltetett
Század , búnytaiért, kétkedik adnia.

VÖRÖSMARTY:

FOGLALAT.

BAJZA.	
A VÖLGYHöz	100
AZ ÉJI <i>DAL</i>	122
AZ REMÉNYHEZ	152
AZ ELHAGYOTT	186
A VISSZATÉRT	210
BÚSTAVI,	
A BÚS KERT	230
A KEDVES' DALA	244
CSABA.	
A KECSKEBOR	265
CSATÓ PÁL	
CZUCZOR.	
HUNYADI JÁNOS	
PÁY ANDRÁS.	
A' TÉTÉNYI ÉJSZAKA	

GAAL.	
BÁSONOÁS	295
KOVÁCS PÁL.	
KI HITTE VOLNA'	302
AGOÓDÁS	312
SZABÓ JÓZSEF.	
A CSALOGÁNYHOZ	318
SZÉKÁCS.	
EPIGRAMMÁK	
TOLDY FERENCZ.	
BUDA ÁS PEST , '800, '833, '850	323
VAJDA.	
OTHMAN' ÜNNEPE	319
VÖRÖSMARTY.	
AZ ősz BAJNOK	324
A HÍVATLAN DALOSOK	325
SZÁP ILONKA	
NÁPDAL	229
A HŐS SÍRJA	212
ÜTÓHANO CSÉRHALOMHOZ	314
EPIGRAMMÁK '	309
KISFALUDY KÁRÓL EMLÍKEZETE	320

KÉPMAGYARÁZATÓL r OMÁR is fordítá
CORIOLAN. 315

